عربی کی دوسری کتاب

جو

مڈل سکولوں کی دوسری جماعت کے واسطے ہے
سررشتۂ تعلیم پنجاب کے صاحب ڈائرکٹر بہادر کے
حکم سے
منشی گلاب سنگھ گورنمنٹ پبلشر و مینیجر سنٹرل بکڈپو پنجاب
نے اپنے مطبع مفید عام لاہور میں چھاپی

سنہ ۱۸۹۰ع

۶ تعداد جلد ۱۰۰۰ قیمت فی جلد ۵ر

بسم اللہ الرحمن الرحیم

عربی کی دوسری کتاب

آیا ببازار رفتن ضروری است ؟	أَلَا بُدَّ مِنَ الذَّهَابِ إِلَى السُّوقِ ؟
در آنجا رفتن ضروری نیست +	لَيْسَ الذَّهَابُ ثَمَّةَ بِضَرُورِيٍّ +
برائے آموختن زبان فرانس چه باید کرد ؟	مَا يُعْمَلُ لِتَعَلُّمِ اللِّسَانِ الْفَرَنْسَاوِيِّ ؟
در خواندن آن محنتے باید +	يَلْزَمُ السَّعْيُ الْبَلِيغُ لِتَعَلُّمِهِ +
چه چیز مرا لازم است +	مَا يَلْزَمُ لِي ؟ مَا يَلْزَمُ عَلَيَّ ؟
ترا قرار باید گرفت +	عَلَيْكَ السُّكُونُ وَ الْقَرَارُ +
او را کجا رفتنی است +	إِلَى أَيِّ مَكَانٍ يَذْهَبُ ؟
او را برائے گرفتن کتاب رفتنیست +	عَلَيْهِ الذَّهَابُ لِأَخْذِ الْكِتَابِ +

فارسی	عربی
ایشان را چه چیز خریدنیست ؟	عَلَيْهِمْ اشْتِرَاءُ اَيِّ شَيْءٍ ؟
ایشان را گوشت گاو خریدنیست +	عَلَيْهِمْ اشْتِرَاءُ لَحْمِ الْبَقَرِ +
مرا چه باید خواند ؟ +	قِرَأَةُ اَيِّ شَيْءٍ عَلَيَّ ؟
ترا چه چیز درکار است ؟	اَيُّ شَيْءٍ تَحْتَاجُ اِلَيْهِ ؟
مرا روپیه درکار است +	اَنَا اَحْتَاجُ اِلٰى رُوْفِيَةٍ +
آیا ترا یک درهم درکار است ؟	اَتَحْتَاجُ اِلٰى دِرْهَمٍ وَاحِدٍ ؟
آیا ترا بسیار درکار است ؟	اَتَحْتَاجُ اِلٰى اَكْثَرَ مِنْ دِرْهَمٍ ؟
بلے - مرا بسیار درکار است +	نَعَمْ-اَحْتَاجُ اِلَى الْاَكْثَرِ +
من صرف یک پول میخواهم +	اَطْلُبُ فَلْسًا وَاحِدًا فَقَطْ +
تو صرف همیں میخواهی ؟	اَتَطْلُبُ هٰذَا فَقَطْ ؟
بلے - صرف همیں میخواهم +	نَعَمْ-اَطْلُبُ هٰذَا فَقَطْ +
چه قدر میخواهی ؟	كَمْ تَطْلُبُ ؟
برادر ترا چه قدر درکار است ؟	اِلٰى كَمْ يَحْتَاجُ اَخُوْكَ ؟
او را صرف دو درهم درکار است +	يَحْتَاجُ اِلٰى دِرْهَمَيْنِ فَقَطْ +
آیا بقدر حاجت خود میداری ؟	اَعِنْدَكَ مَا يُحْتَاجُ اِلَيْهِ ؟
او بقدر احتیاج خود میدارد +	عِنْدَهُ مَا يُحْتَاجُ اِلَيْهِ +
ایشان حسب ضرورت خود ندارند +	لَيْسَ عِنْدَهُمْ مَا يُحْتَاجُ اِلَيْهِ +

فارسی	عربی
آیا تو زیادہ نمے خواہی؟	أَلَا تَطْلُبُ زِيَادَةً ؟
زیادہ نمے خواہم +	لَا أَطْلُبُ زِيَادَةً +
او زیادہ نمے خواہد +	لَا يَطْلُبُ وَ لَا تَشْتَهِي زِيَادَةً +
آیا ترا برائے آموختن زبان فارسی محنتے رو داد؟	أَوَقَعَ عَلَيْكَ التَّعَبُ فِي تَعَلُّمِ اللِّسَانِ الْفَارِسِيِّ +
بلی ـ در آموختنش محنتے کشیدم +	نَعَمْ وَقَعَ عَلَيَّ تَعَبٌ فِي [illegible]
مرا چہ کردنی است؟	أَيُّ شَيْءٍ [illegible] +
ترا کار باید کرد +	عَلَيْكَ أَنْ تَعْمَلَ شَيْئًا بِصُنْعِكَ +
آیا مرا در آنجا رفتنی است؟	هَلْ عَلَيَّ الذَّهَابُ ثَمَّةَ ؟
ترا در آنجا رفتن رواست +	يَجُوزُ لَكَ الذَّهَابُ إِلَى ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
این کتاب بچند مے ارزد؟	بِكَمْ يُبَاعُ هٰذَا الْكِتَابُ فِي الْوَاقِعِ ؟
بدو روپیہ مے ارزد +	يُبَاعُ بِرُوْبِيَّتَيْنِ فِي نَفْسِ الْأَمْرِ +
آن بندوق بچند مے ارزد؟	بِكَمْ يُبَاعُ ذٰلِكَ الْبُنْدُوقُ ؟
صرف بہ پنج روپیہ مے ارزد +	يُبَاعُ بِخَمْسِ رُوْبِيَاتٍ فَقَطْ +
آن چیز در بازار بچہ مے ارزد +	بِكَمْ يُبَاعُ ذٰلِكَ الشَّيْءُ فِي السُّوقِ ؟

Persian	Arabic
به بسیار نمی ارزد +	لَيْسَ ثَمَنُهُ كَثِيْرًا- لَيْسَ بِغَالٍ +
به هیچ نمی ارزد +	لَا يُبَاعُ بِشَيْءٍ +
این بزیاده از آں می ارزد +	يُبَاعُ هٰذَا بِأَكْثَرَ مِنْهُ +
این بقدر آں نمی ارزد +	لَا يُبَاعُ هٰذَا بِمِثْلِ ذَاكَ +
آیا من مثل برادر خود نیستم +	أَلَسْتُ كَمِثْلِ أَخِيْ ؟
بلے - تو از وے بهتر هستی +	بَلٰى - أَنْتَ أَفْضَلُ مِنْهُ +
آیا مثل آں نیستم ؟	أَلَسْتُ كَمِثْلِهِ ؟
آیا او کتاب تو باز بتو نمیدهد ؟	أَلَا يَرُدُّ كِتَابَكَ عَلَيْكَ ؟
بلے - باز میدهد +	بَلٰى - يَرُدُّهُ +
آیا او دستانهٔ تو باز داده است +	هَلْ رَدَّ عَلَيْكَ قُفَّازَكَ ؟
هاں - باز داده است +	نَعَمْ - رَدَّهَا +
آیا برادر تو حالا ترجمهٔ خود شروع کرده است ؟	أَشَرَعَ أَخُوْكَ فِيْ تَرْجَمَتِهِ الْآنَ ؟
هنوز شروع نکرده است +	مَا شَرَعَ إِلَى الْآنَ +
آیا تو هدیه یافتی ؟	أَتُهْدٰى بِهَدِيَّةٍ ؟ أَوْ وَجَدْتَ الْهَدِيَّةَ ؟
چند هدیه یافته ام +	وَجَدْتُ هَدَايَا كَثِيْرَةً +
آیا کتابها را یافته ام +	هَلْ وَجَدْتَ الْكُتُبَ ؟

فارسی	عربی
بلے - آنها را یافتہ ام +	نَعَمْ - وَجَدْتُهَا +
تو از کدام شخص ہدایا یافتۂ ؟	مِمَّنْ وَجَدْتَ الْهَدَايَا ؟
از دوستان خود +	مِنْ اَحِبَّائِيْ +
از کجا مے آئی ؟	مِنْ اَيْنَ تَجِيْءُ ؟
از باغ مے آیم +	مِنَ الْحَدِيْقَةِ اَجِيْءُ +
او از ممثلات خانہ آمدہ است +	جَاءَ عَنْ دَارِ الْمُمَثِّلَاتِ +
ایشاں از کجا آمدند؟ بعد از	هٰؤُلَاءِ مِنْ اَيْنَ جَاءُوْا ؟
گفتن +	بَعْدَ الْقَوْلِ +
پس از برگشتن از آنجا +	بَعْدَ الرُّجُوْعِ عَنْ ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
من پیش از شما شام خوردہ ام +	تَعَشَّيْتُ مِنْ قَبْلِكُمْ +
تو شام بدیر خوردۂ +	تَعَشَّيْتَ بَعْدَ مُكْثٍ +
مردے را بہاے اسپ دادن +	اَدَاءُ ثَمَنِ الْفَرَسِ اِلٰى رَجُلٍ +
درزی را قیمت سنزی دادن +	اَدَاءُ ثَمَنِ الْقَمِيْصَةِ اِلٰى خَيَّاطٍ +
آیا تو کفش فروش را قیمت کفشہا میدہی؟	اَتُعْطِيْ ثَمَنَ النِّعَالِ النَّعَّالَ ؟
بلے - من او را قیمت آنها میدہم +	نَعَمْ - اُعْطِيْ ثَمَنَهَا اِيَّاهُ +
آیا او ترا قیمت کارد میدہد +	اَيُعْطِيْكَ ثَمَنَ السِّكِّيْنِ ؟
مرا قیمت آں نمیدہد +	لَا يُعْطِيْنِيْ ثَمَنَهَا +
من قرض خود ادا میکنم +	اَنَا اُؤَدِّيْ دَيْنِيْ +

فارسی	عربی
من خیاط را روپیه اش داده ام +	أَعْطَيْتُ الْخَيَّاطَ رُوْفِيَّتَهُ +
آیا تو کفش دوز را قیمت کفشهاے او دادی ؟	هَلْ أَعْطَيْتَ إِسْكَافًا ثَمَنَ نِعَالِهِ ؟
بلے - روپیه اش داده ام +	نَعَمْ - أَعْطَيْتُهُ رُوْفِيَّتَهُ +
روپیه خواستن از مردے +	طَلَبُ الرُّوْفِيَّةِ مِنْ رَجُلٍ +
من روپیه از پدر خود میخواهم +	أَطْلُبُ رُوْفِيَّةً مِنْ أَبِي +
آیا تو کلاه خود از من میخواهی ؟	أَتَطْلُبُ قَلَنْسُوَتِي مِنِّي ؟
بلے - از تو میخواهم +	نَعَمْ - أَطْلُبُهَا مِنْكَ +
من آنها را ازو میخواهم +	أَطْلُبُهَا مِنْهُ +
تو از من چه میطلبی ؟	مَا تَطْلُبُ مِنِّي ؟
من از تو چیزے نمے طلبم +	لَا أَطْلُبُ مِنْكَ شَيْئًا +
آیا تو میخواهی - که آں را بکنی ؟	أَتُرِيْدُ أَنْ تَفْعَلَهُ ؟
خواستم - که او را بکنم - لیکن باز ایستادم ازآں +	أَرَدْتُ فِعْلَهُ وَ لٰكِنْ تَصَرَّفْتُ عَنْهُ +
باید - که قصد کنی - که آں را از پیشتر بهتر نمائی +	لِتَقْصُدْ أَنْ تَعْمَلَهُ أَفْضَلَ مِنْهُ فِيمَا قَبْلُ +
آیا عصاے من بدست میداری ؟	أَعَصَايَ بِيَدِكَ ؟
بلے - بدست میدارم +	نَعَمْ - هِيَ بِيَدِيَ +

بدست چه میدارید ؟	مَا فِيْ اَيْدِيْكُمْ ؟
چند کتابها بدست میداریم +	بِاَيْدِيْنَا كُتُبٌ عَدِيْدَةٌ +
آیا تلاش کسے میکنی ؟	اَتَفَحَّصُ مِنْ اَحَدٍ ؟
بلے- تلاش یکے از برادران خود	نَعَمْ- اَتَجَسَّسُ اَحَدًا مِنْ
میکنم +	اِخْوَانِيْ +
تلاش کدام کس میکنی ؟	مَنْ تَجَسَّسُ ؟
تلاش عمو زاده و رشته دارے	اَتَفَحَّصُ عَنِ ابْنِ الْعَمِّ وَ
دیگر میکنم +	قَرِيْبٍ اٰخَرَ ؟
او ارادهٔ دیدن تو میکند +	يُرِيْدُ رُؤْيَتَكَ +
او ارادهٔ دیدن کدام میکند ؟	رُؤْيَةَ مَنْ يُرِيْدُ ؟
او قصد دیدن اعمام خود میکند +	هُوَ يُرِيْدُ رُؤْيَةَ اَعْمَامِهٖ +
کرا مے پرسی ؟	عَمَّنْ تَسْئَلُ ؟
من یکے را از دوستان خود	اَسْئَلُ عَنْ اَحَدٍ مِنْ
مے پرسم +	اَحِبَّائِيْ +
آیا ایشاں مرا مے پرسند +	اَيَسْئَلُ هٰؤُلَاءِ عَنِّيْ ؟
بلے- اینها ترا مے پرسند +	نَعَمْ- يَسْئَلُ هٰؤُلَاءِ عَنْكَ
تومینویسی چنانکه باید +	تَكْتُبُ كَمَا حَقُّهٗ +
ایں مرداں کار خود کما ینبغی	يَفْعَلُ هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ كَمَا

فارسی	عربی
سن خ میکنند +	يَنْبَغِي +
آیا تو تو کار فرض خود ادا کردهٔ ؟	أَأَدَّيْتَ فَرْضَكَ ؟
گفتنیها بلے - کرده ام +	نَعَمْ - أَدَّيْتُهُ +
بلے - تو از خوردنیها و نوشیدنیها چه	مَا تَطْلُبُ مِنَ الْمَآكِلِ وَ
رو پیہ میخواہی ؟	الْمَشَارِبِ ؟
من یک پارهٔ نان و یک شیشهٔ	أَطْلُبُ قِطْعَةً مِنْ خُبْزٍ - وَ
آیا تو آب میخواہم +	قَارُورَةً مِنْ مَاءٍ +
بلے - انا کجا ؟	إِلَى أَيْنَ ؟
من آنا خانهٔ برادر من +	إِلَى دَارِ أَخِي +
تو از تا اینجا +	إِلَى هٰذَا الْمَوْضِعِ +
من انا آنجا +	إِلَى ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
آیا تو تا گوشهٔ راه +	إِلَى زَاوِيَةِ الطَّرِيقِ +
خواستم تا انتهاے راه +	إِلَى نِهَايَةِ الطَّرِيقِ +
ایستاد بر سقف بالا ست +	عَلَى السَّطْحِ الْعَالِي - عَلَى السَّطْحِ
باید - ک	الْأَعْلَى +
بیشتر او به آں سوے راه رفته	هُوَ ذَهَبَ إِلَى الْجَانِبِ الْآخَرِ
آیا عصه است +	مِنَ الطَّرِيقِ +
لے - بہ او بدیں سوے راه است +	هُوَ عَلَى هٰذَا الْجَانِبِ مِنَ

	الطَّرِيقِ +
او بداں سوے راہ است +	هُوَ عَلَى الْجَانِبِ الْآخَرِ مِنَ
	الطَّرِيقِ +
او در وسط راہ است +	هُوَ فِي وَسَطِ الطَّرِيقِ +
پدر او در تنگ چاہ است +	أَبُوهُ فِي قَعْرِ الْبِئْرِ +
من قلعہ را مے بینم +	أَرَى حِصْنًا وَ قَلْعَةً +
آیا تو بہ پیرس سفر میکنی ؟	أَتُسَافِرُ إِلَى فَيْرِسْ ؟
بلے - بداں سو سفر میکنم +	نَعَمْ - أُسَافِرُ إِلَيْهَا +
آیا او بہ انگلستاں رفتہ است ؟	أَذَهَبَ إِلَى بَرْطَنَ ؟
بلے - رفتہ است بدانجا +	نَعَمْ - ذَهَبَ إِلَيْهَا +
او تا کجا رفتہ است ؟	إِلَى أَيْنَ وَصَلَ ؟
تا امریکہ رسیدہ است +	وَصَلَ إِلَى إِمْرِيكَةَ +
چیزے دزدیدن از کسے خوب نیست +	اَلسَّرِقَةُ لَيْسَ بِسَدِيدٍ +
آیا کلاہ تو دزدیدہ اند ؟	أَسَرَقُوا قَلَنْسُوَتَكَ ؟
بلے - دزدیدہ اند +	نَعَمْ - سَرَقُوهَا +
آیا آں مرد کتابہا را از تو	أَسَرَقَ ذٰلِكَ الرَّجُلُ مِنْكَ
دزدیدہ است ؟	الْكُتُبَ ؟
بلے - از من دزدیدہ است +	نَعَمْ - سَرَقَهَا مِنِّي +

عربی	فارسی
اَیَّ شَیْءٍ سَرَقُوْا مِنْكَ ؟	چه چیز از شما دزدیده اند ؟
سَرَقُوْا مِنِّیْ جَمِیْعَ الْکُتُبِ وَ الْخَمْرِ +	مردم از من همه شراب و همه کتابها دزدیده اند +
عَلٰی اَیِّ صُوْرَةٍ یُکْتَبُ هٰذَا اللَّفْظُ ؟	این لفظ چگونه بنویسند ؟
یُکْتَبُ عَلٰی هٰذِهِ الصُّوْرَةِ +	بدیں طور مینویسند +
هُوَ یَصْبَغُ الثِّیَابَ +	او جامه را رنگ میدهد +
اَنَا اُسَوِّدُ الثِّیَابَ +	جامه را سیاه میکنم +
اُحَمِّرُهٗ اَیْ اَصْبَغُهٗ بِالْحُمْرَةِ +	آں را بسرخی رنگ میدهم +
هُوَ یَصْبَغُ بِالْعِظْلِمِ +	او نیلگوں مے سازد +
یَصْبَغُوْنَ الثِّیَابَ بِلَوْنٍ مَا +	ایشاں رختها را برنگے مے رزند +
مَا لَوْنُ قَبَائِكَ ؟	رنگ قباے تو چیست ؟
قَبَائِیْ مَصْبُوْغٌ بِالْکَتَمِ +	قباے من نیلی است +
قَبَائُكَ اَبْیَضُ +	قباے تو سفید است +
اَتَصْبَغُ قَبَائَكَ بِالْعِظْلِمِ ؟	آیا تو قباے خود را نیلی میکنی ؟
اُخَضِّرُهَا +	من آں را سبز میکنم +
بِاَیِّ لَوْنٍ تَصْبَغُ ثِیَابَكَ ؟	تو رخت خود را بکدام رنگ رنگیں خواهی کرد ؟

من آں را به نیل رنگ میکنم +	اَصْبَغُهَا بِالْكَتَمِ وَ الْعِظْلِمِ +
تو کلاه خود را کدام رنگ دادهٔ ؟	بِاَيِّ لَوْنٍ صَبَغْتَ قَلَنْسُوَتَكَ ؟
من آں را بگل عصفر و مثل آں رنگیں میکنم +	اُحَمِّرُهَا اَیْ اَصْبَغُهَا بِالْعُصْفُرِ مَثَلاً +
رنگ قباہاے تو چیست ؟	مَا لَوْنُ اَقْبِيَتِكَ ؟
قباہاے سرخ و سیاه و سبز و نیلی و زرد میدارم +	عِنْدِیْ اَقْبِيَةٌ حُمْرٌ وَ سُوْدٌ وَ خُضْرٌ وَ زُرْقٌ وَ صُفْرٌ +
مردیکه مے آید تو آں را مے بینی؟	اَتَنْظُرُ الرَّجُلَ الَّذِیْ يَجِيْئُ ؟
بلے - مے بینم او را +	نَعَمْ - اَنْظُرُهٗ +
آیا مردانیکه در مکان تجارت مے روند - آنها را مے بینی ؟	اَتَنْظُرُ الرِّجَالَ الَّذِيْنَ يَدْخُلُوْنَ فِی الْمُتَّجَرِ ؟
بلے - مے بینم آنها را که داخل مے شوند +	نَعَمْ - اَنْظُرُ الَّذِيْنَ يَدْخُلُوْنَ فِی الْمُتَّجَرِ +
حالا وقت چه طور است ؟	هٰذَا الْوَقْتُ عَلٰی اَیِّ نَهْجٍ ؟
حالا وقت خوب است +	هٰذَا الْوَقْتُ وَقْتٌ حَسَنٌ طَيِّبٌ +
دیروز وقت چه طور بود ؟	كَيْفَ كَانَ الْاَمْسُ ؟
دیروز وقت بسبب باراں خراب	كَانَ الْاَمْسُ بَاطِلاً ضَائِعًا

فارسی	عربی
بود +	بِالمَطَرِ +
آیا صبح امروز خوب است ؟	هَلِ الصَّبَاحُ صَبَاحُ عَيْشٍ وَ فَرَحٍ ؟
صبح عیش و نشاط است +	نِعْمَ الصُّبْحُ الْيَوْمَ +
آیا وقت گرم است ؟	هَلْ هٰذَا الْوَقْتُ حَارٌّ ؟
بلے - وقت بسیار گرم است +	نَعَمْ - بَلْ أَحَرُّ +
آیا وقت سرد است ؟	هَلْ هٰذَا الْوَقْتُ بَارِدٌ ؟
بلے - وقت بسیار سرد است +	نَعَمْ - بَلْ أَبْرَدُ +
آیا مکان تجارت تو تاریکی دارد؟	هَلْ فِي مُتَّجَرِكَ ظُلْمَةٌ ؟
بلے - بسیار تاریکی دارد +	نَعَمْ - بَلْ فِيهِ ظُلْمَةٌ شَدِيدَةٌ +
آیا خانۂ تو تاریک است یا روشن؟	هَلْ بَيْتُكَ مُظْلِمٌ أَوْ مُضِيءٌ ؟
بل متوسط است نہ بسیار تاریک نہ بسیار روشن +	بَلْ هُوَ مُتَوَسِّطٌ - لَا مُظْلِمٌ وَ لَا مُضِيءٌ +
آیا باد نمناک است ؟	هَلِ الرِّيحُ مَرْطُوبَةٌ ؟
باد نمناک نیست - بلکہ بسیار خشک +	لَيْسَ الرِّيحُ نَدِيَةً - بَلْ هِيَ أَيْبَسُ يُبْسًا +
آیا این شب ماہ است +	أَهٰذِهِ لَيْلَةٌ قَمْرَاءُ ؟
بلے - شب ماہ است - لیکن آسمان	نَعَمْ - هِيَ لَيْلَةٌ قَمْرَاءُ - وَ لٰكِنْ

ابر دارد +	فِي السَّمَاءِ مُزْنٌ +
آیا آفتاب روشن است ؟	هَلِ الشَّمْسُ مُضِيئَةٌ ؟
بلے - روشنئ آفتاب زیادہ است +	نَعَمْ - بَلْ هِيَ اَشَدُّ اِضَاءَةً +
آیا مے را چشیدہ ؟	اَذُقْتَ الْخَمْرَ ؟
بلے - آں را چشیدہ ام +	نَعَمْ - ذُقْتُهَا +
چگونہ مے یابی آں را ؟	كَيْفَ تَجِدُهَا ؟
خوب مے یابم + خوب نمے یابم +	اَجِدُهَا حَسَنَةً + لَا اَجِدُهَا حَسَنَةً +
من ماہی را پسند میکنم - و میل بآں بسیار است +	اَنَا اَرْغَبُ فِي اَكْلِ السَّمَكِ وَ اَشْتَاقُ اِلَيْهِ +
او گوشت مرغ را پسند میکند +	هُوَ يَرْغَبُ فِي لَحْمِ الدِّيكِ +
آیا تو شراب را دوست داری +	اَتَرْغَبُ فِي الْخَمْرِ ؟
نہ - مگر قہوہ را پسند میدارم +	لَا - وَ لٰكِنْ اُحِبُّ قَهْوَةً +
آیا تو دیدن برادر مرا دوست داری ؟	هَلْ اَنْتَ تَرْغَبُ فِي لِقَاءِ اَخِي ؟
بلے - دیدن آں را پسند میدارم +	نَعَمْ - اَسْتَحْسِنُهُ +
من آں کار را پسند دارم +	اَنَا اَسْتَحْسِنُ ذٰلِكَ الْعَمَلَ +
او تعلم را پسند میدارد +	هُوَ يَرْغَبُ فِي التَّعَلُّمِ +

فارسی	عربی
آیا طلبائے تو سبق خود را بعبارت یادکردن پسند مے کنند؟	هَلْ يَسْتَحْسِنُ طَلَبَتُكَ حِفْظَ السَّبَقِ بِعِبَارَتِهٖ ؟
نہ - بہ عبارت یاد کردن پسند نمے کنند +	لَا يَحْسُنُ عِنْدَهُمُ الْحِفْظُ بِالْعِبَارَةِ +
آیا شما سبق خود را بعبارت یاد کردہ اید؟	اَحَفِظْتُمْ سَبَقَكُمْ بِعِبَارَتِهٖ ؟
بلے - بہ عبارت یاد کردہ ایم +	نَعَمْ - حَفِظْنَا بِعِبَارَتِهٖ +
او چند بار ہر روزہ مے آید؟	كَمْ مَرَّةً يَجِيْءُ فِيْ كُلِّ يَوْمٍ ؟
او ہر روز یکبار مے آید - و برادرش ہر ماہ سہ بار مے آید +	هُوَ يَجِيْءُ كُلَّ يَوْمٍ مَرَّةً - وَ اَخُوْهُ فِيْ كُلِّ شَهْرٍ يَجِيْءُ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ +
آں مرد چند بار سالانہ مے آید؟	ذٰلِكَ الرَّجُلُ كَمْ مَرَّةً يَجِيْءُ فِيْ سَنَةٍ ؟
شش مرتبہ مے آمد +	يَجِيْءُ سِتَّ مَرَّاتٍ +
پدر شما کے بیروں رفت ؟	مَتٰى خَرَجَ اَبُوْكَ ؟
وقت صبح بیروں رفت +	خَرَجَ صَبَاحًا +
بلکہ ہمیشہ علی الصباح بیروں میرود +	بَلْ يَخْرُجُ دَائِمًا صَبَاحًا +
تو ذکر کدام کس میکنی ؟	مَنْ تَذْكُرُهُ ؟
من ذکر آں شخص میکنم کہ تو او را میدانی	اَذْكُرُ الَّذِيْ تَعْلَمُهُ ؟

ایشاں چہ ذکر میکنند ؟	أَيَّ شَيْءٍ يَذْكُرُوْنَ ؟
ذکر حال وقت میکنند +	يَذْكُرُوْنَ حَالَاتِ الْوَقْتِ +
تو بدیں مرد راضی ہستی ؟	أَتَرْضٰى بِهٰذَا الرَّجُلِ ؟
بلے- من بدو راضی ہستم +	نَعَمْ- أَرْضٰى بِهٖ +
آیا تو بقبائے نو راضی ہستی ؟	أَتَرْضٰى بِقَبَاءٍ جَدِيْدٍ ؟
بلے- من بداں راضی ہستم +	نَعَمْ- أَرْضٰى بِهٖ +
تو بچہ چیز راضی ہستی ؟	بِأَيِّ شَيْءٍ تَرْضٰى ؟
من بہ اسپ خود راضی ہستم +	أَرْضٰى بِفَرَسِيْ +
تو از چہ چیز ناراض ہستی +	مَا تَكْرَهُ مِنَ الْأَشْيَاءِ ؟
من از آں مرد بدیں خبر ناخوش ہستم +	أَكْرَهُ هٰذَا الْخَبَرَ مِنْ ذٰلِكَ الرَّجُلِ +
ذکر کدام کس مے شود ؟	مَنْ يُذْكَرُ ؟
ذکر دوست تست +	يُذْكَرُ حَبِيْبُكَ +
آیا ذکر کتاب من میشود ؟	أَيُذْكَرُ مِنْ كِتَابِيْ ؟
بلے- ذکر آن میشود +	نَعَمْ- يُذْكَرُ مِنْهُ +
آیا تو ارادۂ ادا کردن روپیۂ من میداری ؟	أَتُرِيْدُ أَدَاءَ رُوْپِيَتِيْ ؟
بلے- ارادۂ ادا کردن روپیۂ تو دارم بشرطیکہ روپیۂ خود بیابم +	نَعَمْ- أُرِيْدُ أَدَاءَهَا عَلٰى شَرْطِ وُصُوْلِ رُوْپِيَتِيْ +

فارسی	عربی
آیا تو ارادۂ خریدن ہیزم میداری؟	اَتُرِیْدُ شِرَاءَ الْحَطَبِ ؟
بلے - ارادۂ خریدن ہیزم دارم	نَعَمْ-اُرِیْدُ شِرَاءَ الْحَطَبِ عَلٰی
بشرطیکہ ایشاں روپیۂ من کہ	شَرْطِ آدَائِهِمْ رُوْپِیَتِیَ الَّتِیْ
ذمۂ ایشان است بدہند +	هِیَ عَلَیْهِمْ +
پریروز وقت چہ طور بود ؟	کَیْفَ کَانَ الْوَقْتُ قَبْلَ الْاَمْسِ ؟
وقت خراب بود +	کَانَ الْوَقْتُ بَطَّالًا خَاسِرًا +
او گفت - کہ من ملازم خود را	قَالَ اُعْطِیْ خَادِمِیْ هٰذَا الْقَدَرَ
ایں قدر روپیہ خواہم داد +	رُوْپِیَةً مُشَاهَرَةً +
تو محبوب کدام ہستی ؟	مَنْ یُحِبُّكَ ؟
من محبوب برادر خود ہستم +	یُحِبُّنِیْ اَخِیْ-اَنَا مَحْبُوْبُ اَخِیْ +
کدام سزا مے یابد ؟	مَنْ یُعَاقَبُ ؟
طفل شریر سزا مے یابد +	یُعَاقَبُ طِفْلٌ شَرِیْرٌ +
از کدام سزا مے یابد +	مِمَّنْ یُعَاقَبُ ؟
از پدر خود سزا مے یابد +	یُعَاقَبُ عَنْ اَبِیْهِ +
کدام مرد تحسین مے یابد ؟	مَنِ الَّذِیْ یُقَالُ لَهٗ مَرْحَبًا ؟
	مَنْ یُرَحَّبُ ؟
کدام تفرین مے یابد؟	مَنْ یُلْعَنُ وَ یُلَامُ ؟
آیا تحسین مے یابی ؟	اَیُقَالُ لَكَ اَحْسَنْتَ وَ مَرْحَبًا ؟

فارسی	عربی
نہ - بلکہ توبیخ مے یابم ✦	لَا۔ بَلْ یُقَالُ لِیْ اُفًّا وَ تُفًّا ✦
آیا برادران شما تحسین مے	اَیُقَالُ لِاِخْوَانِكَ مَرْحَبًا ؟
یابند ؟	اَیُرَحَّبُ اِخْوَانُكَ ؟
از بعض تحسین مے یابند و از	یُقَالُ لَهُمْ مِنْ بَعْضٍ مَرْحَبًا
بعض نفرین ✦	وَ مِنْ بَعْضٍ اُفًّا وَ تُفًّا ✦
آیا برادر تو مستعد است ؟	هَلْ اَخُوْكَ فِیْ فِعْلِهٖ مُسْتَعِدٌّ ؟
بلے - بسیار مستعد است ✦	نَعَمْ - بَلِ اسْتِعْدَادُهٗ بَلِیْغٌ ✦
آیا نجار بکار خود مستعد است؟	هَلِ النَّجَّارُ كَامِلٌ فِیْ فِعْلِهٖ ؟
نہ - بلکہ ناواقف و بطال است ✦	لَا۔ بَلْ هُوَ بَطِلٌ مُضِیْعٌ ✦
آیا برادر من ذہین است ؟	هَلْ اَخِیْ زَكِیٌّ ؟
نہ - بلکہ کاہل و نادان است ✦	لَا۔ بَلْ هُوَ كَاهِلٌ سَفِیْهٌ ✦
آیا من انعام خواہم یافت ؟	اَیُنْعَمُ عَلَیَّ ؟
اگر تو کار بخوبی خواہی کرد -	اِنْ عَمِلْتَ كَمَا هُوَ حَقُّهٗ
انعام خواہی یافت ✦	فَیَكُوْنُ لَكَ الْاِنْعَامُ وَ الْجَائِزَةُ ✦
مرا انعام کدام خواہد داد ؟	مَنْ یُنْعِمُ عَلَیَّ ؟
پدر پیر من ترا انعام خواہد داد ✦	یُنْعِمُ عَلَیْكَ اَبِی الشَّیْخُ ✦
آیا توقیر او بسیار میکنی ؟	هَلْ تُوَقِّرُهٗ وَقَارًا عَظِیْمًا ؟
بلے - توقیر او بسیار میکنم ✦	نَعَمْ - اُوَقِّرُهٗ تَعْظِیْمًا مُوَقَّرًا ✦

لاکن برادرش را حقیر مے پندارم +	وَ لٰكِنْ اُحَقِّرُ اَخَاهُ +
پدر تو از کدام کس نفرت میکند ؟	مِمَّنْ يُنَفِّرُ اَبُوْكَ ؟
از دشمن بد تو نفرت میکند +	يُنَفِّرُ مِنْ عَدُوِّكَ السَّيِّئِ +
این اطفال چرا عزیز ہستند ؟	لِمَ يُحَبُّ هٰذِهِ الْاَطْفَالُ ؟
برائے آنکہ در تحصیل علم ساعی ہستند +	لِسَعْيِهِمْ فِي تَحْصِيْلِ الْعِلْمِ +
تو در موسم زمستان کدام جا سفر کردی ؟	اَيْنَ سَافَرْتَ فِي الشِّتَاءِ ؟
در موسم زمستان بجائے نرفتم -	مَا سَافَرْتُ فِي الشِّتَاءِ اَصْلًا
لاکن در تابستان بہ بغداد سفر کردم +	وَ لٰكِنْ سَافَرْتُ فِي الصَّيْفِ اِلَى بَغْدَادَ +
بکدام موسم سفر کردن خوبست +	اَلسَّفَرُ فِي اَيِّ زَمَانٍ خَيْرٌ ؟
در بہار و خریف سفر کردن خوبست +	اَلسَّفَرُ فِي الرَّبِيْعِ وَ الْخَرِيْفِ حَسَنٌ +
شما سوارہ رفتن پسند میکنید یا پیادہ ؟	اَلسَّفَرُ عِنْدَكَ بِالرُّكُوْبِ حَسَنٌ اَمْ بِالْمَشْيِ ؟
گاہے پیادہ رفتن پسند میکنم - و گاہے سوار - و گاہے نشستن در ارابہ +	اَلسَّفَرُ تَارَةً بِالْمَشْيِ وَ تَارَةً بِالرُّكُوْبِ وَ تَارَةً فِي الْعَجَلَةِ عِنْدِيْ اَطْيَبُ وَ خَيْرٌ +
تو کجا مے مانی ؟	اَيْنَ تَسْكُنُ ؟

من به پیرس مے مانم +
أَسْكُنُ فِيْ فَيْرِسْ +

آیا در آنجا ماندن خوش میکند ؟
هَلِ السُّكُوْنَةُ فِيْهَا مُفَرِّحَةٌ ؟

بلے - لاکن خرج بسیار مے شود +
نَعَمْ - وَ لٰكِنْ يُبْذَلُ فِيْهَا بَذْلًا كَثِيْرًا +

آیا باد مے وزد +
أَتَهْتَزُّ الرِّيْحُ ؟

بلے - تند وزد +
نَعَمْ - تَهْتَزُّ زَعْزَعًا +

آیا رعد مے غرّد ؟
أَيَرْعَدُ الرَّعْدُ ؟

بلے - بآوازے میغرد کہ سہمناک است - وے ترساند و مو بر اندام میخیزاند +
نَعَمْ - يَرْعَدُ بِصَوْتٍ مُهِيْبٍ مُقِفٍّ +

وقت چه طور است ؟
كَيْفَ الْوَقْتُ ؟

بخار بر مے خیزد +
يَصْعَدُ الْأَبْخِرَةُ +

آیا طوفان باد تند و باران سخت مے آید ؟
هَلْ يَجِيْئُ طُوْفَانُ رِيْحٍ صَرْصَرٍ وَ مَطَرٍ مَطِيْرٍ ؟

بلے - مے آید و حالا مے بارد +
نَعَمْ - يَجِيْئُ وَ الْآنَ يَمْطُرُ +

چه میکنی پس از خوردن ؟
مَا تَفْعَلُ بَعْدَ الْأَكْلِ ؟

بعد از خوردن فی الفور مے نوشم +
بَعْدَ الْأَكْلِ أَشْرَبُ بِلَا فَصْلٍ +

خدمتگار تو چه میکند بعد از
مَا يَفْعَلُ خَادِمُكَ بَعْدَ نَزْعِ

فارسی	عربی
کشیدن نعال تو؟	نِعَالِكَ ؟
موزہاے من بر میکشد +	هُوَ يَنْزِعُ جَوْرَبِي بَعْدَ نَزْعِ النِّعَالِ +
پدر تو چہ میکند بوقت شب؟	مَا يَفْعَلُ اَبُوكَ فِي اللَّيْلِ ؟
مے خوابد +	هُوَ يَنَامُ +
آیا پدر تو هنوز میخوابد؟	اَيَنَامُ اَبُوكَ اِلَى الْآنَ ؟
بلے - هنوز میخوابد +	نَعَمْ - يَنَامُ اِلَى الْآنَ +
آیا ترا خواب مے آید؟	هَلْ يَغْلِبُ عَلَيْكَ النَّوْمُ ؟
بلے - چرا نمے آید؟	نَعَمْ - لِمَ لَا يَغْلِبُ ؟
آیا از بیرون رفتن مے ترسی؟	اَتَخَافُ الْخُرُوجَ ؟
بلے - از بیرون رفتن مے ترسم +	نَعَمْ - اَخَافُ اَنْ اَخْرُجَ +
تو ازآں مرد مے ترسی؟	هَلْ تَخَافُهُ ؟
پس از کدام مے ترسی؟	مِمَّنْ تَخَافُ ؟
از کسے نمے ترسم +	لَا اَخَافُ اَحَدًا +
آں مرد خود را چرا بآتش مے تپید؟	لِمَ يَصْطَلِي ذٰلِكَ الرَّجُلُ بِالنَّارِ ؟
خود را بسبب آنکہ سردی خوردہ است مے تپید +	اِنَّمَا يَصْطَلِي لِاَنَّهُ مَسَّهُ الْبَرْدُ +

فارسی	عربی
دوست تو چه گفت ؟	مَا قَالَ حَبِيْبُكَ ؟
دوست من بغیر گفتن چیزے برفت +	ذَهَبَ صَدِيْقِيْ وَ لَمْ يَتَكَلَّمْ بِشَيْءٍ +
تو چه میخری ؟	مَا تَشْتَرِيْ ؟
بدون روپیه چیزے خریدن نمے توانم +	لَا اَقْدِرُ عَلَى اشْتِرَاءِ شَيْءٍ لِعَدَمِ الرُّوْبِيَةِ +
بعد از خوردن شام چه میکند ؟	مَا يَفْعَلُ بَعْدَ التَّعَشِّيْ ؟
بعد از خوردن طعام فے الفور میخواند و سپس میخوابد +	يَقْرَءُ بَعْدَ الْاَكْلِ فَوْرًا ـ ثُمَّ يَنَامُ +
او چگونه زخم خورده است ؟	كَيْفَ جُرِحَ ؟
او از دست خود بکارد زخم خورده است +	هُوَ بِيَدِهٖ جَرَحَ نَفْسَهٗ بِالسِّكِّيْنِ +
آیا تو دست خود را سوختهٔ ؟	هَلْ اَحْرَقْتَ يَدَكَ ؟
دست خود را نه سوخته ام +	مَا اَحْرَقْتُ يَدِيْ +
آیا تو خود را مے بینی ؟	اَتَرٰى نَفْسَكَ ؟
خود را نمے بینم ـ و لاکن عکس خود بآئینه مے بینم +	لَا اَرٰى نَفْسِيْ ـ وَ لٰكِنْ اَرٰى عَكْسِيْ فِي الْمِرْاٰةِ +
آیا تو خواهش تپیدن بآتش میداری ؟	اَتَهْوٰى اَنْ تَصْطَلِيَ بِالنَّارِ ؟

خواهش تپیدن بآتش نمیدارم +	لَا أَشْتَهِي الْاِصْطِلَاءَ بِالنَّارِ +
مگر میخواهم که از حرکت حرارت بهم رسانم +	لٰكِنْ أَهْوٰى أَنْ أَتَسَخَّنَ بِالْمَشْيِ +
طبع را بچه طور خوش میکنی ؟	بِأَيِّ شَيْءٍ تُفَرِّحُ قَرِيحَتَكَ ؟
من طبع خود را بخواندن خوش میکنم +	أُفَرِّحُ طَبْعِيْ بِالْقِرَاءَةِ +
برادرم طبع خود را ببازی خوش میکند +	أَخِيْ يُفَرِّحُ طَبْعَهُ بِاللَّعِبِ +
آن مردم طبع خود را چه طور خوش میکنند ؟	كَيْفَ يُفَرِّحُ هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ طِبَاعَهُمْ ؟
هر یک به بهترین طوریکه میتواند خوش میکند +	كُلُّ وَاحِدٍ يُفَرِّحُ بِأَحْسَنِ مَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ +
برادران شما چه شوق میدارند؟	إِلٰى أَيِّ شَيْءٍ يَشْتَاقُ إِخْوَانُكَ ؟
هر یک شوق خود علیحده میدارد +	لِكُلِّ وَاحِدٍ شَغْلٌ عَلَاحِدَةٍ +
آیا ذکر آن میشود ؟	أَيُذْكَرُ ؟
بلے- هر کس ذکر آن میکند +	نَعَمْ - يَذْكُرُهُ كُلُّ وَاحِدٍ +
آیا تو گاہے غلط میکنی ؟	أَتَغْلَطُ وَقْتًا ؟
بلے- هر کس قابل خطا ست +	نَعَمْ - كُلُّ نَفْسٍ خَاطِئَةٌ +
آیا من غلط میکنم ؟	أَأُخْطِئُ ؟
بلے- تو غلط میکنی +	نَعَمْ - أَنْتَ تَغْلَطُ +

فارسی	عربی
آیا آں مردم ترا فریب دادہ اند؟	أَخَدَعَكَ هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ ؟
بلے - مرا فریب دادہ اند +	نَعَمْ - خَدَعُوْنِيْ +
چہ قدر روپیہ از تو بفریب	كَمْ رُوْبِيَةً أَخَذُوْهَا عَنْكَ
گرفتہ اند؟	فِرْيَةً ؟
صد پول نقرئی بفریب گرفتہ اند+	أَخَذُوْا عَنِّيْ مِائَةَ رُوْبِيَةٍ خِدْعَةً +
تو بچہ طور خود را ضرر رسانیدۂ +	بِأَيِّ وَجْهٍ ضَرَرْتَ نَفْسَكَ ؟
من انگشت خود را بکارد زخمی کردہ ام+	جَرَحْتُ إِصْبَعِيْ بِالسِّكِّيْنِ +
آیا آں ناخن خود را تراشیدہ است؟	أَقَصَّ أَظْفَارَهُ ؟
بلے - چیدہ است +	نَعَمْ - قَصَّهَا +
آیا موے خود را تراشیدہ است؟	أَحَلَقَ شَعْرَهُ ؟
نہ - بلکہ حجام آں را تراشیدہ است؟	لَا - بَلْ حَلَقَهُ الْحَلَّاقُوْنَ +
آں شخص سر خود را چہ کردہ است؟	مَا فَعَلَ بِرَأْسِهِ ؟
ہمہ موہایش برکندہ است +	قَدْ نَتَفَ شَعْرَهُ جَمِيْعًا +
از چہ چیز مے ترسد؟	أَيَّ شَيْءٍ يَخَافُ ؟
او از نجاست انگشت خود مے ترسد+	هُوَ يَخَافُ نَجَاسَةَ إِصْبَعِهِ +
ایں کاغذ چگونہ چرک آلودہ شدہ؟	لِمَ دَنَسَ هٰذَا الْقِرْطَاسُ ؟
خادم تو بانگشتہاے چرک آلودۂ	دَنَّسَهُ خَادِمُكَ بِأَصَابِعِهِ
خود خراب کردہ است +	الدَّنِسَةِ +

فارسی	عربی
آیا تو از بیروں رفتن مے ترسی؟	أَتَخَافُ أَنْ تَخْرُجَ ؟
آیا خود را بکارد زخمی کردهٔ؟	أَجَرَحْتَ نَفْسَكَ بِالسِّكِّيْنِ ؟
بلے۔ خود را بکارد زخمی کرده ام +	نَعَمْ۔ جَرَحْتُ نَفْسِیْ بِالسِّكِّيْنِ +
آیا من خود را بکارد زخمی کرده ام؟	أَجَرَحْتُ نَفْسِیْ بِالسِّكِّيْنِ ؟
تو خود را بکارد زخمی نہ کردهٔ؟	مَا جَرَحْتَ نَفْسَكَ بِالسِّكِّيْنِ ؟
آیا برادر تو خود را بکارد زخمی کرده؟	أَجَرَحَ أَخُوْكَ نَفْسَهٗ بِالسِّكِّيْنِ؟
بلے۔ خود را بکارد زخمی نموده است؟	نَعَمْ۔ جَرَحَ نَفْسَهٗ بِالسِّكِّيْنِ +
آیا این مردماں بکارد خود ہا را زخمی کرده اند؟	أَهٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ جَرَحُوْا أَنْفُسَهُمْ بِالسِّكِّيْنِ ؟
ایشاں خود را بکارد زخمی نکرده اند+	مَا جَرَحُوْا أَنْفُسَهُمْ بِالسِّكِّيْنِ +
آیا تو براے ہوا خوری پیاده میروی؟	أَتَمْشِیْ لِلتَّرَوُّحِ ؟
نہ۔ بلکہ سواره میروم +	لَا۔ بَلْ أَتَرَوَّحُ رَاكِبًا +
آیا تو میخواہی کہ براے ہواخوری سواره بروی؟	أَتَشْتَهِی التَّرَوُّحَ رَاكِبًا ؟
نہ۔ لیکن میخواہم کہ براے ہوا خوری در عجلہ بروم +	لَا۔ بَلْ أَهْوٰى أَنْ أَتَرَوَّحَ رَاكِبَ الْعَجَلَةِ +
آیا تو اطفال خود را براے ہواخوری مے بری؟	أَتُذْهِبُ لِلتَّنَزُّهِ أَطْفَالَكَ ؟
بلے۔ ہر روزه ایشاں را براے ہوا خوری مے برم +	نَعَمْ۔ أُذْهِبُهُمْ لِلتَّنَزُّهِ كُلَّ يَوْمٍ +

فارسی	عربی
آیا تو برائے خفتن دراز شدۂ ؟	أَاِسْتَلْقَيْتَ لِلنَّوْمِ ؟
آیا برادر تو علے الصباح بر میخیزد ؟	أَيَنْتَبِهُ أَخُوكَ صَبَاحًا ؟
بلے - بوقت طلوع شمس بر مے خیزد +	نَعَمْ - يَنْتَبِهُ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ +
بکدام وقت بخوابگاه میرود ؟	مَتٰى يَنَامُ ؟
بوقت غروب آفتاب بخوابگاه میرود +	يَدْخُلُ الْمَنَامَ عِنْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ +
شما کدام وقت بخوابگاه رفته بودید ؟	مَتٰى دَخَلْتُمُ الْمَبِيْتَ ؟
بوقت سه زده پس از نصف شب +	عَلٰى رَأْسِ السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ بَعْدَ نِصْفِ اللَّيْلِ +
او دیروز بکدام وقت بخوابگاه رفت ؟	مَتٰى دَخَلَ الْمَبِيْتَ بِالْأَمْسِ ؟
او بعجلت بخوابگاه رفت +	دَخَلَ فِي الْمَنَامِ عَجِلًا +
تو از چه خوش میشوی ؟	مِمَّا تَفْرَحُ ؟
من از فرحت تو خوش میشوم +	أَفْرَحُ لِفَرَحِكَ +
عموے تو از چه خوش میشود ؟	مِمَّا يَفْرَحُ عَمُّكَ ؟
از سبب رنج آں مرد خوش میشود +	يَفْرَحُ مِنْ أَلَمِهٖ +
آیا رائے پدر تو صحیح است ؟	أَرَأْيُ أَبِيكَ صَحِيحٌ ؟
نه - بلکه رائے پدر من غلط است +	لَا بَلْ رَأْيُ أَبِي عَلِيلٌ

آیا تو آن مرد را ضرر رسانیدهٔ ؟	أَضَرَرْتَهُ ؟
بلی - او را ضرر رسانیده ام +	نَعَمْ - ضَرَرْتُهُ +
چرا آن را ضرر رسانیدهٔ ؟	لِمَ ضَرَرْتَهُ ؟
بسبب آنکه مرا آزرده بود +	لِأَنَّهُ كَانَ آذَانِي +
آیا ترا از دست مالیدن درد میشود؟	أَيُوجِعُكَ مَسُّ الْيَدِ ؟
بلی - چسپیدن و دست مالیدن او درد میرساند +	نَعَمْ - يُوجِعُنِي ضَمُّهُ وَ مَسُّهُ +
آیا من ترا گاہے ضرر رسانیده ام ؟	أَضَرَرْتُكَ حِينًا ؟
نه - بلکه خلاف آن همیشه نفع رسانیدهٔ +	لَا - بَلْ نَفَعْتَ دَائِمًا +
آیا ترا از آن نقصان مے شود ؟	أَتَتَضَرَّرُ بِهِ ؟
نه - بلکه فائده میشود +	لَا - بَلْ أَسْتَفِيدُ مِنْهُ +
خدمتگار تو بجاروب چه میکند ؟	مَا يَفْعَلُ خَادِمُكَ بِالْمِكْنَسَةِ ؟
بدان زمین را مے روبد +	يَكْنُسُ الْأَرْضَ بِهَا +
او ازین چوب چه چیز ساختن میخواهد ؟	مَا يَعْمَلُ مِنْ هٰذَا الْخَشَبِ ؟
هیچ چیز ساختن نمیخواهد +	لَا يَعْمَلُ مِنْهُ شَيْئًا +
آیا آن شخص هر دل عزیز است ؟	أَهُوَ أَحَبُّ إِلَى النَّاسِ ؟
تملق باو میشود - ولیکن عزیز نیست +	لَا يُحِبُّونَهُ - وَ لٰكِنْ يَتَمَلَّقُونَ +
آیا آن صاحب رسیده است ؟	هَلْ جَاءَ ذَاكَ السَّيِّدُ ؟
میگویند که رسیده است +	يَقُولُونَ إِنَّهُ قَدْ جَاءَ +

فارسی	عربی
انگشت او را چه شده است؟	مَا عَرَضَ لِاِصْبَعِهٖ ؟
او را برای بریدن نان کاردے دادند -	اَعْطَوْهُ سِکِّیْنًا لِقَطْعِ الْخُبْزِ -
او بآن کارد انگشت خود را زخمی کرده +	فَجَرَحَ بِهٖ اِصْبَعَهٗ +
آیا او زبان یونانی میداند؟	اَیَعْلَمُ اللِّسَانَ الْیُوْنَانِیَّ ؟
او در دانستن زبان لاف وگزاف میزند +	لَایَعْلَمُ وَ لٰکِنْ یَدَّعِیْ بَاطِلًا +
آیا او دوستان میدارد؟	اَلَهُ الْاَحِبَّاءُ ؟
نه - بلکه صرف دشمنان دارد +	لَا-بَلْ کُلٌّ لَهٗ اَعْدَاءٌ +
آیا او در زمرهٔ سپاه نوکر گردیده است؟	اَصَارَ عَسْکَرِیًّا ؟
نه - بلکه تاجر شده است +	لَا-بَلْ صَارَ تَاجِرًا +
تو چه پیشه اختیار کردهٔ ؟	اَیَّ حِرْفَةٍ اِخْتَرْتَ ؟
من پیشهٔ قانون عدالت گرفته ام +	صِرْتُ قَانُوْنِیًّا فِی الْعَدَالَةِ الْعَامَّةِ +
او را چه شده است؟	مَا حَدَثَ لَهٗ ؟
مرا معلوم نیست که چه شده است؟	لَا اَدْرِیْ مَا حَدَثَ لَهٗ ؟
تو مرا نان خواهی داد؟	اَتُعْطِیْنِیْ خُبْزًا ؟
نمیتوانم که بدهم - چرا که نزد من نیست +	لَا اَسْتَطِیْعُ اَنْ اُعْطِیَكَ - لِاَنَّهٗ لَیْسَ عِنْدِیْ +
آیا تو روپیهٔ من خواهی داد؟	اَتُؤَدِّیْ اِلَیَّ رُوْپِیَّتِیْ ؟

فارسی	عربی
من نمیتوانم - کہ روپیۂ تو ادا بکنم - زیرا کہ ندارم +	لَا اَقْدِرُ عَلٰی اَدَائِهَا - لِاَنَّهَا لَيْسَتْ عِنْدِیْ +
آیا تو سخن آں مرد باور داری - میکنی؟	اَتُصَدِّقُ قَوْلَهٗ ؟
آیا باور نمے کنم ؟	اَلَا اُصَدِّقُ قَوْلَهٗ - اَلَا اُصَدِّقُهٗ ؟
آیا تو بوجود خدا یقیں میکنی ؟	اَتُوْقِنُ بِوُجُوْدِ اللّٰهِ سُبْحَانَهٗ ؟
بلے - بوجود پروردگار یقیں دارم +	اِیْ وَ اللّٰهِ !
آیا آں شخص راست میگوید؟	هَلْ يَصْدُقُ ؟
نہ - بلکہ بسیار دروغ گو ست +	لَا - بَلْ هُوَ كَذَّابٌ +
آیا باراں مے بارد؟	اَيَمْطُرُ ؟
نمیبارد - ولیکن برف میبارد +	لَا يَمْطُرُ - وَ لٰكِنِ السَّمَاءُ يُثْلِجُ +
آیا ژالہ مے بارد ؟	اَيُبْرِدُ السَّمَاءُ ؟
بلے - ژالہ مے بارد +	نَعَمْ - يُبْرِدُ السَّمَاءُ +
آیا صاعقہ میشود؟	اَيَبْرُقُ السَّمَاءُ ؟
بلے - صاعقہ مے شود +	نَعَمْ - يَبْرُقُ السَّمَاءُ بَرْقًا كَثِيْرًا +
آیا برف مے افتد ؟	اَيُثْلِجُ السَّمَاءُ ؟
بلے - برف مے افتد +	نَعَمْ - يَنْزِلُ الثَّلْجُ +
آیا آفتاب روشن است ؟	هَلْ اَضَاءَتِ الشَّمْسُ ؟
آفتاب روشن نیست - لیکن ژالہ	مَا اَضَاءَتِ الشَّمْسُ - وَ لٰكِنْ

بسیار مے افتد +	يَنْزِلُ الْبَرَدُ +
آیا تو بخوبی نمے توانی دید؟	أَلَا تَنْظُرُ وَاضِحًا ؟
بخوبی نمیتوانم دید- زیرا که شعاع	لَا أَنْظُرُ وَاضِحًا لِأَنَّ شُعَاعَ
آفتاب بچشم میرسد +	الشَّمْسِ تَخْطَفُ بَصَرِي +
مرا چه حکم است؟	مَا تَأْمُرُنِي ؟
دروازه را بند باید کرد +	لِتُغْلِقِ الْبَابَ +
آیا تو کار خود تمام کردهٔ؟	أَأَتْمَمْتَ عَمَلَكَ ؟
بلے- تمام کرده ام +	نَعَمْ- أَتْمَمْتُهُ +
آیا او در آں ملک دوستاں	هَلِ اتَّخَذَ لِنَفْسِهِ أَحِبَّاءَ فِي
پیدا کرده است +	تِلْكَ الدِّيَارِ ؟
بلے- در آں ملک بسیار دوستاں	نَعَمْ- اتَّخَذَ لَهُ فِيهَا أَحِبَّاءَ
پیدا کرده است +	كَثِيرَةً +
تو کدام مرد را مے بینی؟	مَنِ الَّذِي تَنْظُرُهُ ؟
آں را مے بینم- که تو ذکرش کرده بودی +	أَنْظُرُ الَّذِي ذَكَرْتَهُ +
تو کدام اسب را خریدهٔ؟	أَيَّ فَرَسٍ اِشْتَرَيْتَ ؟
آں را خریده ام- که ذکرش کرده	اِشْتَرَيْتُ الْفَرَسَ الَّذِي
بودی +	ذَكَرْتَهُ +
آیا تو آں مرد را مے بینی- که	أَتَرَى الرَّجُلَ الَّذِي قَتَلَ أَخُوهُ

برادرش سگ مرا کشتہ است ؟	كَلْبِيْ ؟
بلے - آں را مے بینم - کہ برادرش	نَعَمْ - أَرَى الرَّجُلَ الَّذِيْ قَتَلَ
سگ ترا کشتہ است +	أَخُوْهُ كَلْبَكَ +
آیا تو آں طفل را کہ پدرش	أَتَنْظُرُ الطِّفْلَ الَّذِيْ سَافَرَ
دیروز روانہ شدہ - مے بینی ؟	أَبُوْهُ بِالْأَمْسِ ؟
بلے - آں طفل را مے بینم - کہ پدرش	نَعَمْ - أَنْظُرُ الطِّفْلَ الَّذِيْ
دیروز روانہ شدہ است +	سَافَرَ أَبُوْهُ بِالْأَمْسِ +
آیا تو آں را دیدۂ کہ پدر شاں	أَنَظَرْتَ الْأَطْفَالَ الَّذِيْنَ أَعَارَنِيْ
مرا کتابے مستعار دادہ است ؟	أَبُوْهُمْ كِتَابًا ؟
بلے - آں اطفال را دیدہ ام - کہ تو	نَعَمْ - رَأَيْتُهُمُ الَّذِيْنَ اسْتَعَرْتَ
از پدر شاں کتاب عاریت گرفتۂ +	عَنْ أَبِيْهِمْ كِتَابًا +
تو کدام سوداگر را دیدۂ ؟	أَيَّ تَاجِرٍ رَأَيْتَ ؟
آں سوداگر را دیدہ ام - کہ تو ازو	رَأَيْتُ التَّاجِرَ الَّذِيْ اسْتَأْجَرْتَ
تجارت خانہ بکرایہ گرفتۂ +	مَتْجَرَهُ +
تو بکدام سخن کردۂ ؟	بِمَنْ تَحَدَّثْتَ ؟
بداں مرد سخن کردہ ام - کہ	تَحَدَّثْتُ الرَّجُلَ الَّذِيْ احْتَرَقَ
تجارتخانہ اش سوختہ شدہ است +	مَتْجَرُهُ +
تو چہ چیز میداری ؟	أَيُّ شَيْءٍ عِنْدَكَ ؟

چیزے میدارم - کہ محتاج بداں ہستم +	عِنْدِیْ مَا اَحْتَاجُ اِلَیْہِ +
برادر تو چہ چیز دارد ؟	اَیُّ شَیْءٍ عِنْدَ اَخِیْكَ ؟
چیزے میدارد - کہ بداں محتاج است ؟	عِنْدَهٗ مَا یَحْتَاجُ اِلَیْہِ +
آیا تو کتابے میداری - کہ بداں محتاج ہستی ؟	هَلْ عِنْدَكَ كِتَابٌ تَحْتَاجُ اِلَیْہِ ؟
بلے - آں را میدارم - کہ بداں محتاج ہستم +	نَعَمْ - عِنْدِی الْكِتَابُ الَّذِیْ اَحْتَاجُ اِلَیْہِ +
آیا آں مرد میخہائے میدارد کہ بداں محتاج است ؟	اَعِنْدَهٗ اَوْتَادٌ یَحْتَاجُ اِلَیْہَا ؟
بلے - میخہائے میدارد - کہ بداں محتاج است +	نَعَمْ - عِنْدَهٗ اَوْتَادٌ یَحْتَاجُ اِلَیْہَا +
تو کدام مرداں را مے بینی ؟	اَیَّ رِجَالٍ تَنْظُرُهُمْ ؟
آنہا را مے بینم - کہ تو ذکر شاں بمن کردہ بودی +	اَنْظُرُ الرِّجَالَ الَّذِیْنَ ذَكَرْتَهُمْ لِیْ +
آیا آں طلبہ را مے بینی - کہ ذکر آنہا بتو کردہ بودم ؟	اَتَنْظُرُ الطَّلَبَةَ الَّذِیْنَ ذَكَرْتُهُمْ عِنْدَكَ ؟
بلے - آنہا را مے بینم - کہ ذکر شاں کردہ بودی +	نَعَمْ - اَنْظُرُ الَّذِیْنَ ذَكَرْتَهُمْ عِنْدِیْ +
تو کدام اطفال را مے بینی ؟	اَیَّ اَطْفَالٍ تَنْظُرُ ؟

آن اطفال را مے بینم - که بایشان حلوا دادهٔ +	أَرَى الأَطْفَالَ الَّذِينَ أَعْطَيْتَهُمْ حَلْوَا +
تو بکدام مردمان متکلم هستی ؟	أَيَّ رِجَالٍ تَتَكَلَّمُ ؟
بآنها متکلم هستم - که تو بایشان عرض کرده بودی +	أُكَلِّمُ الرِّجَالَ الَّذِينَ الْتَمَسْتَ لَهُمْ +
تو بکدام مردمان ملاقی شدهٔ ؟	أَيَّ رِجَالٍ لَقِيتَ ؟
بآن مردم ملاقی شده ام - که تو بایشان عرض کرده بودی +	لَقِيتُ الرِّجَالَ الَّذِينَ قُلْتَ لَهُمْ +
تو ذکر کدام مردمان میکنی ؟	مَنِ الَّذِينَ تَذْكُرُهُمْ ؟
ذکر آنها میکنم - که اطفال شان فرمان بردار و به تحصیل علم محنتی شده اند +	أَذْكُرُ الَّذِينَ أَطَاعَ أَطْفَالُهُمْ وَ صَارُوْا مُرْتَاضِينَ لِتَحْصِيلِ الْعِلْمِ +
آیا اطفال آن شخص فرمانبردار هستند ؟	هَلْ أَطْفَالُهُ مُطِيعُونَ ؟
نه - بلکه از حکم او عدول میکنند +	لَا - بَلْ هُمْ نُشُوزٌ +
تو روپیهٔ مرا چرا ادا نمیکنی ؟	لِمَ لَا تُؤَدِّي رُوْپِيَتِي ؟
من روپیهٔ خود را گم کرده ام - لهذا روپیهٔ ترا ادا کردن نمیتوانم +	لَا أَقْدِرُ عَلَى أَدَاءِ رُوْپِيَتِكَ لِأَنَّ رُوْپِيَتِي قَدْ فُقِدَتْ +
آیا تو بیرون میروی ؟	أَتَخْرُجُ ؟

فارسی	عربی
من این قدر بیمار هستم-که بیرون نمیتوانم رفت +	إِنِّي عَلِيلٌ حَتَّى لَا أَقْدِرَ عَلَى الْخُرُوجِ +
آیا او خط خود مینویسد؟	أَيَكْتُبُ رِسَالَتَهُ وَ رَقِيمَتَهُ ؟
او کاغذ و سیاهی و خامه نمیدارد ازین سبب نوشتن نمیتواند +	لَا يَقْدِرُ عَلَى أَنْ يَكْتُبَ لِأَنَّهُ لَيْسَ عِنْدَهُ قِرْطَاسٌ وَ لَا مِدَادٌ وَ لَا قَلَمٌ +
آیا روپیه بتصرف او خواهد آمد؟	أَيَحْصُلُ التَّصَرُّفُ لَهُ عَلَى رُوبِيَةٍ ؟
بتصرف او روپیه نخواهد آمد +	لَا يَحْصُلُ التَّصَرُّفُ لَهُ عَلَيْهَا +
آیا تو از نوشتن جلد فارغ خواهی شد؟	أَتَفْرَغُ مِنَ الْكِتَابَةِ سَرِيعًا ؟
بلے- جلد فارغ خواهم شد +	نَعَمْ- أَفْرَغُ عَنْ قَرِيبٍ +
او ترجمه ہاے خود را کے تمام خواهد کرد؟	مَتَى يُتِمُّ تَرْجَمَاتِهِ ؟
آنها را جلد تمام خواهد کرد +	يُتِمُّهَا عَلَى الْعَجَلَةِ +
تو ترجمه ہاے خود را کے تمام خواهی کرد؟	مَتَى تُتِمُّ تَرْجَمَاتِكَ ؟
من آنها را جلد تمام خواهم کرد +	أُتِمُّهَا عَاجِلًا +
برادر تو ترجمه کے تمام خواهد کرد؟	مَتَى يُتِمُّ أَخُوكَ تَرْجَمَاتِهِ ؟
آنها را تا دو شنبه تمام خواهد کرد +	يُتِمُّهَا إِلَى يَوْمِ الْاِثْنَيْنِ +
پدر تو درین ملک کے خواهد	مَتَى يَجِيءُ أَبُوكَ فِي هٰذِهِ

فارسی	عربی
آمد +	الْمَمْلَكَةِ ؟
بہمیں ماہ یا بماہ آیندہ خواہد آمد +	يَجِيْئُ فِيْ هٰذَا الشَّهْرِ اَوِ الشَّهْرِ الْآتِيْ +
دوست تو کے رسید ؟	مَتٰى جَاءَ صَدِيْقُكَ ؟
در ماہ گذشتہ رسیدہ بود +	جَاءَ فِي الشَّهْرِ الْمَاضِيْ +
عموزادۂ تو بہ نغمہ گاہ کے رفتہ بود ؟	مَتٰى ذَهَبَ ابْنُ عَمِّكَ فِيْ دَارِ الرَّقْصِ ؟
پس شنبۂ گذشتہ رفتہ بود +	ذَهَبَ يَوْمَ الثُّلَثَاءِ الَّذِيْ مَضٰى
آیا شما بجائے خواہید رفت ؟	اَتَذْهَبُوْنَ اِلٰى مَوْضِعٍ ؟
ما بجائے نخواہیم رفت +	مَا نَذْهَبُ اِلٰى مَوْضِعٍ +
آیا او کتاب را بمن خواہد فرستاد ؟	اَيُرْسِلُ الْكِتَابَ اِلَيَّ ؟
بلے۔ خواہد فرستاد۔ بشرطیکہ خود فارغ شود +	نَعَمْ۔ يُرْسِلُ اِلَيْكَ بِشَرْطِ الْفَرَاغِ عَنْهُ +
آیا تو امشب بخانہ خواہی بود ؟	اَتُقِيْمُ هٰذِهِ اللَّيْلَةَ فِي الدَّارِ ؟
بلے۔ خواہم بود +	نَعَمْ۔ اُقِيْمُ فِيْهَا +
آیا پدر و عموزادگان تو بخانہ خواہند بود ؟	اَيُقِيْمُ اَبُوْكَ وَ اَبْنَاءُ عَمِّكَ فِي الدَّارِ ؟
بلے۔ بخانہ خواہند بود +	نَعَمْ۔ يُقِيْمُوْنَ فِيْهَا +

فارسی	عربی
آیا او کاغذ بدفتر تجارت من	أَيُرْسِلُ الْقِرْطَاسَ إِلَى بَيْتِ
خواهد فرستاد ؟	دَفْتَرِ تِجَارَتِي ؟
بلے۔بدفتر تجارت تو کاغذ خواهد فرستاد +	نَعَمْ۔يُرْسِلُ الْقِرْطَاسَ إِلَيْهَا +
آیا تو باداے روپیۂ کفش دوز	أَتَقْدِرُ عَلَى أَدَاءِ رُوْپِيَةِ
خود قادر خواهی شد ؟	سَكَّافِكَ ؟
من روپیۂ خود گم کرده ام ازین	لَا أَقْدِرُ عَلَى الْأَدَاءِ
سبب بر اداے روپیه اش قادر	لَا أَكُوْنُ قَادِرًا لِأَ[illegible] ـدتُ
نیستم و نخواهم شد +	رُوْپِيَتِي +
دوست تو قیمت کفشهاے خود	لِمَ لَا يَقْدِرُ صَدِيْقُكَ عَلَى
ادا کردن چرا نمیتواند ؟	أَدَاءِ ثَمَنِ نِعَالِهِ ؟
دوست من کتابے از جیب خود گم کرده است	لَا يَقْدِرُ عَلَى أَدَائِهَا۔لِأَنَّهُ
ازین سبب قدرت بر اداے قیمت کفش نمیدارد	فَقَدَ كِتَابًا عَنْ جَيْبِي +
آیا آن اسپ از آن برادر تست ؟	أَذٰلِكَ الْفَرَسُ لِأَخِيْكَ ؟
بلے۔از آن او ست +	نَعَمْ۔هُوَ لَهُ +
دستانه ها از آن کدام هستند ؟	لِمَنِ الْقَفَازِيْزُ ؟
از آن امراے کشتیها هستند ؟	هِيَ مِنْ مِلْكِ أُمَرَاءِ السَّفَائِنِ +
آیا این اسپها از آن ناخدایان	أَهٰذِهِ الْأَفْرَاسُ لِأُمَرَاءِ
کشتی هستند ؟	السَّفَائِنِ ؟

فارسی	عربی
بلے آں اسبہا از آن ایشانست ✤	نَعَمْ ـ هِیَ لَهُمْ ✤
آیا این رخت موافق طبع برادر	آهٰذَا الثَّوْبُ مُوَافِقٌ لِطَبْعِ
تست ؟	اَخِيْكَ ؟
بلے ـ موافق طبع اوست ✤	نَعَمْ ـ هُوَ مُنَاسِبٌ لِطَبْعِهٖ ✤
آیا این کفشہا موافق طبیعت	آهٰذِهِ النِّعَالُ مَطْبُوْعَةٌ
برادران تو ہستند ؟	لِاِخْوَانِكَ ؟
بلے ـ موافق طبع ایشان ہستند ✤	نَعَمْ ـ هِیَ مَطْبُوْعَةٌ لَهُمْ ✤
آیا این کار موافق مزاج تست ؟	آهٰذَا الْعَمَلُ مُوَافِقٌ لِطَبْعِكَ ؟
بلے ـ موافق حال من است ✤	نَعَمْ ـ مُوَافِقٌ لِشَأْنِیْ ✤
آیا آمدن آنجا موافق حال برادر	هَلِ الْمَجِیْئَةُ فِیْ ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ
تو خواہد شد ؟	تَكُوْنُ عَلٰی حَسْبِ شَأْنِ اَخِیْكَ ؟
آیا تو زبان فارسی مے آموزی ـ	هَلْ تَتَعَلَّمُ لِسَانَ الْفُرْسِ ـ وَ
و موافق مراد تو میشود ؟	یَكُوْنُ عَلٰی حَسْبِ مُرَادِكَ ؟
بلے ـ موافق مراد من میشود ✤	نَعَمْ ـ اَتَعَلَّمُهٗ عَلٰی حَسْبِ مُرَادِیْ ✤
آیا این اشیا کہ این مردمان برائے فروختن	اَیُبَاعُ هٰذِهِ الْاَشْیَاءُ الَّتِیْ
آنہا کوشش میکنند فروخت خواہند شد ؟	یَسْعٰی هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ لِبَیْعِهَا ؟
بلے ـ فروخت خواہند شد ✤	نَعَمْ ـ تُبَاعُ ✤
آیا آن کار ـ کہ تو بدان کوشش	اَیَحْصُلُ مَقْصُوْدُكَ الَّذِیْ

میکنی بر مے آید ؟	تَسْعیٰ لَہٗ ؟
بلے - بر مے آید +	نَعَمْ - یَحْصُلُ +
آیا تو خانۂ خود را فراموش کردۂ ؟	اَنَسِیْتَ دَارَکَ ؟
من خانۂ خود را چرا فراموش کنم ؟	لِمَ اَنْسٰی دَارِیْ ؟
خدمتگار تو چہ چیز صاف میکند ؟	اَیَّ شَیْءٍ یُنَظِّفُ خَادِمُکَ ؟
دوات را صاف میکند +	یُنَظِّفُ دَوَاتًا +
تو این کار را کے میکنی ؟	مَتٰی تَعْمَلُ هٰذَا الْعَمَلَ ؟
من آن را ہمیں لحظہ میکنم +	سَاَعْمَلُهُ اَلْاٰنَ +
تو این کار را کے خواہی کرد ؟	مَتٰی تَعْمَلُ هٰذَا الْعَمَلَ ؟
بعرصۂ قلیل خواہم کرد +	اَعْمَلُهُ فِیْ مُدَّةٍ قَلِیْلَةٍ +
آیا شراب ہست ؟	هَلِ الْخَمْرُ مَوْجُوْدَةٌ ؟
بلے شراب ہست +	نَعَمْ - اَلْخَمْرُ مَوْجُوْدَةٌ +
آیا مرداں ہستند ؟	هَلِ الرِّجَالُ مَوْجُوْدُوْنَ ؟
بلے - ہستند +	نَعَمْ - هُمْ مَوْجُوْدُوْنَ +
آیا مرداں ہستند کہ بہ تعلیم راضی نباشند ؟	اَرِجَالٌ لَا یَرْضَوْنَ بِالتَّعْلِیْمِ ؟
اینچنیں - بسیار ہستند - کہ بہ تعلیم راضی نیستند +	نَعَمْ - رِجَالٌ کَثِیْرَةٌ لَا یَرْضَوْنَ بِالتَّعْلِیْمِ +
آیا کسے ہست ؟	هَلْ رَجُلٌ مَوْجُوْدٌ ؟

فارسی	عربی
کسے نیست +	لَيْسَ رَجُلٌ مَوْجُودًا +
آیا در خانۂ رقص بسیار مردم حاضر خواہند شد؟	أَيَحْضُرُ فِي دَارِ الرَّقْصِ رِجَالٌ كَثِيْرَةٌ ؟
بلے - بسیار حاضر خواہند شد +	نَعَمْ يَحْضُرُ فِيهَا رِجَالٌ كَثِيْرَةٌ +
آیا بدست من بقرض فروختن را مے پسندی ؟	أَتَرْضَى عَلَى أَنْ تَبِيْعَ مِنِّي بِنَسِيَّةً ؟
من چیزے را بدست کسے بقرض گاہے نمے فروشم +	لَا أَبِيعُ مِنْ أَحَدٍ شَيْئًا بِنَسِيَّةً +
آیا تو این اسپ را بنقد خواہی خرید؟	أَتَشْتَرِي هٰذَا الْفَرَسَ عَاجِلًا؟
بہ نقد نمیگیرم و لیکن اگر تو بقرض میدہی - البتہ خواہم خرید +	لَا - وَ لٰكِنْ لَوْ تَبِيعُهُ أَجِلًا لَأَشْتَرِي +
آیا برادر تو اسباب خویش بنقد میفروشد یا بقرض ؟	أَيَبِيعُ أَخُوكَ مَتَاعَهُ مُعَجَّلًا أَوْ مُؤَجَّلًا ؟
گاہے بہ نقد و گاہے بقرض میفروشد +	تَارَةً يَبِيعُ عَاجِلًا وَ تَارَةً أَجِلًا +
آیا تو اسباب - کہ میگیری - بنقد میگیری - یا بقرض ؟	أَتَشْتَرِي مَتَاعًا بِالْعَاجِلِ - أَوْ بِالْأَجِلِ ؟
بعضے را بنقد و بعضے را بقرض +	أَشْتَرِي بَعْضَهَا نَسِيَّةً وَ بَعْضًا

نَقْدًا +

آیا این قبا بر جسم من راست مے آید ؟

هَلْ يَسْتَقِيمُ هٰذَا الْقَبَاءُ عَلٰى قَامَتِيْ ؟

بلے - بر جسم تو درست مے آید +

نَعَمْ - يَسْتَقِيمُ عَلٰى قَامَتِكَ +

آیا آن کلاه بر سر برادر تو درست مے آید ؟

أَتَسْتَوِي تِلْكَ الْقَلَنْسُوَةُ عَلٰى رَأْسِ أَخِيكَ ؟

نہ - بلکہ از سرش بزرگتر است +

لَا - بَلْ فَاضِلَةٌ عَنْ رَأْسِهِ +

آیا موافق سر تست ؟

هَلْ هِيَ سَوِيَّةٌ عَلٰى رَأْسِكَ ؟

نہ - بلکہ سر من خرد تر است - ولیکن بر سر پدر من بسیار درست مے آید +

لَا - بَلْ رَأْسِيْ أَصْغَرُ - وَلٰكِنَّهَا عَلٰى رَأْسِ أَبِيْ سَوِيَّةٌ جِدًّا +

آیا در حق من نگاہداشتن اسپ خود بہتر است ؟

هَلِ الْمُنَاسِبُ فِيْ حَقِّيْ إِبْقَاءُ فَرَسِيْ عِنْدِيْ ؟

نہ - بلکہ بجاے نگاه داشتن آن فروختن بہتر است +

لَا - بَلْ بَيْعُهُ خَيْرٌ مِنْ حِفْظِهِ وَاسْتِبْقَائِهِ +

آیا فروختن کلاهش براے او بہتر است ؟

هَلْ بَيْعُ قَلَنْسُوَتِهِ خَيْرٌ لَهُ ؟

نہ - بلکہ بجاے فروختن آن نگاہداشتن بہتر است +

لَا - بَلْ صِيَانَتُهَا خَيْرٌ لَهُ +

آیا تو اسپ را نگاه خواہی داشت ؟

أَتَحْفَظُ فَرَسَكَ عِنْدَكَ ؟

نہ - مرا نگاه داشتن نمے باید +

لَا يَلِيقُ حِفْظُهُ لِيْ +

عربی	فارسی
أَتَرْغَبُ فِي تِلْكَ الْكُتُبِ ؟	آیا آن کتابها ترا پسند مے آید؟
نَعَمْ - أَنَا رَاغِبٌ فِيهَا أَشَدَّ رَغْبَةٍ +	بلے - مرا بسیار پسند مے آید +
أَتَفْعَلُ مَا أَشْتَهِيهِ ؟	آیا کارے کہ میخواہم - خواہی کرد؟
نَعَمْ - أَعْمَلُ كُلَّ مَا تَرْضٰى بِهٖ +	بلے - ہرچہ مرضئ تو باشد - خواہم کرد +
أَعَمِلْتُ هٰذَا الْعَمَلَ عَلٰى طَرْزٍ حَسَنٍ ؟	آیا من این کار بخوبی کردہ ام؟
نَعَمْ - أَحْسَنْتَهُ +	بلے - بسیار خوب کردۂ +
مَا عَمِلْتُ شَيْئًا وَ أَمَّا قَوْلُكَ هٰذَا فَلَيْسَ إِلَّا بِشَفَقَتِكَ عَلَيَّ +	من چیزے نکردہ ام - آنچہ تو میگوئی - صرف مہربانئ تست بر من +
كَيْفَ تُفَرِّحُ قَلْبَكَ هٰهُنَا ؟	تو دراینجا دل خود را چگونہ خوش میکنی؟
أَنَا أُفَرِّحُ الْقَلْبَ هٰهُنَا بِوَجْهٍ حَسَنٍ +	من اینجا دل خود را بخوبی خوش میکنم +
رَأْيُ أَيِّ جَمَاعَةٍ عَلَى الْاِسْتِقَامَةِ ؟	رائے کدام مردمان بر راستی است؟
رَأْيُ أَصْدِقَائِكَ عَلٰى	رائے دوستان تو بر راستی

فارسی	عربی
است +	الاِسْتِقَامَةِ +
آیا این رخت موافق طبع برادر تست ؟	اَهٰذَا الثَّوْبُ مُوَافِقٌ لِطَبْعِ اَخِيْكَ ؟
بلے۔ موافق طبع او ست +	نَعَمْ۔ هُوَ مُنَاسِبٌ لِطَبْعِهٖ +
آیا این کفشها موافق طبع برادران تست ؟	اَهٰذِهِ النِّعَالُ مَطْبُوْعَةٌ لِاِخْوَانِكَ ؟
بلے۔ موافق طبع ایشان ہستند +	نَعَمْ۔ هِيَ مَطْبُوْعَةٌ لَهُمْ +
آیا تو چیزے را خواہی گرفت ؟	اَتَاْخُذُ شَيْئًا ؟
بلے۔ چیزے را خواہم گرفت +	نَعَمْ۔ اٰخُذُ شَيْئًا +
آیا دوست تو بہ نغمہ گاہ خواہد آمد ؟	اَيَجِيْئُ صَدِيْقُكَ فِيْ مَجْلِسِ النَّغْمَةِ ؟
آیا فردا ببازار رفتن ضرور خواہد شد +	اَلَابُدَّ مِنَ الذَّهَابِ غَدًا اِلَى السُّوْقِ ؟
بلے۔ فردا بازار رفتن ضرور خواہد شد +	نَعَمْ۔ لَابُدَّ مِنَ الذَّهَابِ غَدًا اِلَى السُّوْقِ +
آیا شما پدر مرا امروز خواہید دید ؟	اَتَرَوْنَ الْيَوْمَ اَبِيْ ؟
بلے۔ او را امروز خواہیم دید +	نَعَمْ۔ نَرَاهُ الْيَوْمَ +
آیا تو کتاب مرا باز خواہی داد ؟	اَتَرُدُّ كِتَابِيْ اِلَيَّ ؟

بلے - آں را باز خواہم داد +
آیا تو ایں حادثہ را کہ پیش آمدہ
از قبل میدانستی ؟
بلے - از قبل میدانستم +
آیا آں حادثہ را کہ واقع میشود
از قبل میداشتی ؟
نہ - بلکہ ہیچ حادثہ را از قبل
نمیداشتم +
آیا فردا بشہر خواہی رفت ؟
بلے - فردا بشہر خواہم رفت +
آیا برادر تو پسر خود را نزد من خواہد فرستاد ؟
بلے - پسر خود را نزد تو خواہد فرستاد +
آیا ایشاں پس فردا بدینجا خواہند
آمد ؟
تو کجا خواہی نشست ؟
بلے - پس فردا بدینجا خواہند آمد +

نَعَمْ - أَرُدُّهُ إِلَيْكَ +
هَلْ وَقَفْتَ عَلَى الْحَادِثَةِ
اللَّاحِقَةِ مِنْ قَبْلِ وُقُوعِهَا ؟
نَعَمْ - كُنْتُ وَاقِفًا بِهَا مِنْ
قَبْلِ وُقُوعِهَا +
أَكُنْتَ مُبْتَلًى مِنْ قَبْلُ
بِالْحَادِثَةِ الْوَاقِعَةِ ؟
لَا - بَلْ لَسْتُ مُبْتَلًى مِنْ
قَبْلُ بِالْحَادِثَةِ مُطْلَقًا +
أَتَرُوحُ غَدًا إِلَى الْبَلْدَةِ ؟
نَعَمْ - أَرُوحُ إِلَيْهَا غَدًا +
أَيُرْسِلُ أَخُوكَ ابْنَهُ إِلَيَّ ؟
نَعَمْ - يُرْسِلُ ابْنَهُ إِلَيْكَ +
أَيَجِيئُونَ بَعْدَ الْغَدِ فِي هٰذَا
الْمَوْضِعِ ؟
أَيْنَ تَجْلِسُ ؟
نَعَمْ - يَجِيئُونَ بَعْدَ الْغَدِ فِي
هٰذَا الْمَوْضِعِ +

فارسی	عربی
من بر کرسی خواهم نشست +	اَجْلِسُ عَلٰی كُرْسِيٍّ +
تو چه قدر قرض داری ؟	كَمْ دَيْنًا عَلَيْكَ ؟
پنجاه روپیه قرض میدارم +	عَلَيَّ خَمْسُوْنَ رُوْبِيَةً +
بعد انقضاے ماه آئنده چه قدر	كَمْ يَبْقٰى عَلَيْكَ الدَّيْنُ
قرض خواهی داشت ؟	بَعْدَ مَا مَضَى الشَّهْرُ الْاٰتِيْ +
بعد انقضاے ماه آئنده صرف	يَبْقٰى عَلَيَّ عِشْرُوْنَ رُوْبِيَةً
بست روپیه باقی خواهند ماند +	بَعْدَ الشَّهْرِ الْاٰتِيْ +
تو ازو چه قدر روپیه خواهی یافت ؟	كَمْ رُوْبِيَةً تَاْخُذُهَا مِنْهُ ؟
هر جا که او خواهد - تو آنجا برفتن	اَتَرْضٰى ذَهَابًا اِلٰى مَوْضِعٍ
راضی خواهی شد ؟	يَشَاءُ ؟
بلے - هر جا که او بگوید - برفتن آنجا	نَعَمْ - اَرْضٰى عَلَى الذَّهَابِ
راضی خواهم شد +	اِلٰى مَوْضِعٍ يَاْمُرُنِيْ +
پدر تو بوقت رفتن بر چه چیز	عَلٰى اَيِّ شَيْءٍ يَتَّكِئُ اَبُوْكَ
تکیه میکند ؟	عِنْدَ الذَّهَابِ ؟
بر دست من تکیه میزند +	يَتَّكِئُ عَلٰى يَدِيْ +
وقتیکه حاضر نباشی - بر چه چیز	عَلٰى اَيِّ شَيْءٍ يَتَّكِئُ عِنْدَ
تکیه میزند ؟	غَيْبَتِكَ ؟
آں وقت بر عصاے خود تکیه میزند +	يَتَّكِئُ عَلٰى عَصَاهُ حِيْنَئِذٍ +

فارسی	عربی
تو ازیں مرد چہ کار خواہی گرفت +	أَيَّ عَمَلٍ تَأْخُذُ مِنْهُ ؟
من ازو کار کتابت خواہم گرفت ؟	آخُذُ مِنْهُ الْكِتَابَةَ +
ایں قلم را بچہ کار استعمال خواہی کرد ؟	بِأَيِّ عَمَلٍ تَسْتَعْمِلُ هٰذَا الْقَلَمَ ؟
من آں را بنوشتن استعمال خواہم کرد +	أَسْتَعْمِلُهُ فِي الْكِتَابَةِ +
برادر تو ایں کار را بخوبی خواہد کرد ؟	أَيَفْعَلُ أَخُوكَ هٰذَا الْعَمَلَ بِوَجْهٍ حَسَنٍ ؟
من نمیدانم - کہ بخوبی خواہد کرد - ولیکن قصد آں خواہد نمود +	لَا أَدْرِي أَنَّهُ يَعْمَلُهُ بِوَجْهٍ حَسَنٍ - وَ لٰكِنْ يَقْصُدُهُ +
آں مرد بزبان عربی جلد استعداد حاصل خواہد کرد ؟	أَيَسْتَعِدُّ بِلِسَانِ الْعَرَبِ مُعَجِّلًا ؟
امید است - کہ درآں زبان جلد استعداد حاصل کند +	لَعَلَّهُ يَسْتَعِدُّ فِي اللِّسَانِ الْعَرَبِيِّ عَاجِلًا +
آیا پدر تو بدانجا خواہد دوید ؟	أَيَعْدُو أَبُوكَ إِلَى ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
چگونہ خواہد دوید ؟ چرا کہ ضعیف است - لیکن بدانجا خواہد رفت +	كَيْفَ يَعْدُو ؟ إِنَّهُ لَضَعِيفٌ - وَ لٰكِنْ يَذْهَبُ إِلَيْهِ +
تو کدام قسم گلہا خواہی چید ؟	مِنْ أَيِّ نَوْعٍ تَجْنِي وَرْدًا ؟
من گلہائے خوش رنگ خواہم چید +	أَجْنِي وَرْدَةً بَهِيَّةً +

فارسی	عربی
آیا رنگریز مرده است؟	أَمَاتَ الصَّبَّاغُ ؟
هنوز نه مرده است - ولیکن	مَا مَاتَ إِلَى الْآنَ - وَ لٰكِنْ
زود خواهد مرد +	سَيَمُوْتُ +
آیا حرکت میشود؟	أَيَتَحَرَّكُ ؟
نه - بلکه گاہے حرکت نخواهد کرد +	لَا - بَلْ لَنْ يَتَحَرَّكَ أَبَدًا +
آیا باران میبارد؟	أَيَمْطُرُ السَّمَاءُ ؟
حالا بارش نمیشود - ولیکن امید	لَا يَمْطُرُ الْآنَ - وَ لٰكِنْ عَسٰى
است - که خوب خواهد بارید +	أَنْ يَنْزِلَ الْمَطَرُ كَثِيْرًا +
اگر روپیۂ خود گم کنی - حال تو چه	إِنْ تَفْقِدْ دُوْنِيَتَكَ - فَكَيْفَ
خواهد شد؟	يَكُوْنُ حَالُكَ ؟
معلوم نیست - که حالم چه خواهد شد؟	لَا أَدْرِيْ - كَيْفَ يَكُوْنُ حَالِيْ ؟
حال شان چه خواهد شد؟	كَيْفَ يَكُوْنُ شَأْنُهُمْ ؟
نمیدانم - که حال آنها چه خواهد شد؟	لَا أَدْرِيْ - كَيْفَ يَكُوْنُ حَالُهُمْ ؟
مردمان چه طور مے آیند؟	أَلرِّجَالُ عَلٰى أَيِّ طَوْرٍ يَجِيْئُوْنَ ؟
هر یک به نوبت خود مے آید +	يَجِيْئُ كُلُّ وَاحِدٍ عَلٰى مَرْتَبَتِهِ +
نوبت ما کے خواهد آمد +	مَتٰى يُقْضٰى نَوْبَتُنَا ؟
نوبت شما جلد خواهد آمد؟	يُقْضٰى نَوْبَتُكُمْ عَلَى الْعَجَلَةِ +
او کجا رفته است؟	أَيْنَ ذَهَبَ ؟

در باغ میگردد +
يَدُوْرُ فِي الْحَدِيْقَةِ +

آنها بکدام طرف میدوند ؟
إِلَى أَيِّ طَرَفٍ يَعْدُوْنَ ؟

بطرف شهر میدوند +
يَعْدُوْنَ إِلَى جَانِبِ الْبَلْدَةِ +

در پس وزیر کدام ایستاده است ؟
مَنْ ذَا الَّذِيْ هُوَ قَائِمٌ خَلْفَ الْوَزِيْرِ ؟

در پس وے برادرم ایستاده است +
أَخِيْ قَائِمٌ خَلْفَهُ +

آیا تو آں مرد را مشت زدهٔ ؟
أَلَكَمْتَ ذٰلِكَ الرَّجُلَ ؟

بلے - او را مشت زده ام +
نَعَمْ - لَكَمْتُهُ +

آں مرد ترا چگونه چوب داده است ؟
مَا شَأْنُ الْعَصَا الَّتِيْ أَعْطَاكَهَا ذٰلِكَ الرَّجُلُ ؟

مرا خوب چوب داده است +
أَعْطَانِيْ عَصًا جَيِّدَةً +

آں اسپ اوشاں را چطور زده است ؟
كَيْفَ ضَرَبَهُمْ ذٰلِكَ الْفَرَسُ ؟

اوشاں را لکد زده است ؟
ضَرَبَهُمْ بِرِجْلِهِ +

آیا آں مرد دشمن خود را بکاردے طعن زده است ؟
أَطَعَنَ ذٰلِكَ الرَّجُلُ عَدُوَّهُ بِسِكِّيْنٍ ؟

بلے - او را طعن زده است +
نَعَمْ - بِسِكِّيْنٍ طَعَنَهُ وَ جَرَحَهُ +

آیا آں آواز بندوق است - یا آواز طپنچه ؟
هَلْ هُوَ صَدَاءُ الْبُنْدُقِ أَوِ الْبُنَيْدِقَةِ ؟

فارسی	عربی
نہ - بلکہ آواز غریدن رعد است +	لَا-بَلْ هُوَ صَوْتُ الرَّعْدِ +
آن مرد چگونہ مجروح شدہ است ؟	كَيْفَ جُرِحَ ذٰلِكَ الرَّجُلُ ؟
کسے او را بکارد مجروح کردہ است +	جَرَحَهُ بِالسِّكِّيْنِ شَخْصٌ +
آیا تو بر آن مرغ بندوق سر کردۂ ؟	اَضَرَبْتَ الْمِدْفَعَ عَلٰى ذٰلِكَ الطَّائِرِ ؟
بلے - بر آن سر کردہ ام +	نَعَمْ-ضَرَبْتُهُ عَلَيْهِ +
چند بار بر آن مرغ بندوق سر کردۂ ؟	كَمْ مَرَّةً ضَرَبْتَ الْبُنْدُقَ عَلَيْهِ ؟
سہ بار بر آن سر کردہ ام +	ضَرَبْتُهُ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ +
آیا آن بندوق بر نشانۂ خود رسیدہ ؟	هَلْ اَصَابَ الْبُنْدُقُ هَدَفَهُ ؟
بلے - رسیدہ است +	نَعَمْ-اَصَابَ هَدَفَهُ +
آیا بندوق تو بر نشانۂ خود رسیدہ؟	هَلْ اَصَابَ بُنْدُقُكَ عَلٰى هَدَفِهَا ؟
نہ - بلکہ خطا کرد +	لَا-بَلْ اَخْطَأَ +
او آواز کدام چیز شنیدہ است ؟	سَمِعَ صَوْتَ اَيِّ شَيْءٍ ؟
آواز تپنچہ شنیدہ است - و من آواز رعد شنیدہ ام +	سَمِعَ صَوْتَ الْبُنْدُقِيَّةِ- وَ اِنِّيْ سَمِعْتُ صَوْتَ الرَّعْدِ +

فارسی	عربی
آیا تو بر آں کتاب نظر کردهٔ ؟	آرَأَيْتَ ذٰلِكَ الْكِتَابَ ؟
بلے - بر آں نظر کرده ام +	نَعَمْ - رَأَيْتُهُ +
آیا خبر برادر خود شنیدهٔ ؟	هَلْ سَمِعْتَ خَبَرَ اَخِيكَ ؟
بلے - شنیده ام +	نَعَمْ - سَمِعْتُهُ +
آیا دیر شده است - که ناشتہ خوردهٔ ؟	هَلْ مَضَتْ مُدَّةٌ عَلىٰ غَدَاءِكَ ؟
بلے - دیر شده است +	نَعَمْ - مَضٰى زَمَانٌ كَثِيرٌ عَلىٰ تَغَدِّىْ +
چه قدر دیر شده - که ناشتہ خورده ؟	كَمْ مُدَّةً اِنْقَضَتْ عَلىٰ تَغَدِّيكَ ؟
بسیار دیر شده - که ناشتہ خورده ام +	مَضَتْ مُدَّةٌ كَثِيرَةٌ عَلىٰ تَغَدِّىْ +
چه قدر مدت گذشته است - که خبر برادر خود نشنیده ؟	كَمْ مِنْ مُدَّةٍ مَا سَمِعْتَ خَبَرَ اَخِيكَ ؟
بسیار دیر شده است - بلکه زیاده از یک سال +	مَا سَمِعْتُ خَبَرًا مِنْ مُدَّةٍ - بَلْ اَزْيَدَ مِنْ سَنَةٍ +
از چند مدت بخانه خود نرفته ؟	كَمْ مِنْ مُدَّةٍ مَا ذَهَبْتَ اِلىٰ دَارِكَ ؟

صرف یک سال شده است +	مَا ذَهَبَتْ مِنْ سَنَةٍ فَقَطْ +
از چند عرصه برادر تو در آنجا میماند ؟	كَمْ مِنْ مُدَّةٍ يَسْكُنُ أَخُوكَ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
از یک سال زیاده شده است +	يَسْكُنُ مُنْ مُدَّةٍ هِيَ أَزْيَدُ مِنْ سَنَةٍ +
برادر تو چند اسب میدارد ؟	كَمْ فَرَسًا عِنْدَ أَخِيكَ ؟
از بست زیاده میدارد +	عِنْدَهُ مَا يَزِيدُ عَلَى عِشْرِينَ فَرَسًا مِنَ الْأَفْرَاسِ +
او را چند بار دیدهٔ ؟	كَمْ مَرَّةً رَأَيْتَهُ ؟
از صد بار زیاده دیده ام +	رَأَيْتُهُ أَزْيَدَ مِنْ مِائَةِ مَرَّةٍ +
آیا ترا در آنجا بسیار مدت شده است ؟	هَلْ مَضَى عَلَيْكَ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ مُدَّةٌ كَثِيرَةٌ ؟
نه - بلکه منتهی شش ماه شده باشد +	لَا بَلْ مَضَى عَلَيَّ غَايَةُ سِتَّةِ أَشْهُرٍ +
تو در آنجا کی رسیدی ؟	مَتَى جِئْتَ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
فقط نیم ساعت شده است که من رسیده ام +	جِئْتُ مِنْ قَبْلِ نِصْفِ سَاعَةٍ فَقَطْ +
دوست ترا در آنجا چه مدت	كَمْ مُدَّةً مَضَى عَلَى صَدِيقِكَ

Persian	Arabic
شده است؟	فِيْ ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
دو هفته شده است +	مَضٰى عَلَيْهِ اُسْبُوْعَانِ +
پدر تو درین ملک از چند مدت میماند؟	مِنْ كَمْ مُدَّةٍ يُقِيْمُ اَبُوْكَ فِيْ هٰذِهِ الدِّيَارِ ؟
دو سال شده است +	مِنْ سَنَتَيْنِ +
تو آن اسپ را از چند مدت میداری؟	مِنْ كَمْ مُدَّةٍ ذٰلِكَ الْفَرَسُ عِنْدَكَ ؟
پنج سال شده است-که آنرا میدارم +	هُوَ عِنْدِيْ مُنْذُ خَمْسِ سِنِيْنَ +
چه مدت شده است-که تو بدان سخن نکردهٔ؟	كَمْ مِنْ مُدَّةٍ مَا كَلَّمْتَهُ ؟
ششماه شده است-که من باو سخن نکرده ام +	مَا كَلَّمْتُهُ مُنْذُ سِتَّةِ اَشْهُرٍ +
آیا بعد از آن-که من با تو ملاقی شده بودم-باران اکثر افتاده است؟	هَلْ مَطَرَ السَّمَاءُ مَرَّاتًا كَثِيْرَةً بَعْدَ لِقَائِيْ اِيَّاكَ ؟
بلے-باران اکثر افتاده است +	نَعَمْ-نَزَلَ الْمَطَرُ بِمَرَّةٍ كَثِيْرَةٍ بَعْدَ لِقَائِكَ اِيَّايَ +
تو برادر مرا کے دیده بودی؟	مَتٰى رَأَيْتَ اَخِيْ ؟

او را حالا دیده ام +	رَأَيْتُهُ اَلْآنَ +
او از نوشتن کے فارغ شده؟	مَتٰى فَرَغَ مِنَ الْكِتَابَةِ ؟
حالا فارغ شده است +	فَرَغَ اَلْآنَ +
آیا آں مرد از دیر منتظر من است؟	أَيَنْتَظِرُ لِي مِنْ مُدَّةٍ كَثِيرَةٍ ؟
نہ - بلکہ حالا رسیده است +	لَا - بَلْ جَاءَ اَلْآنَ +
تو آں کار را بخوبی خواہی کرد؟	أَتُحْسِنُ الْعَمَلَ بِوَجْهٍ حَسَنٍ ؟
ہر قدر - کہ از من ممکن خواہد شد خواہم کرد +	نَعَمْ - اُحْسِنُهُ عَلٰى قَدَرِ وُسْعِي +
تو امروز چہ قدر خرچ کردهٴ ؟	كَمْ صَرَفْتَ الْيَوْمَ ؟
پنج روپیہ صرف کرده ام +	صَرَفْتُ خَمْسَ رُوْبِيَاتٍ +
او برائے کفاف چہ قدر ماہواری میدارد +	مَا مُشَاهَرَتُهُ لِنَفَقَتِهِ وَ صَرْفِهِ +
برائے کفاف دو صد روپیہ ماہواری میدارد +	لَهُ مِائَتَا رُوْبِيَةٍ مُشَاهَرَةً +
آیا اسپہائے گم شده بدست آمدند؟	هَلْ وُجِدَتِ الْأَفْرَاسُ الْمَفْقُودَةُ ؟
بلے بدست آمدند +	نَعَمْ - وُجِدَتْ +
اطفال ما چرا تحسین و انعام یافتہ اند +	لِأَيِّ سَبَبٍ اُنْعِمَتْ أَطْفَالُنَا وَ حُسِّنَتْ ؟

فارسی	عربی
از سبب کردار نیک و کوشش در تحصیل علم +	لِاَنَّ اَفعَالَهُم كَانَت حَسَنَةً وَ سَعَوا فِي تَحصِيلِ العِلمِ +
شما از کدام تحسین و از کدام ملامت یافته اید؟	مَن مَدَحَكُم ؟ وَ مَن لَامَكُم ؟
از دوستان تحسین و از دشمنان ملامت یافتیم +	وَجَدنَا المَدحَ مِنَ الاَحِبَّاءِ وَ اللَّومَ مِنَ الاَعدَاءِ +
تو از برابر ممثلات خانه گزشته؟	هَل مَرَرتَ بِحِذَاءِ دَارِ المُمَثِّلَاتِ ؟
بلے - از برابر آں رفته ام +	نَعَم - مَرَرتُ بِحِذَاءِ دَارِ المُمَثِّلَاتِ +
از برابر تو کدام رفته است؟	مَن مَرَّ مِن جَنبِكَ ؟
خادم تو از برابر من رفته است +	مَرَّ خَادِمُكَ مِن جَنبِي +
وقت خود را ببازی و لعب بسر برده است +	اَمضٰى وَقتَهُ فِي اللَّهوِ وَ اللَّعِبِ +
وقت خود را چگونه بسر خواهی کرد؟	كَيفَ تُمضِي وَقتَكَ ؟
طوریکه پسند آید - بسر خواهم کرد +	اُمضِي وَقتِي عَلٰى مَا اَرَاهُ حَسَنًا +
آیا سوداگر روپیه آورده است؟	هَلِ التَّاجِرُ اَتٰى بِالرُّوبِيَةِ ؟
نه - چراکه از آوردن آں قاصر	مَا اَتٰى بِهَا لِعَجزِهِ عَنِ الاِتيَانِ

مانده است +	بِهَا +
تو صبح امروز از آمدن نزد من چرا قاصر شدهٔ ؟	لِمَ اَقْصَرْتَ عَنْ اَنْ تَجِيْئَنِيْ صَبَاحًا ؟
مرا فرصت نبود - ازین سبب قاصر ماندم +	اَقْصَرْتُ عَنْهُ لِفُقْدَانِ الْمُهْلَةِ +
آیا نوبت من میرسد ؟	اَيَفِيْنِيْ نَوْبَتِيْ ؟
نه - بلکه تو نوبت گم کردهٔ +	لَا - بَلْ ضَيَّعْتَ نَوْبَتَكَ +
این چه چیز را مفید است ؟	يَنْفَعُ هٰذَا اَيَّ شَيْءٍ ؟
برای هیچ چیز را مفید نیست +	لَا يَنْفَعُ شَيْئًا +
آیا بندوقیکه خریدهٔ - خوبست ؟	هَلِ الْبُنْدُوْقُ الَّذِيْ اشْتَرَيْتَهُ جَيِّدٌ ؟
نه - بلکه هیچکاره است +	لَا - بَلْ هُوَ رَدِيٌّ +
از دهلی تا گرگانوه چه قدر فاصله است +	كَمْ مَسَافَةً بَيْنَ دِهْلِيْ وَ جُرْجَانُوَةَ ؟
نوزده میل است +	اَلْفَاصِلَةُ بَيْنَهُمَا تِسْعَةَ عَشَرَ مِيْلًا +
آیا هرات از اینجا دور است ؟	هَلْ هَرَاةُ بَعِيْدَةٌ مِنْ هٰهُنَا ؟
بلی - بسیار دور است +	نَعَمْ - هِيَ بُعْدَى اَبْعَدُ +

فارسی	عربی
از دہلی تا انبالہ چند میل است؟	كَمْ مَسَافَةً مِنْ دِهْلِي إِلَى آمْبَالَهْ ؟
قریب یک صد و بست میل است +	مِائَةٌ وَ عِشْرُونَ مِيلاً تَقْرِيبًا +
وطن شما در کدام ملک است ؟	مَوْطِنُكَ فِي أَيِّ مَمْلَكَةٍ وَ أَيِّ إِقْلِيمٍ ؟
وطن من انگلستان است +	مَوْطِنِي إِنْكِلِزْ +
آیا تو ایرانی هستی ؟	هَلْ أَنْتَ عَجَمِيٌّ ؟
نہ ۔ بلکہ عرب هستم +	لَا بَلْ أَنَا عَرَبِيٌّ +
تو چرا فرار میکنی ؟	لِمَ تَفِرُّ ؟
از سبب خوف فرار میکنم +	أَفِرُّ خَوْفًا +
آیا خبر نو شنیدهٔ ؟	هَلْ سَمِعْتَ حَدِيثًا جَدِيدًا ؟
خبر نو نشنیده ام +	مَا سَمِعْتُ حَدِيثًا جَدِيدًا +
چه شده است ؟	مَا حَدَثَ ؟
مصیبتی عظیم واقع شده است +	وَقَعَ مُصِيبَةٌ عَظِيمَةٌ +
آیا مصیبتی بدو رسیده است ؟	هَلْ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ + أَصَابَتْهُ ؟
بلی ۔ مصیبتی عظیم بدو رسیده است +	نَعَمْ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ عَظِيمَةٌ +
ترا چه شده است ؟	مَا حَدَثَ لَكَ ؟
مرا چیزی نشده است +	لَا حَدَثَ لِي شَيْءٌ +

کدام کس بتو ملاقی شده است ؟	مَنْ لَاقَاكَ ؟
مسکینی بمن ملاقی شده است +	لَاقَانِیْ مِسْكِيْنٌ +
آن مرد بدشمن چه کرده است ؟	مَا فَعَلَ بِعَدُوِّهٖ ؟
استخوان گردنش شکسته است +	كَسَرَ عِظَامَ رَقَبَتِهٖ +
آیا برآن مرد رحم میکنی ؟	اَتَرْحَمُهٗ ؟
بلے - بدل برو رحم میکنم +	نَعَمْ - اَرْحَمُهٗ بِالْقَلْبِ +
آیا تو فریاد میکنی ؟	هَلْ تَسْتَغِيْثُ ؟
فریاد نمیکنم +	لَا اَسْتَغِيْثُ +
آیا از دوست من شکایت میکنی؟	اَتَشْكُوْ صَدِيْقِیْ ؟
بلے - ازو شکایت میکنم +	نَعَمْ - اَشْكُوْهُ +
آیا تو در ملازمت او حاضر میشوی ؟	اَتَحْضُرُ فِیْ خِدْمَتِهٖ ؟
بلے - در ملازمت او حاضر میشوم +	نَعَمْ - اَحْضُرُ فِیْ خِدْمَتِهٖ +
تو ملازمت کدام میکنی ؟	لِمَنْ تَخْدِمُ ؟
ملازمت نا خدائے سفینه میکنم +	اَخْدِمُ اَمِيْرَ السَّفِيْنَةِ +
آیا او گاہے ملازم تو بود ؟	هَلْ هُوَ كَانَ خَادِمًا لَكَ حِيْنًا ؟
بلے - او ملازم من بود +	نَعَمْ - كَانَ خَادِمِیْ +
خادم تو از چند مدت ملازم ہست؟	كَمْ مِنْ مُدَّةٍ خَادِمُكَ عِنْدَكَ

فارسی	عربی
	مُلَازِمٌ ؟
از دو نیم سال ملازم من است +	خَادِمِیْ عِنْدِیْ مِنْ سَنَتَیْنِ وَ نِصْفٍ +
آیا روپیهٔ خود را بمن سپرد میکنی ؟	اَتُوَدِّعُ اِلَیَّ رُوْفِیَتَكَ وَدِیْعَةً ؟
بلے - بتو سپرد میکنم +	نَعَمْ - اُفَوِّضُهَا اِلَیْكَ وَدِیْعَةً +
آیا خادم خود را این قدر معتمد میداند که روپیهٔ خود باو سپرد نماید ؟	اَیَعْتَمِدُ خَادِمَهُ حَتّٰی یُفَوِّضَ اِلَیْهِ رُوْفِیَتَهُ ؟
بلے - میداند +	نَعَمْ - یَعْتَمِدُ عَلَیْهِ +
آیا تو راز مرا نگاه داشتهٔ ؟	اَحَفِظْتَ سِرِّیْ ؟
نہ - بلکہ افشاے او کرده ام +	لَا - بَلْ اَعْلَنْتُهُ ؟
آیا تو پارچه هاے خود را بحفاظت میداری ؟	اَتَحْفَظُ ثِیَابَكَ ؟
بلے - آنها را بحفاظت میدارم +	نَعَمْ - اَحْفَظُهَا +
آیا تو حفاظت اسب من خواهی کرد ؟	اَتَحْفَظُ فَرَسِیْ ؟
بلے - حفاظت آں خواهم کرد +	نَعَمْ - اَحْفَظُهُ +
او مال خود را چه کرده است ؟	مَا فَعَلَ بِمَتَاعِهٖ ؟
همه برباد و ضائع نموده است +	اَضَاعَهُ كُلَّهُ +
تو چرا نمے خسپی ؟	لِمَا لَا تَنَامُ ؟
زیرا که تو مرا از خسپیدن باز میداری +	لِاَنَّكَ تَمْنَعُنِیْ عَنِ النَّوْمِ +

فارسی	عربی
آیا تو امروز چیزے را خریدهٔ ؟	هَلِ اشْتَرَيْتَ شَيْئًا اَلْيَوْمَ ؟
بلے - دو رومال خریده ام +	نَعَمْ - اِشْتَرَيْتُ مِنْدِيْلَيْنِ +
آیا این کلاه بر سر من درست مے آید ؟	هَلْ تَسْتَقِيْمُ هٰذِهِ الْقَلَنْسُوَةُ عَلٰى رَأْسِيْ ؟
بلے - بلکه بطور عجیب بر سر نهاده میشود +	نَعَمْ - تَسْتَقِيْمُ هِيَ عَلَيْهِ عَلٰى طَوْرٍ عَجِيْبٍ +
آیا قباے تو خوب است ؟	هَلْ قَبَاءُكَ حَسَنٌ جَيِّدٌ ؟
بلے - بلکه نهایت خوب است +	بَلْ هُوَ اَحْسَنُ وَ اَجْوَدُ +
آیا مردم جلد خواهند آمد ؟	هَلْ يَجِيْءُ النَّاسُ عَلَى الْعَجَلَةِ ؟
بلے - بسیار جلد خواهند آمد +	نَعَمْ - يَجِيْئُوْنَ عَجِلًا +
آیا تو دف مینوازی ؟	هَلْ اَنْتَ تَضْرِبُ الدَّفَّ ؟
بلے - آنرا مینوازم +	نَعَمْ - اَضْرِبُهَا +
پدر من چند نغمه مے سراید +	يُغَنِّيْ اَبِيْ عِدَّةَ نَغَمَاتٍ +
تو کجا میمانی ؟	اَيْنَ تَسْكُنُ ؟
قریب قلعه میمانم +	اَسْكُنُ قَرِيْبَ الْحِصْنِ +
در حوالے آتش خانه چه میکنی ؟	مَا تَفْعَلُ حَوْلَ الْمَوْقِدِ ؟
آتش افروخته میکنم +	اُوْقِدُ نَارًا +
کدام اشخاص رقص مے نمایند ؟	مَنْ يَرْقُصُوْنَ ؟

فارسی	عربی
کنیزکاں رقص میکنند +	اَلْاِمَاءُ يَرْقُصْنَ +
آیا چیزے بیفتاد ؟	هَلْ سَقَطَ شَيْءٌ ؟
بلے شیشۂ من از دست خادم تو افتاد +	سَقَطَ قَارُوْرَتِي عَنْ يَدِ خَادِمِكَ +
آیا تو نزد آتش میروی ؟	اَتَذْهَبُ اِلَى النَّارِ ؟
بلے - نزد آتش میروم +	نَعَمْ - اَذْهَبُ اِلَيْهَا +
آیا تو آں مرد را از رفتن باز میداری ؟	اَتَمْنَعُ ذٰلِكَ الرَّجُلَ مِنَ الذَّهَابِ ؟
بلے - او را از رفتن باز میدارم +	نَعَمْ - اَمْنَعُهُ مِنَ الذَّهَابِ +
آیا رسیدن بداں صاحب مشکل است ؟	هَلِ الدُّخُوْلُ عَلٰى ذٰلِكَ السَّيِّدِ صَعْبٌ ؟
بلے - بآں صاحب رسیدن بسیار مشکل است +	نَعَمْ - بَلْ هُوَ اَصْعَبُ +
آں مرد از آتش دور میشود +	لِمَ يَتَجَنَّبُ النَّارَ ؟
دور میشود - چراکہ سردی نمیدارد +	لِاَنَّهُ مَا مَسَّهُ الْبَرْدُ +
آیا تو آں مرد را باز میداری ؟	هَلْ تَمْنَعُهُ ؟
بلے - آں را باز میدارم +	نَعَمْ - اَمْنَعُهُ +
آیا برادر تو آں الفاظ را یاد میدارد ؟	هَلْ يَحْفَظُ اَخُوْكَ هٰذِهِ الْاَلْفَاظَ ؟

بلے - آنہا را یاد میدارد +	نَعَمْ - يَحْفَظُهَا +
آیا نام آن شخص بیاد تو آمده است ؟	هَلْ تَذَكَّرْتَ اسْمَهُ ؟
بیاد من نیامده است +	مَا تَذَكَّرْتُهُ +
آیا ایشان نام او را یاد کردند ؟	هَلْ تَذَكَّرُوا اِسْمَهُ ؟
تا حال ایشان یاد نکردند +	مَا تَذَكَّرُوا اِلَى الْآنَ +
آیا تو آن مرد را یاد میداری ؟	هَلْ تَتَذَكَّرُ ذٰلِكَ الرَّجُلَ ؟
آن را یاد نمیدارم +	لَا اَتَذَكَّرُهُ +
تو چه چیز را یاد میداری ؟	اَيَّ شَيْءٍ تَحْفَظُ ؟
چیزے را یاد نمیدارم +	لَا اَحْفَظُ شَيْئًا +
آیا تو نشستۂ ؟	اَجَلَسْتَ ؟
نہ نشستہ ام +	مَا جَلَسْتُ +
آیا ایشان نشستہ اند ؟	اَجَالِسٌ هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ ؟
نشستہ نیستند - ولیکن خواہند نشست +	مَا كَانُوا جَالِسِينَ - وَ لٰكِنْ سَيَجْلِسُونَ +
او کجا نشستہ است ؟	اَيْنَ هُوَ جَالِسٌ ؟
نزد آتش نشستہ است +	هُوَ جَالِسٌ عِنْدَ النِّيرَانِ +
آیا ماندن آنجا را از بیرون رفتن پسند میداری ؟	اَتُرَجِّحُ قِيَامَ ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ عَلَى الْخُرُوجِ مِنْهُ ؟

بلے۔ ماندن را پسند میدارم از بیروں رفتن +

نَعَمْ۔ اُرَجِّحُ الْقِيَامَ عَلَى الْخُرُوْجِ مِنْهُ +

آیا او تعلم را بر بازی رجحان میدہد؟

أَيُرَجِّحُ التَّعَلُّمَ عَلَى اللَّعِبِ ؟

نہ۔ بلکہ بازی را بر تعلم رجحان میدہد +

لَا۔ بَلْ يُرَجِّحُ اللَّعِبَ عَلَى التَّعَلُّمِ ؟

آیا نوشتن را بر تکلم پسند میکنی ؟

أَتُرَجِّحُ الْكِتَابَةَ عَلَى التَّعَلُّمِ ؟

نہ۔ بلکہ تکلم را بر نوشتن رجحان میدہم +

لَا۔ بَلْ أُرَجِّحُ التَّعَلُّمَ عَلَى الْكِتَابَةِ +

آیا او تکلم را پسند میکند ۔ یا نوشتن را ؟

أَيَرْغَبُ فِي التَّكَلُّمِ أَوْ فِي الْكِتَابَةِ ؟

نہ۔ بلکہ ہر دو را پسند میکند +

لَا۔ بَلْ هُوَ رَاغِبٌ فِيْهِمَا +

آیا تو نان یا پنیر پسند میکنی ؟

أَتَرْغَبُ فِي الْخُبْزِ أَوْ فِي الْجُبْنِ ؟

نہ ایں را پسند میکنم ۔ و نہ آں را +

لَا أَرْغَبُ فِي هٰذَا وَلَا فِي ذٰلِكَ +

آیا چاء را برابر قہوہ میدانی ؟

هَلْ تَعْلَمُ الشَّاءَ مِثْلَ الْقَهْوَةِ ؟

بلے۔ برابر میدانم +

نَعَمْ۔ عِنْدِيْ كِلَاهُمَا سَوِيَّانِ +

فارسی	عربی
آیا معلم تو جهراً گفتگو میکند ؟	أَيَجْهَرُ مُعَلِّمُكَ بِالْقَوْلِ ؟
بلے - جهراً گفتگو میکند +	نَعَمْ - يَجْهَرُ قَوْلاً +
آیا برائے آموختن زبانے جهراً	هَلِ الْجَهْرُ عِنْدَ تَعَلُّمِ اللِّسَانِ
گفتگو باید کرد ؟	ضَرُوْرِيٌّ ؟
بلے - برائے آموختن زبان جهراً	نَعَمْ - اَلْجَهْرُ ضَرُوْرِيٌّ لِتَعَلُّمِ
گفتگو کردن ضروری است +	اللِّسَانِ +
آیا او برابر تو جلد میخورد ؟	أَيَسْرَعُ فِي الْأَكْلِ مِثْلَكَ ؟
بلے - از من جلد میخورد +	نَعَمْ - بَلْ هُوَ أَسْرَعُ مِنِّيْ أَكْلاً +
آیا تو برابر من جلد مے آموزی ؟	أَتَتَعَلَّمُ مِثْلِيْ عَاجِلاً ؟
از تو جلد ترے آموزم +	أَنَا أَعْجَلُ مِنْكَ فِي التَّعَلُّمِ +
تو سخن مرا چرا نمے فهمی ؟	لِمَ لَا تَفْهَمُ كَلَامِيْ ؟
زیرا که تو جلد سخن میکنی +	لِأَنَّكَ تَتَكَلَّمُ سَرِيْعًا +
آیا او ارزاں میفروشد ؟	هَلْ يَبِيْعُ رَخِيْصًا ؟
نه ارزاں میفروشد - و نه گراں -	لَا يَبِيْعُ رَخِيْصًا - وَ لَا غَالِيًا - وَ
ولیکن بدست من گراں میفروشد +	لٰكِنْ يَبِيْعُ مِنِّيْ بَيْعًا غَالِيًا +
مردماں ازاں سوداگر چرا نمیخرند ؟	لِمَ لَا يَشْتَرُوْنَ مِنْ ذٰلِكَ الرَّجُلِ ؟
زیرا که آں چناں بسیار گراں	لِأَنَّهُ يَبِيْعُ غَالِيًا شَدِيْدًا ا
میفروشد - که کسے ازو چیزے	لَا يَقْدِرُ أَحَدٌ عَلَى اشْتِرَاءِ

خریدن نمے تواند +

آیا چیزے از کسے خریدہٌ ؟

بلے - اسپے ازآں پیر مرد خریدہ ام +

چرا خطوط نمے نویسی ؟

زیرا کہ این قدر نوشتہ ام - کہ دیگر نمے توانم +

کدام فرار کردہ است ؟

دشمنان ملاعین ما فرار کردہ اند +

آیا از پہلوے برادرم گذشتہٌ ؟

بلے - از پہلویش گذشتہ ام +

آیا تو از پیش ممثلات خانہ و قلعہ گذشتہٌ ؟

نہ - ولیکن از پیش تجارتخانہٌ تو گذشتہ ام +

آیا تو جرأت بر آں کار میداری ؟

بلے - جرأت آں کار دارم +

تو آں را باد چرا نکنندہ ؟

مِنْهُ +

هَلِ اشْتَرَيْتَ مِنْ اَحَدٍ شَيْئًا ؟

نَعَمْ - اِشْتَرَيْتُ فَرَسًا مِنْ ذٰلِكَ الشَّيْخِ الْكَبِيْرِ +

لِمَ لَا تَكْتُبُ الرَّقَائِمَ ؟

لِاَنِّیْ كَتَبْتُ كَثِيْرًا لَا اَقْدِرُ عَلٰى كِتَابَةٍ اُخْرٰى +

مَنْ فَرَّ ؟

فَرَّ اَعْدَاءُنَا الْبَاغُوْنَ الْمَلَاعِيْنُ +

هَلْ مَرَرْتَ مِنْ جَنْبِ اَخِیْ ؟

نَعَمْ - مَرَرْتُ مِنْ جَنْبِهٖ +

هَلْ مَرَرْتَ مِنْ قَبْلِ دَارِ الْمُمَثِّلَاتِ وَ الْقَلْعَةِ ؟

لَا - بَلْ مَرَرْتُ مِنْ قَبْلِ مُتَجَرِكَ +

اَتَجْتَرِئُ عَلٰى ذٰلِكَ الْفِعْلِ ؟

نَعَمْ - اَجْتَرِئُ عَلَيْهِ +

لِمَ لَمْ تَقْتُلْهُ لَهٗ ؟

زیرا که جرأت گفتنش نمیداشتم +	إِذْ لَمْ أَجْتَرِءْ عَلَى أَنْ أَقُولَ لَهُ ذٰلِكَ +
آیا از اسب من کار میگیری ؟	هَلْ تَنْتَفِعُ بِفَرَسِي ؟
بلے - از آن کار میگیرم +	نَعَمْ - أَنْتَفِعُ بِهِ +
آیا بندوق مرا بکار آوردهٔ ؟	هَلِ اسْتَعْمَلْتَ بُنْدُقِي ؟
بلے - آن را بکار آورده ام +	نَعَمْ - اِسْتَعْمَلْتُهُ +
آیا ایشان کتابهاے تو بکار آورده اند ؟	هَلِ انْتَفَعُوا بِكُتُبِكَ ؟
بلے - آنها را بکار آورده اند +	نَعَمْ - اِنْتَفَعُوا بِهَا +
او ترا چه چیز تعلیم میکند ؟	أَيَّ شَيْءٍ يُعَلِّمُكَ ؟
مرا حساب تعلیم میکند +	يُعَلِّمُنِي عِلْمَ الْحِسَابِ +
تو او را چه چیز تعلیم کردهٔ ؟	أَيَّ شَيْءٍ عَلَّمْتَهُ ؟
او را زبان فرانسیسی تعلیم کرده ام +	عَلَّمْتُهُ لِسَانَ الْفَرَنْسِ +
آیا او بخواندن تعلیم میدهد یا بنوشتن ؟	هَلْ يُعَلِّمُ بِالْقِرَاءَةِ - أَوْ بِالْكِتَابَةِ ؟
مرا هر دو تعلیم میدهد +	يُعَلِّمُنِي بِكِلْتَيْهِمَا +
آیا پوشاک خود پوشیدهٔ ؟	هَلْ لَبِسْتَ ثِيَابَكَ ؟
هنوز لباس خود نپوشیده ام +	مَا لَبِسْتُ ثِيَابِي الْآنَ +
آیا طفل را لباس پوشانیدهٔ ؟	هَلْ أَلْبَسْتَ الطِّفْلَ ؟

فارسی	عربی
بلے - او را لباس پوشانیده ام +	نَعَمْ - أَلْبَسْتُهُ +
آیا تو آن گره را کشادهٔ ؟	هَلْ حَلَلْتَ الْعَقْدَ ؟
بلے - آن را کشاده ام +	نَعَمْ - حَلَلْتُهُ +
آیا از اسب خود فارغ شدهٔ ؟	هَلْ فَرَغْتَ مِنْ فَرَسِكَ ؟
بلے - فارغ شده ام +	نَعَمْ - فَرَغْتُ مِنْهُ +
آیا عزم رفتن آنجا میداری ؟	هَلْ تَعْزِمُ عَلَى الذَّهَابِ إِلَى ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
بلے - عزم رفتن آنجا میدارم +	نَعَمْ - أَعْزِمُ عَلَى الذَّهَابِ إِلَى ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
آیا از ملازم خود فارغ شدهٔ ؟	هَلْ فَرَغْتَ مِنْ خَادِمِكَ ؟
بلے - ازو فارغ شده ام +	نَعَمْ - فَرَغْتُ مِنْهُ +
پدر تو ازآن مرد چه طور فارغ شده ؟	كَيْفَ فَرَغَ أَبُوكَ عَنْ ذٰلِكَ الرَّجُلِ ؟
بمشکل تمام فارغ شده است +	فَرَغَ مِنْهُ بِالْعُسْرِ وَ الصُّعُوبَةِ +
تو صبح بکدام وقت بیدار میشوی ؟	عِنْدَ الصَّبَاحِ مَتَى تَسْتَيْقِظُ ؟
اکثر بنواختن شش ساعت بیدار میشوم +	أَسْتَيْقِظُ عَلَى رَأْسِ سِتِّ سَاعَاتٍ أَكْثَرَ +
ملازمش چه وقت بیدار میکند ؟	مَتَى يُوقِظُهُ خَادِمُهُ ؟

پنجزده بیدار میکند +	يُوْقِظُهُ عَلىٰ رَأْسِ خَمْسِ سَاعَاتٍ +
او چه طور بیدار شده است ؟	كَيْفَ يَقِظَ ؟
او را آوازے بیدار کرده است +	أَيْقَظَهُ صَوْتٌ +
تو چه طور بیدار شدهٔ ؟	كَيْفَ يَقِظْتَ ؟
خوابے مرا بیدار کرده است +	أَيْقَظَنِي رُؤْيَا +
آیا آنها از اسپ پیاده شده اند؟	هَلْ رَجِلُوْا عَنْ أَفْرَاسِهِمْ ؟
بلے ۔ از اسپ پیاده شده اند +	نَعَمْ ۔ رَجِلُوْا عَنْهَا +
او چه طور طریقه میدارد ؟	كَيْفَ طَرِيْقَتُهُ ؟
طریقهٔ نیک میدارد +	طَرِيْقَتُهُ حَسَنَةٌ +
درحق آن مرد چه طور پیش مے آید ؟	مَا يَصْنَعُ بِهِ ؟
بطور بد پیش مے آید +	يَصْنَعُ بِهِ سُوْءً +
آیا او را فائدهٔ نوشتن بحسب محنت میشود ؟	هَلْ يَنْتَفِعُ بِالْكِتَابَةِ حَسْبَ مَشَقَّتِهِ ؟
در نوشتن طوریکه محنت رو میدهد ۔ این قدر فائده حاصل نمے شود +	لَا يَنْتَفِعُ بِالْكِتَابَةِ حَسْبَ مَشَقَّتِهِ +
آیا دریں جا ماندن خوبست ۔ یا آنجا رفتن ؟	هَلِ الْقِيَامُ فِي هٰذَا الْمَوْضِعِ حَسَنٌ ۔ أَوِ الذَّهَابُ إِلَى

فارسی	عربی
	ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
اینجا ماندن خوبست +	اَلْقِيَامُ فِي هٰذَا الْمَوْضِعِ حَسَنٌ +
آیا شما را توقع یافتن او بآنجا هست +	هَلْ تَتَوَقَّعُونَ وِجْدَانَهُ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
بلے- ما را توقع یافتن او بآنجا هست +	نَعَمْ- نَتَوَقَّعُ وِجْدَانَهُ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
تو کلاه خود را بچه بدل میکنی ؟	بِأَيِّ شَيْءٍ تُبَادِلُ قَلَنْسُوَتَكَ ؟
بعوض کلاه او بدل میکنم +	أُبَادِلُ قَلَنْسُوَتِي بِقَلَنْسُوَتِهِ +
آیا تو چیزے بہ کلاه او بدل میکنی ؟	هَلْ تُبَادِلُ شَيْئًا بِقَلَنْسُوَتِهِ ؟
بلے- بہ کلاه خود بدل میکنم +	نَعَمْ- أُبَادِلُ قَلَنْسُوَتِي بِهَا +
آیا بجاے کلاه پوشیده کلاه دیگر بر سر مے نهی؟	أَتَتَقَلْنَسُ بِالْقَلَنْسُوَةِ الْأُخْرَى ؟
ہاں- کلاه دیگر بر سر مے نهم +	نَعَمْ- أَتَقَلْنَسُ بِالْقَلَنْسُوَةِ الْأُخْرَى +
آیا او لباس خود تبدیل خواهد کرد؟	هَلْ يُبَدِّلُ هٰذَا اللِّبَاسَ ؟
بلے- لباس دیگر خواهد پوشید +	نَعَمْ- يُبَدِّلُ هٰذَا اللِّبَاسَ +
او بزمرهٔ کدام مردمان مخالطت دارد؟	أَيَّ رِجَالٍ يُخَالِطُ ؟
بزمرهٔ سپاهیان مخالطت دارد +	يُخَالِطُ الْعَسْكَرِيِّينَ +

آیا تو آں مرد را مے شناسی ؟	أَتَعْرِفُ ذٰلِكَ الرَّجُلَ ؟
از وقتیکه او را دیده بودم - ایں قدر مدت شده است - که او را یاد نمیدارم +	قَدْ مَضَتْ مُدَّةٌ بَعِيدَةٌ عَلَى رُؤْيَتِي إِيَّاهُ بِحَيْثُ نَسِيتُهُ +
آیا تو بقدر قوت خود ناں میداری ؟	هَلْ عِنْدَكَ خُبْزٌ يَكْفِي قُوْتَكَ ؟
از قوت خود ناں زیاده میدارم +	هُوَ عِنْدِي فَاضِلٌ عَنْ قُوْتِي +
آیا آں مرد موافق خرچ خود روپیه میدارد ؟	هَلْ عِنْدَهُ دُوْنِيَةٌ كَافِيَةٌ لِصَرْفِهِ ؟
از خرچ خود زیاده میدارد +	عِنْدَهُ مَا يَفْضُلُ عَنْ صَرْفِهِ +
آیا شراب ما یحتاج الیه موجود است ؟	هَلِ الْخَمْرُ بِقَدَرِ الْحَاجَةِ مَوْجُوْدٌ ؟
بلکه از ما یحتاج الیه زیاده است +	نَعَمْ - بَلْ هِيَ فَاضِلَةٌ عَنْ قَدَرِ الْحَاجَةِ +
آیا شما ایں قدر کفش میدارید - که درکار است ؟	هَلْ عِنْدَكُمْ نِعَالٌ بِقَدَرِ الْحَاجَةِ ؟
از آنکه درکار است - زیاده	عِنْدَنَا مَا يَفْضُلُ عَنْ قَدَرِ

میدار یکم +

آیا آنمرد دوستان موافق یقین خود میدارد؟

نه - بلکه از یقین خود دوستان

کم میدارد +

آیا پدر برای روانه شدن آماده است؟

بلے - بر روانه شدن آماده است +

آیا او برای رفتن اسباب مهیا کرده است؟

بلے - اسباب رفتن مهیا کرده است +

آیا او خود را بر رفتن آماده کرده است؟

بلے - آماده کرده است +

آیا او خود را بر رفتن آماده میدارد؟

بلے - خود را آماده میدارد +

من کدام کس را دل شکسته کرده ام؟

دل دوست خود شکستی +

آیا تو چاے را افگندۂ؟

بلے - وقت برداشتنش قدرے

افگنده شد +

آیا دریں باب کلام دراز میگوید؟

الْحَاجَةِ +

آلَهُ اَصْدِقَاءُ حَسْبَ اِيقَانِهِ؟

لَا-بَلْ اَصْدِقَاءُهُ قَلِيلُونَ عَنْ

اِيقَانِهِ +

هَلْ تَهَيَّأَ الْاَبُ لِلذَّهَابِ؟

نَعَمْ - تَهَيَّأَ لِلذَّهَابِ +

هَلْ اَعَدَّ الْاَشْيَاءَ لِلسَّفَرِ؟

نَعَمْ - اَعَدَّ الْاَشْيَاءَ لِلسَّفَرِ +

هَلْ حَرَّضَ نَفْسَهُ عَلَى السَّفَرِ؟

نَعَمْ - حَرَّضَ نَفْسَهُ عَلَى السَّفَرِ +

هَلْ هُوَ مُسْتَعِدٌّ لِلذَّهَابِ؟

نَعَمْ - هُوَ مُسْتَعِدٌّ لِلذَّهَابِ +

مَنْ جَعَلْتُهُ مُنْكَسِرَ الْقَلْبِ؟

كَسَّرْتَ قَلْبَ صَدِيقِكَ؟

هَلْ اَلْقَيْتَ الشَّاءَ؟

نَعَمْ - طُرِحَ قَلِيلٌ مِنْهُ عِنْدَ

الْحَمْلِ +

هَلْ هُوَ يُطَوِّلُ الْكَلَامَ فِي هٰذَا

	الباب ؟
بلے - کلام دراز میگوید ؟	نعم - يطول الكلام
او خود را بر زمین دراز کرده است ؟	هل هو استلقى على الارض ؟
بلے - او خود را بر زمین دراز کرده است +	نعم استلقى عليها +
او قبای خود را کجا آویخته است ؟	بم علق قباءه ؟
بر دیوار آویخته است +	علقها بالجدار +
تو کلاه خود را کجا آویخته ؟	اين علقت قلنسوتك ؟
بر درختے آویخته ام +	علقتها بشجر +
آیا دزد بر دار کشیده شده است ؟	اصلب اللص ؟
بلے - بر دار کشیده شده است +	نعم - صلب +
کدام کس سبد و قفس را بر درخت آویخته است ؟	من علق الخزر و القفص بشجر ؟
دزد آویخته است +	علقه اللص +
آیا در تحصیل علم محنت میکند ؟	ايسعى في تحصيل العلم ؟
بلے - میکند و همیشه خواهد کرد +	نعم - يسعى الآن - و سيسعى دائما +
آیا برادر من نیک است ؟	هل اخي صالح ؟
بلے - نیک است و همیشه نیک	نعم - هو حسن - و يكون

خواہد ماند +	حَسَنًا دَائِمًا +
پسر تربیت یافتہ با پدر خود چگونہ پیش مے آید؟	اَلْاِبْنُ الْمُهَذَّبُ كَيْفَ يَصْنَعُ بِاَبِيْهِ ؟
ہمیشہ او را عزیز میدارد۔ و احترام و توقیر او میکند۔ و گاہے آزردہ نمیکند +	يُعِزُّهُ وَ يُعَظِّمُهُ وَ يُوَقِّرُهُ۔ وَ لَا يُؤْذِيْهِ اَصْلًا +
مزاج تو چگونہ است؟	كَيْفَ حَالُكَ ؟
مزاج من خوب است +	بِخَيْرٍ +
مزاج پدر تو چگونہ است	كَيْفَ حَالُ اَبِيْكَ ؟
مزاج پدر من خوب است +	حَالُهُ بِخَيْرٍ +
آیا عمو زادۂ تو بیمار است؟	اَعَلِيْلٌ اِبْنُ عَمِّكَ ؟
نہ۔ ولیکن برادران من بیمار ہستند +	لَا۔ وَ لٰكِنْ اِخْوَتِيْ عَلِيْلُوْنَ +
مزاج اعمام تو چہ طور است؟	كَيْفَ حَالُ اَعْمَامِكَ ؟
خوب است +	حَالُهُمْ مَعَ الْخَيْرِ +
آیا تو در آں شک میکنی؟	اَتَشُكُّ فِيْهِ ؟
مرا در آں ہیچ شک نیست +	لَيْسَ لِيْ شَكٌّ فِيْهِ +
ترا چہ شک است؟	اَيُّ رَيْبٍ لَكَ ؟
مرا در آنچہ او گفتہ شکے است؟	لِيْ رَيْبٌ فِيْ قَوْلِهِ ذٰلِكَ الرَّجُلِ
آیا تو آں را منظور میکنی؟	اَتَقْبَلُهُ ؟

فارسی	عربی
بلے - منظور میکنم +	نَعَمْ - اَقْبَلُهُ +
تو براے آں کلاه چه قیمت داده؟	كَمْ ثَمَنًا اَعْطَيْتَ لِلْقَلَنْسُوَةِ؟
من براے آں ده روپیه داده ام +	اَعْطَيْتُ عَشَرَ رُوبِيَّاتٍ +
تو این اسب را بچه قیمت خریده؟	بِكَمِ اشْتَرَيْتَ هٰذَا الْفَرَسَ؟
او را به پانصد روپیه خریده ام +	اِشْتَرَيْتُهُ بِخَمْسِ مِائَةِ رُوبِيَّةٍ +
آیا شما قیمت را فیصله کرده اید؟	هَلْ قَطَعْتُمُ الثَّمَنَ؟
بلے - آں را فیصله کرده ایم +	نَعَمْ - قَطَعْنَا الثَّمَنَ +
شما در کدام باب متفق شده اید؟	عَلٰى اَيِّ شَيْءٍ اِتَّفَقْتُمْ؟
در قیمت اسب متفق شده ایم +	اِتَّفَقْنَا عَلٰى ثَمَنِ فَرَسٍ +
آیا آں دو مرد اتفاق کرده اند بعد اختلاف؟	هَلِ اتَّفَقَا بَعْدَ الاِخْتِلَافِ؟
بلے - اتفاق کرده اند +	نَعَمْ - اِتَّفَقَا +
آیا تو بدست خود درد را احساس میکنی؟	اَتُحِسُّ وَجَعًا بِيَدِكَ؟
بلے - درد را بدست خود احساس میکنم +	نَعَمْ - اُحِسُّ وَجَعًا بِيَدِيْ +
او از چه قسم لباس میپوشد؟	مِنْ اَيِّ نَوْعٍ يَلْبَسُ؟
لباس خوبصورت میپوشد +	يَلْبَسُ ثِيَابًا حَسَنًا +
آیا خوردن این وقت موافق عادت تست؟	هَلِ الْاَكْلُ فِيْ هٰذَا الْوَقْتِ مُوَافِقٌ لِعَادَتِكَ؟
بهمین وقت خوردن موافق عادت	لَيْسَ الْاَكْلُ فِيْ هٰذَا الْوَقْتِ

فارسی	عربی
من نیست ؟	مُوَافِقٌ بِمَادَتِي +
آیا تو بدان کار التفات میکنی ؟	أَتَلْتَفِتُ إِلَى ذٰلِكَ الْأَمْرِ ؟
بلے - بدان التفات میکنم +	نَعَمْ - اَلْتَفِتُ إِلَيْهِ +
آیا تو بآنچه او کرده التفات بغور کرده بودی ؟	هَلْ نَظَرْتَ فِيمَا فَعَلَهُ ؟
بدان التفات بغور نکردم +	مَا نَظَرْتُ فِيهِ +
آیا ترا توقع یافتن خط عموے خود است ؟	هَلْ تَتَوَقَّعُ أَنْ تَحْصُلَ رَقِيمَةُ عَمِّكَ ؟
بلے - مرا توقع یافتن خط عموے خود است +	نَعَمْ - أَتَوَقَّعُ أَنْ تَحْصُلَ رَقِيمَةٌ مِنْ عِنْدِ عَمِّي +
آیا شما توقع یافتن خطے مے داشتید ؟	هَلْ تَوَقَّعْتُمْ أَنْ تَحْصُلَ رَقِيمَةٌ ؟
بلے - توقع یافتن خطے میداشتیم +	نَعَمْ - تَوَقَّعْنَا أَنْ تَحْصُلَ رَقِيمَةٌ +
آیا بر حاصل کردن روپیه قادر هستی ؟	هَلْ تَقْدِرُ عَلَى تَحْصِيلِ رُوپِيَةٍ ؟
هیچ روپیه حاصل نمے توانم کرد +	لَا أَقْدِرُ عَلَى تَحْصِيلِ رُوپِيَةٍ أَصْلًا +
آیا او براے خوردن چیزے بدست مے آرد ؟	هَلْ يَأْتِي بِشَيْءٍ بِيَدِهِ لِلْأَكْلِ ؟

فارسی	عربی
نمیتواند - که چیزے را برائے خوردن بدست آرد +	لَا يَقْدِرُ عَلَى إِتْيَانِ شَيْءٍ لِلْأَكْلِ +
آیا او کسے را مسخره میگیرد ؟	أَيَسْتَهْزِئُ بِأَحَدٍ ؟
بلے - همه مردمان را مسخره میگیرد +	نَعَمْ - يَسْخَرُ مِنْ كُلِّ رَجُلٍ +
آیا تو آن مرد را مسخره گرفتۀ ؟	هَلْ مَا سَخِرْتَ مِنْهُ ؟
او را مسخره نگرفته ام +	مَا تَسَخَّرْتُ بِهِ +
آیا تو درآں شهر مدتے ماندی؟	أَمَكَثْتَ فِي تِلْكَ الْبَلْدَةِ مُدَّةً ؟
صرف سه روز ماندم +	مَكَثْتُ فِيهَا ثَلٰثَةَ أَيَّامٍ +
تو بکتاب چه کردی بعد خواندنش؟	مَا صَنَعْتَ بِالْكِتَابِ بَعْدَ الْقِرَاءَةِ ؟
بعد خواندنش باز دادم +	رَدَدْتُهُ بَعْدَ الْقِرَاءَةِ +
بعد مجروح کردن خود بکاردے تو بدان چه کردی ؟	مَا صَنَعْتَ بِالسِّكِّينِ بَعْدَ مَا جَرَحْتَ بِهِ نَفْسَكَ ؟
بعد مجروح کردن خود کارد را بینداختم +	أَلْقَيْتُ السِّكِّينَ بَعْدَ مَا جَرَحْتُ لِنَفْسِي +
او کجا رفت بعد پوشیدن پوشاک خود؟	أَيْنَ ذَهَبَ بَعْدَ لُبْسِ الثِّيَابِ ؟
بعد پوشیدن پوشاک خود بمشلات	ذَهَبَ إِلَى دَارِ الْمُسْتَلَاتِ

Persian	Arabic
خانه رفت +	بَعْدَ التَّلْبِيْسِ +
شما چه کرده اید بعد از حجامت خود +	مَا فَعَلْتُمْ بَعْدَ الْحِجَامَةِ وَ الْحَلْقِ ؟
ناشته خوردیم بعد از حجامت خود +	اَكَلْنَا الْغَدَاءَ بَعْدَ الْحِجَامَةِ وَ الْحَلْقِ +
ایشان چه کردند بعد از تپیدن خود بآتش +	مَا فَعَلُوْا بَعْدَ الْاِصْطِلَاءِ ؟
بیرون رفتند بعد از تپیدن بآتش +	خَرَجُوْا بَعْدَ الْاِصْطِلَاءِ +
مزاج بیمار چه طور است ؟	كَيْفَ حَالُ الْمَرِيْضِ ؟
مزاج او قدرے آرام گرفته است +	اِسْتَرَاحَ قَلِيْلًا +
آیا دیر شده است ؟	هَلِ انْقَضٰى مُدَّةٌ ؟
بلے - قدرے دیر شده است +	نَعَمْ - اِنْقَضَتْ مُدَّةٌ وَ لٰكِنْ قَلِيْلَةٌ +
آیا دہلی دور است ؟	هَلْ دِهْلِيْ بَعِيْدٌ ؟
ہاں قدرے دور است +	نَعَمْ - بَعِيْدٌ - وَ لٰكِنَّ قَلِيْلًا +
آیا آں زن چیزے میدارد ؟	هَلْ عِنْدَ تِلْكَ الْاِمْرَأَةِ شَيْءٌ ؟
چیزے نمیدارد +	لَيْسَ عِنْدَهَا شَيْءٌ +
آیا آں زناں رسیده اند ؟	اَجَاءَتْ تِلْكَ النِّسَاءُ ؟

هنوز نرسیده اند +	مَا جِئْنَ إِلَى الْآنَ +
آیا دختر تو کتاب من میدارد +	هَلْ عِنْدَ بِنْتِكَ كِتَابِي ؟
کتاب تو دختر من نمیدارد +	لَيْسَ عِنْدَهَا كِتَابُكَ +
آیا خواهر تو شمع میدارد ؟	هَلْ عِنْدَ أُخْتِكَ شَمْعَةٌ ؟
خواهر من شمع ندارد +	لَيْسَتْ عِنْدَهَا +
آیا بوتل است ؟	هَلِ الْقَارُورَةُ مَوْجُودَةٌ ؟
نه - بوتل نیست +	لَيْسَتْ بِمَوْجُودَةٍ +
آیا کلید این قفل میداری ؟	هَلْ عِنْدَكَ مِفْتَاحُ هٰذَا الْقُفْلِ ؟
کلیدش نمیدارم +	لَيْسَ عِنْدِي مِفْتَاحُهُ +
آیا پدر مع پسر و دخترش رسیده است ؟	أَجَاءَ الْأَبُ مَعَ الْابْنِ وَ الْبِنْتِ ؟
پدر نرسیده است مگر مادر مع پسر و دختر رسیده است +	مَا جَاءَ الْأَبُ وَ لٰكِنَّ الْأُمَّ مَعَ الْابْنِ وَ الْبِنْتِ جَاءَتْ +
در دست شما چیست ؟	مَا فِي يَدِكُمْ ؟
بدست من اقلام من و چنگال تو +	بِيَدِي أَقْلَامِي وَ مِخْلَبُكَ +
در دهن شما چیست ؟	مَا فِي فَمِكُمْ ؟
در دهن جوز ها ست +	جَوْزَةٌ فِي فَمِنَا +

آیا دروازه ها کشاده اند ؟
هَلِ الْأَبْوَابُ مَفْتُوحَةٌ ؟

بلے - کشاده هستند +
نَعَمْ - هِيَ مَفْتُوحَةٌ +

کدام را نظاره میکنی ؟
بِمَنْ عَلَّقْتَ الْعَيْنَ ؟ مَنْ تَنْظُرُ بِالْإِمْعَانِ ؟

زنان خوبصورت را نظاره میکنم +
عَلَّقْتُ الْعَيْنَ بِالنِّسَاءِ الْحِسَانِ +
أَنْظُرُ إِلَى النِّسَاءِ الْحِسَانِ +

بر آن میز چه چیز است +
أَيُّ شَيْءٍ عَلَى ذٰلِكَ الْعَرْشَةِ ؟

شمع خرد و بوتل بزرگ است +
عَلَيْهِ شَمْعَةٌ صَغِيرَةٌ وَ قَارُورَةٌ عَظِيمَةٌ +

کدام مے آید ؟
مَنْ يَجِيءُ ؟

زنان مع دختران خود مے آیند +
تَجِيءُ النِّسَاءُ مَعَ بَنَاتِهِنَّ +

آیا در دست راست درد است ؟
هَلْ فِي الْيَدِ الْيُمْنَى وَجَعٌ ؟

نہ - ولیکن بپاے چپ درد است +
لَا - وَ لٰكِنْ فِي الرِّجْلِ الْيُسْرَى وَجَعٌ +

آیا دندانہاے تو درد میکنند ؟
هَلْ أَسْنَانُكَ تَتَوَجَّعُ ؟

دندانها درد نمیکنند - ولیکن سر درد میکند +
لَا تَتَوَجَّعُ - وَ لٰكِنَّ الرَّأْسَ تَتَوَجَّعُ +

آیا پایهاے تو درد میکنند ؟
أَفِي أَرْجُلِكَ وَجَعٌ ؟

نہ - مگر در پہلوے درد است +
چہرهٔ او چگونہ است ؟
بینی بلند و دہن بزرگ و رخسارہا
زرد و پیشانی او را پوشیده و گوشہاے
دراز و ابرو و مژگان باریک
نیست +
آیا تو دریچہ را بند کرده ؟
بلے - دریچہ بند کرده ام +
آیا در آن شہر بسیار کوچہا و راہہا
ہستند ؟
بلے - بسیار راہہا و کوچہا ہستند +

آن پیر زن چہ میگوید ؟
واہیات و بیہوده میگوید +
در حجرہاے آن مکان کدام ہستند ؟
در حجرهٔ پیشین مردے ترش طبع است و
در حجرهٔ پسین زن خوش طبع -
و در حجرهٔ وسطی دختر حسینہ - و

لَا - وَ لٰكِنْ فِي جَنْبِي وَجَعٌ +
كَيْفَ مَنْظَرُهُ ؟
أَنْفُهُ شَامِخٌ وَ فُوهُ وَسِيعٌ وَ
وَجْنَتَاهُ صَفْرَاوَانِ وَ نَاصِيَتُهُ
غَمَّاءُ وَ أُذُنَاهُ طَوِيلَتَانِ وَ أَمَّا
الْحَاجِبُ وَ الْجَفْنُ فَمَعْدُومَانِ +
هَلْ أَغْلَقْتَ الْكُوَّةَ ؟
نَعَمْ - أَغْلَقْتُهَا +
هَلْ فِي تِلْكَ الْبَلْدَةِ زُقَاقٌ
وَ سِكَكٌ وَ طَرَائِقُ ؟
نَعَمْ - فِيهَا مَشَارِعُ وَ سِكَكٌ
كَثِيرَةٌ +
مَا تَقُولُ هٰذِهِ الْعَجُوزَةُ ؟
تَقُولُ هَفَوَاتٍ وَ فَلَتَاتٍ +
مَنْ فِي حُجُرَاتِ تِلْكَ الدَّارِ ؟
فِي الْحُجْرَةِ الْأُولَى رَجُلٌ غَضُوبٌ
وَ فِي الْأُخْرَى إِمْرَأَةٌ ظَرِيفَةٌ -
وَ فِي الْوُسْطٰى بِنْتٌ حَسْنَاءُ -

فارسی	عربی
در حجرهٔ بالا پیرزنے تند طبع ✣	وَ فِي الْحُجْرَةِ الْعُلْيَا عَجُوزٌ فَظَّةٌ غَلِيظَةٌ ✣
آں زن بکم چه میخورد ✣	تِلْكَ الْامْرَأَةُ الْبَكْمَاءُ مَا تَأْكُلُ ؟
شوربهٔ لذیذ میخورد ✣	تَشْرَبُ مَرَقًا لَذِيذًا ✣
آشنایان دیرینهٔ تو چه میخواهند ؟	مَا تَشْتَهِي اَصْدِقَائُكَ الْقَدِيمَةُ ؟
پارچهٔ حریر میخواهند ✣	يَشْتَهُونَ قِطْعَةَ الْحَرِيرِ ✣
درآنجا کدام زن نشسته است ؟	اَيَّةُ اِمْرَأَةٍ جَالِسَةٌ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
زن جوان چست وچالاک نشسته است ؟	اَلْخَوْدُ الرَّعْنَاءُ جَالِسَةٌ هُنَا ✣
آں دختر خوشدل چه میخواهد ؟	مَا تَشْتَهِي تِلْكَ الْبِنْتُ الْفَرِحُ ؟
جبهٔ نو میخواهد ✣	تَشْتَهِي جُبَّةً جَدِيدَةً ✣
آں زن شیشهٔ کدام دریچه را شکسته است ؟	تِلْكَ الْامْرَأَةُ مِرْأَةَ اَيِّ بَابٍ مِنْ اَبْوَابِ الْخَوْخَاتِ كَسَرَتْ ؟
دریچه هاسے مرا شکسته است ✣	كَسَرَتْ مِرْأَةَ بَابِي خَوْخَاتِي ✣
تو کدام آب نوشیدهٔ ؟	اَيَّ مَاءٍ شَرِبْتَ ؟
آب شیریں خورده ام ✣	شَرِبْتُ زُلَالًا ✣
آیا تو آں زن راسے بینی ؟	اَتَنْظُرُ اِلٰى تِلْكَ الْامْرَأَةِ ؟
بلے ــ سے بینم ✣	نَعَمْ ــ اَنْظُرُهَا ✣

فارسی	عربی
آیا تو خواهران مرا دیدهٔ ؟	أَرَأَيْتَ أَخَوَاتِي ؟
نہ - بل سیدهٔ خود را دیده ام +	لَا بَلْ سَيِّدَتِي أَوْ سِتَّتِي +
آیا تو بخواهران من متکلم هستی ؟	أَتَكَلَّمُ أَخَوَاتِي ؟
بلے - با ایشاں متکلم هستم +	نَعَمْ - كَلَّمْتُهُنَّ +
آیا رخت شاں باریک است ؟	هَلْ ثِيَابُهُمْ شَفٌّ ؟
نہ - بلکہ سطبر است +	لَا بَلْ ثِيَابُهُمْ صَفِيقَةٌ خَشِنَةٌ +
آیا پارچۂ ایشاں نرم است ؟	هَلْ ثِيَابُهُمْ لَيِّنَةٌ ؟
نہ - بلکہ خشن است +	لَا بَلْ خَشِنَةٌ +
آیا آب خوش است ؟	هَلِ الْمَاءُ طَيِّبٌ ؟
بلے - آب زلال است +	نَعَمْ - اَلْمَاءُ حُلْوٌ زُلَالٌ +
آیا درختها بلند هستند ؟	هَلِ الْأَشْجَارُ طَوِيلَةٌ ؟
نہ - بلکہ پست هستند +	لَا بَلْ هِيَ قَصِيرَةٌ +
آیا تختہ سطبر است ؟	هَلِ اللَّوْحُ غَلِيظٌ ثَخِينٌ ؟
نہ بلکہ نازک است - لیکن بسیار سخت پائدار +	لَا بَلْ هُوَ رَقِيقٌ - لٰكِنَّهُ صَلْبٌ مُحْكَمٌ +
آیا مرد فربہ است ؟	هَلِ الرَّجُلُ سَمِينٌ ؟
نہ - لیکن جسم بزرگ دارد +	لَا وَ لٰكِنَّهُ عَظِيمُ الْجُثَّةِ +
آیا خواهر تو از رفتن ماندہ شده است +	أَكَلَّتْ أُخْتُكَ مِنَ السَّيْرِ ؟

بلے - ماندہ شدہ است +
آیا مرد فریبی است ؟
بلے - فریبی و دروغ گو ہم است +
آں زن چرب زبان بسیار گو
ہست ؟
بلے بسیار گو ہست و چرب زبان و تیز زبان +
آیا او بدریا رفتہ است ؟
بلے - بدریا رفتہ است +
آیا او کشت در دیہات میکند ؟
بلے - کشت در دیہات میکند +
آیا او بمطبخ است - یا بہ تہ خانہ -
اعنی سرداب ؟
او ہر دو جا نیست - بلکہ او بگرجا
و برادرش بمدرسہ است +
آیا او برائے شکار آہو رفتہ است ؟
نہ - بلکہ برائے شکار آہو رفتہ است +
آیا او شکار میکند ؟
بلے - او شکار میکند +

نَعَمْ - كَلَّتْ عَنِ السَّيْرِ +
هَلِ الرَّجُلُ ذُوْ خِدَاعٍ ؟
نَعَمْ - بَلْ هُوَ خَادِعٌ وَ كَاذِبٌ +
هَلِ الْاِمْرَأَةُ طَلِقَةٌ مُكْثِرَةٌ
فِي الْكَلَامِ ؟
نَعَمْ - هِيَ طَلِقَةٌ ذَلِقَةٌ +
هَلْ سَارَ اِلَى الْبَحْرِ ؟
نَعَمْ - سَارَ اِلَيْهِ +
هَلْ يَزْرَعُ فِي الْقُرٰى ؟
نَعَمْ - يَزْرَعُ فِي الْقُرٰى +
هَلْ هُوَ فِي الْمَطْبَخِ اَوْ فِي
الْمَطْمُوْرَةِ ؟
لَيْسَ فِيْهِمَا بَلْ هُوَ فِي الْكَنِيْسَةِ
وَ اَخُوْهُ فِي الْمَدْرَسَةِ +
اَذَهَبَ لِاصْطِيَادِ الظَّبْيِ ؟
لَا بَلْ ذَهَبَ لِاصْطِيَادِ السَّمَكِ +
هَلْ هُوَ يَصْطَادُ ؟
نَعَمْ - يَصْطَادُ +

او درآنجا چه قدر ماند ؟	كَمْ مُدَّةً مَكَثَ فِيْ هٰذَا الْمَقَامِ ؟
تمام روز ماند +	مَكَثَ يَوْمًا كُلَّهُ +
آیا تمام هفته او پیش تو ماند؟	هَلْ اَقَامَ عِنْدَكَ اُسْبُوْعًا كُلَّهُ ؟
بلے - بلکه تمام سال پیش من ماند +	نَعَمْ - بَلْ اَقَامَ عِنْدِيْ سَنَةً بِتَمَامِهَا +
آیا همه مردمان صحبتش او را ملامت کردند؟	اَلَامَهُ اَصْحَابُهُ كُلُّهُمْ ؟
بلے - همه یک یک ملامتش کردند +	نَعَمْ - لَامَهُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ +
آیا تو درین هفته خواهی آمد ؟	اَتَجِيْءُ فِيْ هٰذِهِ الْاُسْبُوْعِ ؟
در هفتهٔ گزشته آمده بودم - و در هفتهٔ آینده خواهم آمد +	كُنْتُ جِئْتُ فِي الْاُسْبُوْعِ الْمَاضِيْ وَ سَاَجِيْءُ فِي الْاُسْبُوْعِ الْاٰتِيْ +
لیکن درین هفته نخواهم آمد +	وَ لٰكِنْ لَا اَجِيْءُ فِيْ هٰذِهِ الْاُسْبُوْعِ +
آیا هر زن بیمار است ؟	اَكُلُّ وَاحِدٍ مِنَ النِّسَاءِ مَرِيْضَةٌ ؟
بلے - هریک بیمار است +	نَعَمْ - كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُنَّ مَرِيْضَةٌ +
آیا مادر تو هر بار مے آید؟	هَلْ تَجِيْءُ اُمُّكَ كُلَّ مَرَّةٍ ؟
مادر من هر بار نمے آید +	لَا تَجِيْءُ اُمِّيْ كُلَّ مَرَّةٍ +

فارسی	عربی
لیکن خواہران من مے آیند +	وَ لٰكِنَّ اَخَوَاتِيْ يَجِئْنَ فِيْ كُلِّ مَرَّةٍ +
آیا در گوش تو درد است ؟	اَفِيْ اُذُنِكَ وَجَعٌ ؟
نہ - لیکن درد در دل است +	لَا - وَ لٰكِنَّ فِي الْقَلْبِ وَجَعٌ +
آیا در شکم آن مرد درد است ؟	اَفِيْ بَطْنِهٖ وَجَعٌ ؟
بلے - درد شدید است +	نَعَمْ - بَلِ الْوَجَعُ شَدِيْدٌ +
آیا تو قلم من میداری - یا قلم آن زن ؟	هَلْ عِنْدَكَ قَلَمِيْ - اَوْ قَلَمُ تِلْكَ الْمَرْاَةِ ؟
قلم آن زن میدارم +	عِنْدِيْ قَلَمُ تِلْكَ الْمَرْاَةِ +
آیا تو ہمراہ آن زن عم خود میوہ خواہی فرستاد ؟	اَتُهْدِيْ مَعَ اِمْرَاَةِ عَمِّكَ فَوَاكِهَةً ؟
بلے - خواہم فرستاد +	نَعَمْ - اُهْدِيْ مَعَ امْرَاَةِ عَمِّيْ فَوَاكِهَةً +
آیا تو کتابہا را نزد خواہران من فرستادۂ ؟	اَاَرْسَلْتَ الْكُتُبَ اِلٰى اَخَوَاتِيْ ؟
بلے - فرستادہ ام +	نَعَمْ - اَرْسَلْتُهَا اِلَيْهِنَّ +
نزد تو از میوہ چہ قسم است ؟	اَيُّ نَوْعٍ مِنَ الْفَوَاكِهَةِ عِنْدَكَ ؟
نزد من شفتالو و بہی و سیب و انار و انجیر و انگور است +	عِنْدِيْ خَوْخٌ وَ سَفَرْجَلٌ وَ تُفَّاحٌ وَ رُمَّانٌ وَ تِيْنٌ وَ

فارسی	عربی
	عِنَبٌ +
آیا خالهٔ تو اخبار میخواند ؟	أَتَقْرَأُ خَالَتُكَ أَخْبَارًا ؟
بلے - میخواند +	نَعَمْ - تَقْرَأُهَا +
آیا دختر عم تو حاضر است ؟	هَلْ بِنْتُ عَمِّكَ حَاضِرَةٌ ؟
بلے - حاضر است +	نَعَمْ - هِيَ حَاضِرَةٌ +
آیا او شبانست ؟	أَهُوَ رَاعٍ ؟
نہ - بلکہ نغمہ ساز است +	لَا - بَلْ هُوَ مُغَنٍّ +
برادر تو چه کار میکند ؟	مَا يَفْعَلُ أَخُوكَ ؟
او صیاد است +	هُوَ صَيَّادٌ +
آیا برادر تو آباد کنندهٔ این مدرسه است	هَلْ أَخُوكَ مُعَمِّرُ هٰذِهِ الْمَدْرَسَةِ ؟
بلے - آباد کننده است +	نَعَمْ - هُوَ مُعَمِّرُهَا +
چه جانور است ؟	أَيُّ حَيَوَانٍ ؟
شیر است +	أَسَدٌ +
آیا آن طفل بت پرست است ؟	أَذٰلِكَ الطِّفْلُ عَابِدُ الْأَوْثَانِ ؟ وَثَنِيٌّ ؟
بلے - بت پرست است +	نَعَمْ - هُوَ عَابِدُ الْأَوْثَانِ +
مزارع چه چیز را کشته است ؟	أَيَّ شَيْءٍ قَتَلَهُ الْمُزَارِعُ ؟

فارسی	عربی
طاؤس را کشته است +	قَتَلَ طَاؤُسًا +
آں زن شاعره است ؟	أَتِلْكَ الْاِمْرَأَةُ شَاعِرَةٌ ؟
نه - بلکه ناثره و مصوره است +	لَا - بَلْ هِيَ نَثَّارَةٌ مُصَوِّرَةٌ +
آیا تو هنوز مکانے بکرایه گرفته ؟	هَلِ اسْتَكْرَيْتَ اٰلْاٰنَ دَارًا ؟
نه - مراکسے بکرایه مکاں نمیدهد +	لَا - لِاَنَّهُ لَا يُكْرِيْنِيْ اَحَدٌ دَارَهُ +
آیا این مسئله را مسلم میداری ؟	اَهٰذِهِ الْمَسْئَلَةُ مُسَلَّمَةٌ عِنْدَكَ ؟
آں را مسلم نمیدارم +	هِيَ غَيْرُ مُسَلَّمَةٍ عِنْدِيْ +
آیا تو اقرار قصور خود میکنی ؟	هَلْ تُقِرُّ بِذَنْبِكَ ؟
بلے - اقرار میکنم - که کار من از قصور من بود +	نَعَمْ - اُقِرُّ بِذَنْبِيْ - وَ كَانَ فِعْلِي الذَّنْبُ +
آیا آں زن بسیار شمعها میدارد ؟	هَلْ عِنْدَ هٰذِهِ الْاِمْرَأَةِ شُمُوعٌ كَثِيْرَةٌ ؟
بلے - این قدر میدارد - که همه را فروختن نمیتواند +	نَعَمْ - عِنْدَهَا شُمُوْعٌ كَثِيْرَةٌ لَا تَقْدِرُ عَلٰى اِسْرَاجِهَا جَمِيْعًا +
آیا ترا زکام شده است ؟	اَعَرَضَ لَكَ زُكَامٌ ؟
بلے - زکام شده است +	نَعَمْ - عَرَضَ لِيْ زُكَامٌ +
آیا از حد زیاده خورده است ؟	هَلْ اَكَلَ زَائِدًا عَنِ الْمُعْتَادِ ؟
بلے - این قدر خورده - که خود را	نَعَمْ - اَكَلَ زَائِدًا عَنِ الْمُعْتَادِ +

فارسی	عربی
بیمار خواهد کرد +	حَتّٰی یَصِیرَ مَرِیضًا بِهِ +
آیا ترا گوارا ست که بندوق من عاریةً بدهی ؟	اَتَطِیبُ نَفْسُكَ بِاَنْ تُعِیرَنِي بُنْدُوقَكَ ؟
مرا گوارا نمی آید +	لَا تَطِیبُ نَفْسِیْ بِاَنْ اُعِیرَكَ بُنْدُوقِي +
شما را کجا زکام شده است ؟	اَیْنَ عَرَضَ لَکُمُ الزُّکَامُ ؟
مرا وقت بیرون رفتن از دار رقص زکام شده است +	عَرَضَ لِيْ زُکَامٌ عِنْدَ الْخُرُوْجِ عَنْ دَارِ الرَّقْصِ +
آیا زکام میداری ؟	هَلْ عَارِضٌ لَكَ زُکَامٌ ؟
بلے - بلکه سرفه هم میدارم +	نَعَمْ - هُوَ عَارِضٌ لِيْ - بَلِ السُّعَالُ عَارِضٌ اَیْضًا +
آں شخص چگونه بمرد ؟	کَیْفَ مَاتَ ذٰلِكَ الرَّجُلُ ؟
کاسۂ سر شکسته شد و مغز بیروں آمد و مرد +	اِنْکَسَرَ جُمْجُمَتُهُ وَ قِحْفُهُ - وَ خَرَجَ مُخُّهُ - فَمَاتَ +
آیا در سینۂ تو درد است ؟	هَلْ فِي صَدْرِكَ وَجَعٌ ؟
بلے - در سینۂ من بسیار درد است +	نَعَمْ - فِي صَدْرِيْ وَجَعٌ شَدِيْدٌ +
آیا آں مرد وقت دویدن میخورد ؟	هَلْ يَأْكُلُ عِنْدَ الْعَدْوِ ؟
من وقت خواندن اصلاح میدهم +	اَنَا اُصْلِحُ عِنْدَ الْقِرَاءَةِ +

فارسی	عربی
چه چیز بر تخت است ؟	مَا عَلَى الْعَرْشِ ؟
شمعدان بر تخت است +	اَلسِّرَاجُ عَلَى الْعَرْشِ +
آیا گوشت تازه است - یا نمکین یا خشک است ؟	هَلِ اللَّحْمُ لَحْمٌ رَطْبٌ - اَمْ يَابِسٌ مَلِيحٌ ؟
گوشت گوشت تازه است +	اَللَّحْمُ لَحْمٌ رَطْبٌ +
آیا آب سرد است ؟	هَلِ الْمَاءُ بَارِدٌ ؟
بلے - بلکه بسیار سرد است +	نَعَمْ - بَلْ هُوَ اَبْرَدُ +
آیا تو امروز بسیار پیاده رفتۀ ؟	هَلْ مَشَيْتَ الْيَوْمَ كَثِيرًا ؟
نه - صرف در باغ با برادر خود سیر کردم +	لَا - بَلْ سِرْتُ مَعَ اَخِي فِي الْحَدِيقَةِ فَقَطْ +
چه قدر رفتۀ ؟	كَمْ مَسَافَةً ذَهَبْتَ ؟
یک میل رفته ام +	ذَهَبْتُ مِيلًا +
آیا بسفر رفته است ؟	هَلْ خَرَجَ لِلسَّفَرِ ؟
بلے - بسفر رفته است +	نَعَمْ - خَرَجَ لِلسَّفَرِ +
آیا بدآنجا تقریر کردۀ ؟	أَتَكَلَّمْتَ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
بلے - تا یک ساعت تقریر کرده ام +	نَعَمْ - قَرَّرْتُ سَاعَةً +
تو در چه چیز مداخلت میکنی ؟	فِي اَيِّ شَيْءٍ تُدَاخِلُ ؟
بکار خود مداخلت میکنم +	اُدَاخِلُ فِي اَمْرِي +

فارسی	عربی
آیا آں بکار دیگراں مداخلت میکند ؟	هَلْ يُدَاخِلُ ذٰلِكَ الرَّجُلُ فِي أَمْرِ الأَغْيَارِ ؟
بلے - ہمیشہ بکار دیگراں مداخلت میکند +	نَعَمْ - يُدَاخِلُ أَبَدًا فِي أَمْرِ الأَغْيَارِ +
آیا او خود را بہ تصویرکشی مشغول میدارد ؟	أَيَشْغَلُ نَفْسَهُ بِتَنْقِيشِ التَّصَاوِيرِ ؟
نہ - بلکہ بعلم مشغول میدارد +	لَا - بَلْ يَشْغَلُ نَفْسَهُ بِعِلْمٍ +
من مداخلت آں کار کہ بمن واسطہ ندارد - پسند نمیکنم +	لَا أَرْضَى بِالْمُدَاخَلَةِ فِي أَمْرٍ لَا عَلَاقَةَ لِي بِهِ +
کسے را باین کار واسطہ نیست +	لَا عَلَاقَةَ لِأَحَدٍ بِهٰذَا الأَمْرِ +
مقناطیس آہن را میکشد +	الْمِقْنَاطِيسُ يَجْذِبُ الْحَدِيدَ +
تناسب نغمۂ او دل را میکشد +	تَجْذِبُ تَغْنِيَتُهُ عَلَى الْقَاعِدَةِ قَلْبِي +
او آں فقرہ را مکرر میگوید +	هُوَ يُكَرِّرُ تِلْكَ الْجُمْلَةَ +
آیا حافظۂ تو خوب است +	هَلْ حَافِظَتُكَ جَيِّدَةٌ ؟
نہ خوب نیست ازیں سبب برائے یاد داشت مینویسم +	لَا - وَ لِهٰذَا أَكْتُبُ لِلِاسْتِحْفَاظِ +
بلبل در باغ مے سراید +	تَسْجَعُ عَنْدَلِيبٌ فِي الْحَدِيقَةِ +
آغاز ہمہ کارہا مشکل است +	بِدَايَةُ كُلِّ الأُمُورِ صَعْبَةٌ +

خالق آسمان و زمین ہمہ اشیا را پیدا کردہ است +	خَالِقُ الْاَرْضِ وَ السَّمَاءِ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ +
برائے یاد کردن سبق تنہائی خوبست +	اَلْوَحْدَةُ لِحِفْظِ السَّبَقِ جَيِّدَةٌ +
نعمتہائے خدا لا انتہا ست +	نِعَمُ اللّٰهِ سُبْحَانَهٗ لَا تُعَدُّ وَ لَا تُحْصٰى +
آرد در آسیا سائیدہ مے شود +	اَلطَّحِيْنُ يُطْحَنُ بِالْمِطْحَنِ وَ الرَّحٰى +
اسپ گریختہ شدہ تا حال ایستادہ نشد +	اَلْفَرَسُ الْفَارُّ مَا سَكَنَ اِلَى الْآنَ +
گل رعنا پژمردہ است۔ و دوست مردہ +	اَلْوَرْدَةُ الْبَهِيَّةُ خَامِلَةٌ وَ الْحَبِيْبُ مَيِّتٌ +
زن او بچہ زائیدہ است +	اِمْرَأَتُهٗ وَلَدَتْ +
او را در راہ حادثہ شدہ۔ ازیں سبب رجوع نمودہ است +	حَدَثَ لَهٗ فِي الطَّرِيْقَةِ حَادِثَةٌ فَرَجَعَ عَنْهَا +
وقتیکہ قیمت اسپ ادا کردہ باشم نزد من دہ روپیہ باقی خواہد ماند +	بَعْدَ اَدَاءِ قِيْمَةِ الْفَرَسِ يَبْقٰى عِنْدِيْ عَشَرُ رُوْفِيَاتٍ +
نزد خواہر تو چہ قدر روپیہ باقی است؟	كَمْ بَقِيَ رُوْفِيَةً عِنْدَ اُخْتِكَ ؟
نزد او صرف سہ روپیہ باقی	بَقِيَ عِنْدَهَا ثَلٰثُ رُوْفِيَاتٍ

است +	نقط +
وقتیکه تو بخانهٔ عمهٔ خود خواهی بود-	متیٰ تکون فی دار عمتک -
آیا برای ملاقات من خواهی آمد؟	آتجیئین تجئ للقائی ؟
وقتیکه نوشتن را تمام کرده باشی-	آتسیر للتروح معی بعد
همراه من هوا خوری خواهی کرد؟	اتمام الکتابة ؟
وقتیکه با برادر تو سخن گفته باشم- درآں	اذا ما کلمت اخاک - تأعلم
وقت خواهم دانست - که چه باید کرد؟	ما یفعل الآن ؟
آیا بیرون خانه خلاب بسیار است؟	هل خارج الدار وحل کثیر؟
بلے - خلاب بسیار است +	نعم - الوحل کثیر
آیا غبار بر میخیزد؟	هل یصعد الغبار ؟
بلے - بسیار بر میخیزد +	نعم - یصعد الغبار کثیرا +
آیا دود حوالی را گرفته است؟	هل احاط الدخان بالحوالی ؟
بلے - گرفته است +	نعم - احاط الدخان بالحوالی +
آیا دود خانه را گرفته است؟	هل اخذ الدخان البیت ؟
آیا تو آں بوتل را بآب پر میکنی؟	اتملأ تلک القارورة من الماء؟
من کیسهٔ خود را به روپیه پر میکنم +	انا املأ کیستی من الروپیة +
آیا تنها آمدهٔ؟	اجئت وحدک ؟
نه - بلکه مردمان خود را همراه آورده ام +	لا - بل جئت برجالی +

آیا سائیس را گفتهٔ-کہ اسب را بمن بیارد +
هَلْ اَمَرْتَ السَّائِسَ بِاَنْ يَأْتِيَنِي الْفَرَسَ ؟

بلے-او را گفتہ ام-کہ اسب را بتو بیارد +
نَعَمْ-اَمَرْتُهُ اَنْ يَأْتِيَ الْفَرَسَ عِنْدَكَ +

تو آن سگ را به اصطبل خواہی برد ؟
اَتُذْهِبُ ذٰلِكَ الْكَلْبَ فِي الاِصْطَبْلِ ؟

بلے-به اصطبل خواہم برد +
نَعَمْ-اُذْهِبُهُ فِي الاِصْطَبْلِ +

آیا بندوق را نزد پدر او مے بری ؟
اَتُذْهِبُ الْبُنْدُوْقَ اِلٰى اَبِيْهِ ؟

بلے-نزد او مے برم +
نَعَمْ-اُذْهِبُهَا اِلٰى اَبِيْهِ +

او به چاه فرو رفته ؟
هَلْ غَارَ فِي الْبِئْرِ ؟

آیا کشتی موافق سیلاب دریا میرود ؟
هَلِ السَّفِيْنَةُ تَجْرِيْ مُوَافِقَةً بِجَرَيَانِ مَاءِ الْبَحْرِ ؟

نہ-خلاف سیلاب دریا میرود +
لَا-بَلْ تَجْرِيْ عَلٰى خِلَافِ جَرَيَانِ مَاءِ الْبَحْرِ +

آیا مرد بالاے کوه رفته است ؟
اَصَعِدَ الرَّجُلُ عَلَى الْجَبَلِ ؟

بلے-و برادرش فرود آمده است +
نَعَمْ-صَعِدَ الرَّجُلُ-وَ اَخُوْهُ نَزَلَ +

آیا او بکشتی سوار شده است ؟
اَرَكِبَ فِي السَّفِيْنَةِ ؟

بلے-سوار شده است +
نَعَمْ-رَكِبَ فِيْهَا +

آں مرد ریش دراز میدارد؟	هَلْ هُوَ تَحْتَمِلُ؟ آهُوَ طَوِیْلُ اللِّحْیَةِ؟
بلے - دراز میدارد +	نَعَمْ - هُوَ تَحْتَمِلُ - هُوَ طَوِیْلُ اللِّحْیَةِ +
توازآں مردچہ درخواست میکنی؟	اَیَّ شَیْءٍ تَطْلُبُ مِنْهُ ؟
درخواست میکنم - کہ از زورقہ پایین بیاید +	اَطْلُبُ مِنْهُ النُّزُوْلَ عَنِ الطَّرَادِ +
وقتیکہ من در دہلی بودم - اکثر بدیدن دوستاں میرفتم +	مَتٰی کُنْتُ فِیْ دِهْلِیْ - کُنْتُ ذَهَبْتُ لِلِقَاءِ اَحِبَّائِیْ کَثِیْرًا +
وقتیکہ در دہلی بودی - اکثر براے دیدن عمارت قطب میرفتی +	ذَهَبْتَ کَثِیْرًا لِمُشَاهَدَةِ عِمَارَةِ الْقُطْبِ مَتٰی کُنْتَ فِیْ دِهْلِیْ +
اول حکومت شہر روم از پادشاہاں بود +	کَانَ فِی الْاِبْتِدَاءِ حُکُوْمَةُ السَّلَاطِیْنِ فِیْ بَلْدَةِ رُوْمَ +
اکبر شاہ مرد اعظم است +	کَانَ اَکْبَرْ شَاہ رَجُلًا اَعْظَمَ +
فلاں کس فصیحے بزرگ بود +	کَانَ فُلَانٌ شَیْخًا فَصِیْحًا +
بزرگان ما ہر روز بشکار میرفتند +	کَانَ عَادَةُ اَکَابِرِی الْاِصْطِیَادُ کُلَّ یَوْمٍ +
اہالیان شہر روم تربیت و ترویج	اَهْلُ الرُّوْمِ کَانُوْا یُرَبُّوْنَ وَ

عربی	فارسی
يُرَوِّجُونَ الصَّنَائِعَ وَ الْفُنُونَ	صنائع و ہنرہا و علوم میکروند و
وَ الْعُلُومَ وَ بِعِوَضِ الصَّنَائِعِ	عوض ہنرہا انعام حسب مرتبہ
يُنْعِمُونَ عَلَى الصُّنَّاعِ بِصَنَائِعِهِمْ	میداوند +
وَ يُعْطُونَهُمْ عَلَى حَسَبِ الْكَمَالِ	
وَ الْمَرْتَبَةِ +	
أَكُنْتَ تَمْشِي ؟	آیا تو پیادہ میرفتی ؟
مَا كُنْتُ أَمْشِي +	پیادہ نے رفتم +
أَذَهَبْتَ إِلَى بَيرِسَ إِذَا كَانَ	آیا تو در پیرس رفتی وقتیکہ
السُّلْطَانُ فِيهَا ؟	پادشاہ در آنجا بود ؟
نَعَمْ ـ ذَهَبْتُ إِلَيْهَا إِذَا كَانَ	بلے۔ وقتیکہ پادشاہ در آنجا بود
السُّلْطَانُ فِيهَا +	من نیز رفتہ بودم +
أَيْنَمَا كُنْتَ لَمَّا كُنْتُ فِي لَنْدَنَ ؟	وقتیکہ من در لندن بودم تو کجا بودی ؟
مَتَى تَغَدَّيْتَ حِينَمَا كُنْتَ فِي	وقتیکہ تو بہ جرمن بودی کدام وقت
جَرْمَنَ ؟	ناشتہ میخوردی ؟
كُنْتُ أَتَغَدَّى فِيهَا حِينَمَا كَانَ	وقتیکہ پدر من ناشتہ میخورد۔ من
يَتَغَدَّى أَبِي +	نیز ناشتہ میخوردم +
أَكُلَّمَا فَعَلَ فَعَلْتَ ؟	آیا وقتیکہ او کار میکرد۔ تو نیز کار میکردی ؟
كُنْتُ مُعَلِّمًا حِينَمَا كَانَ يَفْعَلُ	وقتیکہ او کار میکرد ـ من تعلیم

فارسی	عربی
میکردم +	الفِعْلَ +
وقتیکه من بخانۂ پدر سکونت میداشتم۔ به نسبت حال وقت صبح پیشتر بر میخاستم +	لَمَّا كُنْتُ فِيْ دَارِ اَبِيْ۔ كُنْتُ اَقُوْمُ عَنْ فِرَاشِيْ مُصْبِحًا قَبْلَ الْوَقْتِ الَّذِيْ اَقُوْمُ فِيْهِ الْيَوْمَ +
وقتیکه درآں ملک سکونت میداشتم۔ اکثر بشکار ماهی میرفتم +	حِيْنَمَا كُنْتُ فِيْ تِلْكَ الْاِقْلِيْمِ۔ كُنْتُ اَصْطَادُ السَّمَكَ كَثِيْرًا +
وقتیکه من بیمار بودم۔ تمام روز بر بستر خود میماندم +	مَتٰى كُنْتُ مَرِيْضًا۔ كُنْتُ ذَا فِرَاشٍ كُلَّ الْيَوْمِ +
در تابستان گزشته وقتیکه من در دیهات بودم۔ بسیار میوه مے بود +	وَلَمَّا كُنْتُ فِي الْقُرٰى فِي الصَّيْفِ الْمَاضِيْ۔ كَانَتِ الْفَوَاكِهُ كَثِيْرَةً +
این همان مرد است۔ که بدانجا بود +	هٰذَا هُوَ الرَّجُلُ الَّذِيْ كَانَ فِيْ ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
این همان حکایت است که من شنیده بودم +	هٰذِهٖ هِيَ الْحِكَايَةُ الَّتِيْ سَمِعْتُهَا +
این همان شکار است۔ که من شکار کرده بودم +	هٰذَا هُوَ الصَّيْدُ الَّذِيْ اصْطَدْتُهٗ +
اینچنیں مرداں لائق توقیر هستند +	مِثْلُ هٰؤُلَاءِ الرِّجَالِ يُوَقَّرُوْنَ +
کنیسه بیرون شهر است +	اَلْكَنِيْسَةُ خَارِجَ الْبَلَدِ +
من بمقابلۂ دروازۂ شهر انتظار تو خواهم نمود +	اَنْتَظِرُكَ عِنْدَ بَابِ الْبَلْدَةِ +

فارسی	عربی
او گزران خود بمزدوری میکند +	يُمْضِي أَوْقَاتَهُ بِإِجَارَةِ نَفْسِهِ +
من کفاف خود بکتابت حاصل میکنم +	أُحَصِّلُ كَفَافِي بِالْكِتَابَةِ +
آیا او در تقریر خود ساکت شده است - یا برابر میگوید ؟	أَسَكَتَ فِي أَثْنَاءِ تَقْرِيرِهِ أَوْ يُقَرِّرُ عَلَى حَالِهِ ؟
ساکت شده بود - لیکن بار دیگر مشغول تقریر شده است +	كَانَ قَدْ سَكَتَ وَ لٰكِنْ ثُمَّ أَخَذَ فِي التَّقْرِيرِ ثَانِيًا +
آیا ترا اشتهاے طعام بخوبی میشود +	أَتَشْتَهِي الطَّعَامَ عَلَى وَجْهِ الْكَمَالِ ؟
بلے - مرا اشتهاے طعام بخوبی میشود +	نَعَمْ - أَشْتَهِيهِ عَلَى وَجْهِ الْكَمَالِ +
آیا تو بکنار دریاے شیرین اکثر مے نشینی ؟	أَتَجْلِسُ كَثِيرًا عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ الْحُلْوِ ؟
بکنار دریاے شیرین احیاناً مے نشینم - ولیکن بدریاے شور اکثر مے نشینم +	أَجْلِسُ عَلَيْهِ قَلِيلًا وَ عَلَى شَطِّ الْبَحْرِ الْمَالِحِ كَثِيرًا +
وقتیکه بمدرسه میرفتیم - اکثر کتابهاے خود را فراموش میکردیم +	إِذَا مَا ذَهَبْنَا إِلَى الْمَدْرَسَةِ - نَسِينَا الْكُتُبَ أَكْثَرَ +
وقتیکه تو به کنیسه میرفتی - اکثر براے اطفال خود از خدا دعا میخواستی +	إِذَا ذَهَبْتَ إِلَى الْكَنِيسَةِ - فَكَثِيرًا مَا دَعَوْتَ اللّٰهَ سُبْحَانَهُ فِيهَا لِأَطْفَالِكَ +

فارسی	عربی
وقتیکه روپیه مے یافتیم-بخریدن	كُلَّمَا وَجَدْنَا دُوْنِيَةً-تَصْرِفُهَا
کتابها خوب صرف میکردیم +	فِي شِرَاءِ الْكُتُبِ صَرْفًا كَثِيْرًا +
وقتیکه از آن سوداگر اسبابے	إِذَا مَا اشْتَرَيْتَ مِنْ ذٰلِكَ التَّاجِرِ
خریدی-گاہے نقد نمیدادی +	أَشْيَاءَ إِشْتَرَيْتَ نِسْبَةً أَبَدًا +
آیا خواہر تو گلوبند ترا حسب مراد	هَلْ رَفَتْ أُخْتُكَ ثَوْبَاكَ كَمَا
خود رفو کرده است؟	يَنْبَغِي عِنْدَهَا ؟
بلے-حسب مراد خود رفو کرده است +	نَعَمْ-رَفَتْ كَمَا يَنْبَغِي عِنْدَهَا +
آیا آن زن از بازار رجوع نموده	أَرَجَعَتْ تِلْكَ الْامْرَأَةُ عَنِ
است +	السُّوْقِ ؟
هنوز رجوع نه نموده است +	مَا رَجَعَتْ عَنِ السُّوْقِ إِلَى
	الْآنَ +
آیا زنان قبول کردند؟	أَقَبِلَتِ النِّسَاءُ ؟
بلے-قبول کردند؟	نَعَمْ-قَبِلْنَ +
اگر حالا روپیه میداشتم-قباے	لَوْ كَانَتِ الرُّوْپِيَةُ عِنْدِي الْآنَ
جدید مے خریدم +	لَاشْتَرَيْتُ قَبَاءً جَدِيْدًا +
اگر تو حالا بر این قادر میبودی-	لَوْ يَحْصُلُ لَكَ الْقُدْرَةُ الْآنَ
آن را میکردی ؟	بِذٰلِكَ-لَفَعَلْتَ +
اگر او حالا قادر مے بودے--مے	لَوْ يَحْصُلُ لَهُ الْقُدْرَةُ الْآنَ-

فارسی	عربی
کردے +	تفعل +
اگر فرصت میداشتم حالا میرفتم +	لَوْ كَانَتْ لِيْ فُرْصَةٌ لَذَهَبْتُ الْآنَ +
اگر او دانستے کہ تو چہ کردۂ حالا ترا ملامت میکرد +	لَوْ عَلِمَ مَا فَعَلْتَ لَلَامَكَ الْآنَ عَلَيْهِ +
اگر حالا ہیزم بودے او آتش افروختے +	لَوْ كَانَ الْحَطَبُ الْآنَ لَأَوْقَدَ نَارًا +
اگر خطوطے یافتم تا فردا آنہا را نمیخواندم +	لَوْ وَجَدْتُ رَسَائِلَ مَا قَرَأْتُهَا إِلَى الْغَدِ +
اگر دیروز روپیہ داشتمے ہماں وقت کفشہاے نو خریدمے +	لَوْ كَانَ عِنْدِي الرُّوبِيَّةُ بِالْأَمْسِ لَاشْتَرَيْتُ بِالْأَمْسِ نِعَالًا جَدِيدًا +
اگر آں وقت قلمے بدست او بودے آں لفظ را یاد کردے +	لَوْ كَانَ الْقَلَمُ فِي يَدِهِ فِي ذَٰلِكَ الْوَقْتِ لَحَفِظَ ذَٰلِكَ اللَّفْظَ +
اگر تو علے الصباح بر میخاستی ترا زکام نے شد +	لَوْ قُمْتَ عَلَى الصَّبَاحِ مَا عَرَضَ لَكَ زُكَامٌ +
اگر ایشاں از اسپ قدیم فارغ	لَوْ يَفْرِغُونَ مِنَ الْفَرَسِ الْقَدِيمِ

مے شدند - اسب بہتر از آں میخریدند +	لَاشْتَرَوْا بِهٖ فَرَسًا اٰخَرَ اَجْوَدَ مِنْهُ +
اگر او دستہاے خود شستے - پس آں را خشک کردے +	لَوْ يَغْسِلُ يَدَيْهِ - لَجَفَّفَهُمَا +
اگر حالا مرا بر ایں حال واقفیت تمام بودے - بطور دیگر کار کردمے +	اِنْ كُنْتُ وَاقِفًا تَامًّا اَلْاٰنَ عَلٰى هٰذَا الْحَالِ - عَمِلْتُ بِطَرْزٍ اٰخَرَ +
اگر در آں وقت بریں حال واقفیت تمام بودے - بطور دیگر کار کردمے +	لَوْ كُنْتُ عَالِمًا بِحَقِيْقَةِ الْحَالِ عَلٰى وَجْهِ الْكَمَالِ فِيْ ذٰلِكَ الْوَقْتِ - لَفَعَلْتُ بِوَجْهٍ اٰخَرَ +
اگر من بالفعل زبان فارسی بیاموزم تو ہم آموزی ؟	اِنْ تَعَلَّمْتُ لِسَانَ الْفُرْسِ فِيْ هٰذَا الزَّمَانِ - تَعَلَّمْتَهٗ +
بلے - اگر تو بالفعل زبان فارسی بیاموزی من ہم بیاموزم +	نَعَمْ - اِنْ تَعَلَّمْتَ لِسَانَ الْفُرْسِ فِيْ هٰذَا الزَّمَانِ - لَتَعَلَّمْتُهٗ اَيْضًا +
اگر زبان فارسی را پیشتر مے آموختم تو نیز مے آموختی ؟	لَوْ تَعَلَّمْتُ لِسَانَ الْفُرْسِ فِيْ سَابِقِ الزَّمَانِ - لَتَعَلَّمْتَهٗ اَيْضًا +
بلے - من نیز مے آموختم +	نَعَمْ - تَعَلَّمْتُهٗ اَيْضًا +

فارسی	عربی
همین است کتاب من +	هٰذَا هُوَ كِتَابِي +
ببینید که همان اسب است +	فَانْظُرُوْا هٰذَا هُوَ الْفَرَسُ +
همان سبب است +	هٰذَا هُوَ السَّبَبُ +
از همان سبب گفته اند +	بِذٰلِكَ السَّبَبِ قَالُوْا +
پاے من و دست زن من سرد هستند +	تَبْرُدُ رِجْلِي وَ يَدُ امْرَأَتِي +
بجسم من سردی معلوم میشود و سر درد میکند +	يَمَسُّ الْبَرْدُ جِسْمِي وَ يَصْدَعُ رَأْسِي +
در پهلوے آن زن درد است و پاے او نیز درد دارد +	فِي جَنْبِ تِلْكَ الْاِمْرَأَةِ وَجَعٌ وَ رِجْلُهَا اَيْضًا تَتَوَجَّعُ +
آیا شوهر دختر تو و ربیب تو و کیلن تو و ربیبهٔ تو آمده اند؟	هَلْ زَوْجُ بِنْتِكَ وَ رَبِيبُكَ وَ زَوْجَةُ ابْنِكَ وَ رَبِيبَتُكَ جَاءُوْا ؟
نه - ولیکن پدر زن من و شوهر مادر و مادر زن پدر دوست من آمده اند +	لَا - وَ لٰكِنْ اَبُوْ زَوْجَتِي - وَ زَوْجُ الْاُمِّ وَ اُمُّ زَوْجَةِ اَبِ صَدِيْقِي قَدْ جَاءُوْا +
آیا او به تحصیل علم ترقی مینماید؟	اَيَتَرَقّٰى فِي تَحْصِيْلِ الْعِلْمِ ؟
بلے - بسیار ترقی مینماید +	نَعَمْ - يَتَرَقّٰى فِيْهِ كَثِيْرًا +
خالهٔ ترا چه شده است؟	مَا حَدَثَ لِخَالَتِكَ ؟

من نمیدانم که چه شده است +	لَا اَعْلَمُ مَا حَدَثَ لَهَا +
مرد امروز وقت صبح مرد و زنش نیز +	مَاتَ الرَّجُلُ الْيَوْمَ صَبَاحًا وَ امْرَأَتُهُ اَيْضًا مَاتَتْ +
امسال شراب بخوبی فروخت مے شود +	يُبَاعُ الْخَمْرُ هٰذِهِ السَّنَةَ بَيْعًا جَيِّدًا +
آں دروازه بآسانی بند کرده میشود +	يُغْلَقُ هٰذَا الْبَابُ بِسُهُوْلَةٍ +
آں تصویر از دور نمودار است +	هٰذِهِ الْمُرَقَّعَةُ تُرٰى مِنْ بَعِيْدٍ +
لباس تابستاں در موسم زمستاں پوشیده نمیشود +	لَا يُلْبَسُ لِبَاسُ الصَّيْفِ فِي الشِّتَاءِ +
ایں فهمیده نمے شود +	لَا يُفْهَمُ هٰذَا +
ایں صاف ظاهر است +	هٰذَا الْاَمْرُ ظَاهِرٌ وَاضِحٌ +
رفتن من موقوف است بر آنچه پیش مے آید +	ذَهَابِيْ مَوْقُوْفٌ عَلٰى مَا يَحْدُثُ لِيْ +
آیا تو متمول هستی +	هَلْ اَنْتَ ذُوْ مَالٍ ؟
بلے۔ متمول هستم +	نَعَمْ۔ اِنِّيْ ذُوْ مَالٍ +
زناں متمول و خوبصورت هستند +	اَلنِّسَاءُ مُتَمَوِّلَاتٌ وَ حِسَانُ الْوُجُوْهِ +
آں زن از کدام ملک است ؟	تِلْكَ الْاِمْرَاَةُ مِنْ اَيِّ اِقْلِيْمٍ ؟

فارسی	عربی
از کابل است +	مِنْ كَابُلَ +
اگر تو متمول بشوی تاسف کنی ؟	أَتَتَأَسَّفُ إِنْ كُنْتَ مُتَمَوِّلاً ؟
بر آں تاسف نکنم +	لَا أَتَأَسَّفُ عَلَيْهِ +
تو از چه سبب غصه میداری ؟	مِنْ أَيِّ شَيْءٍ أَنْتَ غَضْبَانُ ؟
آیا از کار خود پشیماں هستی ؟	هَلْ أَنْتَ نَادِمٌ عَلَى فِعْلِكَ ؟
بلے - بسیار پشیماں هستم +	نَعَمْ - إِنِّيْ نَادِمٌ شَدِيْدٌ +
آیا آں مرد مودب است +	أَذٰلِكَ الرَّجُلُ ذُوْ أَدَبٍ ؟
بلے - بهمه مردم مودب است -	نَعَمْ - هُوَ ذُوْ أَدَبٍ فِيْ حَقِّ
لیکن برادرش مودب نیست +	جَمِيْعِ النَّاسِ وَ لٰكِنَّ أَخَاهُ
	لَيْسَ بِذِيْ أَدَبٍ +
آیا آں مرد خوش نصیب است ؟	هَلْ ذٰلِكَ الرَّجُلُ ذُوْ إِقْبَالٍ ؟
نه - بلکه بد نصیب است ؟	لَا - بَلْ هُوَ ذُوْ إِدْبَارٍ +
آیا بسیار نوشتن مفید است ؟	أَيُفِيْدُ الْكِتَابَةُ الْكَثِيْرَةُ ؟
بلے - مفید است +	نَعَمْ - تُفِيْدُ +
آیا گرفتن مال دیگراں صوابست +	هَلْ أَخْذُ مَالِ الْغَيْرِ صَوَابٌ ؟
نه - بلکه خطاست +	لَا - بَلْ هُوَ خَطَأٌ +
آں برائے چه چیز مفید است +	هُوَ لِأَيِّ شَيْءٍ يُفِيْدُ ؟
برائے هیچ مفید نیست +	لَا يُفِيْدُ شَيْئًا +

فارسی	عربی
این چہ چیز است ؟	مَا هٰذَا الشَّیْءُ ؟
نمیدانم - کہ این چہ چیز است ؟	لَا اَعْلَمُ مَا هٰذَا ؟
اسم تو چیست ؟	مَا اسْمُكَ ؟
اسم من حاجی ابراہیم حسین است	اِسْمِی الْحَاجُّ اِبْرٰهِیْمُ حُسَیْن
و انصاری ہستم از اولاد ابو ایوب	وَ اَنَا اَنْصَارِیٌّ اَیُّوْبِیٌّ نَسَبًا وَ
و مسکن من پانی پت است - و	پَانِیْ پَتِیٌّ مَوْلِدًا وَ مَدَنِیٌّ
نژاد من از مدینہ +	اَصْلًا +
این را بفارسی چہ میگویند ؟	مَا يُقَالُ لِهٰذَا بِلِسَانِ الْفُرْسِ ؟
این مطلب را بفارسی چگونہ تحریر	كَيْفَ يُكْتَبُ [illegible] لَبُ
میکنند ؟	بِالْفَارِسِ[illegible]
این را چہ میگویند ؟	مَا يُقَالُ لِهٰذَا ؟
آیا آں مرد در فارسی بلا تکلف	اَذٰلِكَ الرَّجُلُ يَتَكَلَّمُ بِالْفَارِسِيَّةِ
حرف میزند !	بِلَا تَكَلُّفٍ ؟
نزد من بہ نسبت اسراف روپیہ	صِيَانَةُ الرُّوْفِيَةِ عِنْدِیْ خَيْرٌ
نگاہداشتن بہتر است +	مِنَ الْاِسْرَافِ +
من بہ نسبت رفتن بآنجا روپیہ	اَدَاءُ الرُّوْفِيَةِ عِنْدِیْ خَيْرٌ
ادا کردن باو بہتر میدانم +	مِنَ الذَّهَابِ اِلٰی ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ
من بہ نسبت پوشیدن آں قبا	عِنْدِیْ اِحْرَاقُ ذٰلِكَ الْقَبَاءِ

فارسی	عربی
سوختن را بهتر میدانم +	اَحْسَنُ مِنْ لُبْسِہٖ +
او از من بیشتر رسیده است +	جَاءَ مِنْ قَبْلِیْ +
او همه کار خراب میکند +	کُلُّ مَا یَفْعَلُ یُفْسِدُ +
من نمیدانم +	اِنِّیْ لَا اَعْلَمُ هٰذَا +
بنسبت آن کار که نمیدانم چه باید کرد +	مَا یَفْعَلُ بِشَیْءٍ لَا اَعْلَمُهٗ +
او از جواب دادن قاصر است +	هُوَ قَاصِرٌ عَنِ الْجَوَابِ +
نمیدانم - که چه باید کرد +	لَا اَعْلَمُ مَا یَفْعَلُ +
آیا آن زن از چیچک بمرد ؟	هَلْ مَاتَتْ تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ بِالْجُدَرِیِّ ؟
آن زن را تپ غبی است و بخواهرش حمی ربع +	عَرَضَ لَهَا حُمّٰی غِبٍّ - وَ لِاُخْتِهَا حُمّٰی رِبْعٍ +
مو براندامش از سردئے تپ میخیزد +	عَرَضَ لَهُ الْقُشَعْرِیْرَةُ +
او را سکته عارض شده +	عَرَضَ لَهُ سَکْتَةٌ +
مرا برسیدن آن زن یقین است +	لِیْ وُثُوْقٌ بِوُصُوْلِ تِلْكَ الْاِمْرَأَةِ +
آن زن اشک میبارد +	هِیَ تَبْکِی الدُّمُوْعَ + وَ تَدْمَعُ +
آن مرد چشم پر آب کرده گفت +	قَالَ ذٰلِكَ الرَّجُلُ - وَ تَغَرْغَرَتْ عَیْنَاهُ +
من برائے آن مرد نوشیدنیها	لَیْسَ عِنْدِیْ لِذٰلِكَ الرَّجُلِ

ندارم	مَشْرُوبَاتٌ +
آیا این نوشیدنی شیرین است؟	آذٰلِكَ الْمَشْرُوبُ حُلْوٌ +
نہ - بلکہ ترش است +	لَا- بَلْ هُوَ حَامِضٌ +
نسیم خوش مے وزد +	يَهُبُّ رِيحُ الصَّبَا +
او بخواب راحت میخسپد؟	أَهُوَ يَنَامُ بِالرَّاحَةِ ؟
ہاں - بخواب راحت میخسپد +	نَعَمْ- يَنَامُ بِالرَّاحَةِ +
بسر کردن زندگانی بغیر مخالطت دوستاں خوش نمے آید +	اَلْحَيٰوةُ بِغَيْرِ مُخَالَطَةِ الْأَحِبَّاءِ لَا تَطِيبُ +
من خود را بزمرۂ سپاہیاں کہ بگروہ ایشاں منسلک ہستم - رسانیدم +	اَوْصَلْتُ نَفْسِيْ إِلَى سَرِيَّةِ الْعَسْكَرِيِّينَ الَّذِينَ أَنَا فِيهِمْ مُنْسَلِكٌ +
من ترا در نوشتن مدد میدہم +	أُعِينُكَ عَلَى الْكِتَابَةِ +
او برائے مدد آواز میدہد +	هُوَ يُنَادِي لِلْإِعَانَةِ +
آں آوند بمن بدہید +	أَعْطُونِيْ ذٰلِكَ الْوِعَاءَ +
او حلقۂ دروازہ میزند +	هُوَ يُحَرِّكُ حَلْقَةَ الْبَابِ +
اعتقاد ہر کس نباید کرد +	لَا يُعْتَقَدُ فِيْ كُلِّ وَاحِدٍ +
آیا تو بر این امر مضحکہ میکنی؟	أَتَضْحَكُ مِنْ هٰذَا الْأَمْرِ ؟
بلے - بر آں مضحکہ میکنم +	نَعَمْ- أَضْحَكُ مِنْهُ +

فارسی	عربی
رو بروے او بخندید و قهقه زد +	ضَحِكَ بَيْنَ يَدَيْهِ وَ قَهْقَهَ +
آیا تو بر من مضحکه کردی ؟	أَضَحِكْتَ مِنِّي ؟
بلے - بر تو مضحکه کردم +	نَعَمْ - ضَحِكْتُ مِنْكَ +
آن کتاب از غلطیها پر است +	ذٰلِكَ الْكِتَابُ مَمْلُوٌّ مِنَ الْأَغْلَاطِ +
آیا بر خریدن آن اسب قادر هستی ؟	أَتَقْدِرُ عَلَى اشْتِرَاءِ ذٰلِكَ الْفَرَسِ ؟
بلے - بر خریدنش قادر هستم +	نَعَمْ - أَقْدِرُ عَلَى اشْتِرَاءِ ذٰلِكَ الْفَرَسِ +
کدام ؟	مَنْ ؟
من +	أَنَا +
آیا او هست ؟	أَهُوَ مَوْجُودٌ ؟
آیا اینها خواهران تو هستند ؟	أَهُنَّ أَخَوَاتُكَ ؟
کدام هستند که قهقه میزنند ؟	مَنِ الَّذِينَ يُقَهْقِهُونَ ؟
تو آن هستی که این کار کردی ؟	أَأَنْتَ الَّذِي فَعَلْتَ هٰذَا ؟
شما هستید اے صاحبان که این گفته اید ؟	أَأَنْتُمُ الَّذِينَ قُلْتُمْ هٰذَا يَا سَادَاتِي !
من و برادرم فارسی مے آموزیم +	أَتَعَلَّمُ أَنَا وَ أَخِي لِسَانَ الْفُرْسِ +
من و تو بدیهات خواهیم رفت +	أَنَا وَ أَنْتَ نَذْهَبُ إِلَى الْقُرَى +

تو با او بخانہ خواہی ماند؟
آں مرد ہمیشہ در مشکلہا ـــے
افتد۔ باز از آں خلاص میباید +
آیا تو با او تعارف میداری؟
آرے۔ او را مے شناسم +
او دوست من نیست لیکن با او
تعارف میدارم +
آیا تو از صحت برخوردہ؟
بلے۔ صحت میدارم +
او لاثانی است +
ما را میباید کہ ہمہ مشارکات نوعیۂ
خود منتے بکنیم +
آں مرد با برادر من مشابہت دارد +
آں شراب مثل آب معلوم میشود +
مایاں با یکدیگر مشابہت میداریم +
آں برادر و خواہر یکدیگر را عزیز
میدارند +
آیا شما از یکدیگر خوشنود ہستید؟

أَتُقِيمُ مَعَهُ فِي الدَّارِ ؟
ذٰلِكَ الرَّجُلُ يَبْتَلِي دَائِمًا
بِبَلِيَّاتٍ وَ لٰكِنَّهُ يَنْجُو مِنْهَا +
أَتَعْرِفُهُ ؟
نَعَمْ۔ أَتَعَارَفُ بِهِ +
هُوَ لَيْسَ حَبِيبِي ۔ وَ لٰكِنْ
أَعْرِفُهُ +
هَلْ أَنْتَ مُتَمَتِّعٌ بِصِحَّةٍ ؟
نَعَمْ۔ أَنَا مُتَمَتِّعٌ بِهَا +
هُوَ لَا مِثْلَ لَهُ +
وَ لْيُحْسِنْ إِلَى جَمِيعِ مَا يُشَارِكُنَا
فِي النَّوْعِ +
ذٰلِكَ الرَّجُلُ يُشَاكِلُ أَخِي +
ذٰلِكَ الْخَمْرُ يُظَنُّ مِثْلَ الْمَاءِ +
يُشَابِهُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنَّا بِالْآخَرِ +
ذٰلِكَ الرَّجُلُ وَ الْأُخْتُ
يَتَحَابَّانِ +
أَتَرْضَوْنَ بَيْنَكُمْ ؟

فارسی	عربی
بلے - باہم راضی ہستیم +	نَعَمْ - نَرْضٰی بَیْنَنَا +
از آں مرد کہ تو مے بینی - ارادۂ آمدن او نزد من معلوم میشود؟	هَلْ تَدْرِیْ عَزْمَ ذٰلِكَ الرَّجُلِ الَّذِیْ تَنْظُرُهٗ عَلٰی مَجِیْئِهٖ عِنْدِیْ ؟
وقتیکہ من بملاقات آں مرد میروم - بجائے آنکہ بخوشی و لطف پیش آید - ترش رو مے شود +	كُلَّمَا اَذْهَبُ اِلٰی ذٰلِكَ الرَّجُلِ مُشْتَاقًا اِلٰی لِقَائِهٖ - یَعْبِسُ وَجْهَهٗ بَدَلَ اَنْ یَتَهَلَّلَ - وَ یَصِیْرَ هَشًّا بَشًّا +
آں مرد از برادر خود نا خوش معلوم میشود +	یُظَنُّ اَنَّ ذٰلِكَ الرَّجُلَ غَیْرُ رَاضٍ عَنْ اَخِیْهِ +
آں مرد منزل خوش میدارد - و برادرش منزل بد +	لِذٰلِكَ الرَّجُلِ دَارٌ حَسَنَةٌ - وَ لِاَخِیْهِ دَارٌ قَبِیْحَةٌ +
دوست من در آنجا آمد و رفت میدارد +	یَتَرَدَّدُ حَبِیْبِیْ ثَمَّةَ +
آں شخص بمن مخالطت میدارد +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ یُخَالِطُ بِیْ +
منظر آں مرد چہ طور ست +	كَیْفَ سِیْمَاءُهٗ ؟
منظر او خوش و خرم است و وجہ او ہشاش بشاش +	سِیْمَاءُهٗ بَشَاشَةٌ وَ وَجْهُهٗ طَلِیْقٌ +

فارسی	عربی
تو بظاهر بسیار تند رو هستی +	أَنْتَ عَبُوسٌ فِي الظَّاهِرِ +
صورت تو مثل طبیبان است +	سِيمَائُكَ كَالطَّبِيبِ +
ایشان بظاهر راضی هستند +	هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ رَاضُونَ فِي الظَّاهِرِ +
آیا کار من تمام شده است و توقع او نیست ؟	أَتَمَّ أَمْرِي وَ لَا طَمَعَ فِيهِ ؟
بلے - تمام شده است توقع او نیست +	نَعَمْ - تَمَّ أَمْرُكَ وَ لَا طَمَعَ فِيهِ +
تو آن مرد را رنجیده کردهٔ ؟	هَلْ أَمْلَلْتَ ذٰلِكَ الرَّجُلَ ؟
من جائے میدانم - که براے شناوری خوبست +	أَعْلَمُ الْمَوْضِعَ الَّذِي هُوَ مُنَاسِبٌ لِلسِّبَاحَةِ +
من بسیار مصیبتها را کشمکش کردم +	مَارَسْتُ مَصَائِبَ كَثِيرَةً +
من بسیار مصیبتها کشیده ام +	صُبَّتْ عَلَيَّ مَصَائِبُ كَثِيرَةٌ +
آن زن از طفل خود بسیار غفلت میکند +	تِلْكَ الْامْرَأَةُ تَغْفُلُ عَنْ طِفْلِهَا +
مرا میباید که بچیزے که چارهٔ نجات ازو ندارم - تسلیم کنم +	يَنْبَغِي لِي أَنْ أُسَلِّمَ الْأَمْرَ الَّذِي هُوَ خَارِجٌ عَنْ قُدْرَتِي +
گربه بر موش مے جهد +	السِّنَّوْرُ يَصُولُ وَ يَثِبُ عَلَى الْفَارَةِ +

آں بر اسپ بیجہد و سوار میشود +	وَ هُوَ يَثِبُ وَ يَرْكَبُ الْفَرَسَ +
اسپ از بالاے خندق جست +	اَلْفَرَسُ وَثَبَ مِنْ اَعْلَى الْخَنْدَقِ +
از فرط بد بختی کیسۂ خود را گم کردم +	نَقَدْتُ كِيْسَةَ دُنْفِيَتِيْ مِنْ فَرْطِ نُحُوْسَةِ الطَّالِعِ +
آں مرد ہوش خود را گم کردہ است۔ و نمیداند۔ کہ چہ میکند؟	ذٰلِكَ الرَّجُلُ اَزَالَ عَقْلَهٗ وَ لَا يَعْلَمُ مَا يَفْعَلُ +
من تعاقب دشمن میکنم۔ و دوست در پئے من مے آید +	اِنِّیْ اُعَاقِبُ الْعَدُوَّ وَ صَدِيْقِیْ يَجِیْءُ عَلٰى اَثَرِیْ +
تو چہ قدر خوب ہستی؟	مَا اَحْسَنَكَ ؟
آں زن چہ قدر بیوقوف است؟	مَا اَسْفَهَ تِلْكَ الْاِمْرَاَةَ ؟
آں دختر چہ قدر حسین است؟	مَا اَحْسَنَ تِلْكَ الْاِمْرَاَةَ جَمَالًا ؟
تو در حق من چہ مہربانی کردۂ؟	اَحْسَنْتَ اِلَیَّ مَرَّاتٍ بِاَیِّ تَدَادٍ ؟
من چہ قدر احسان تو میدارم؟	اِحْسَانُكَ اِلَیَّ كَثِيْرٌ بِاَیِّ مَرْتَبَةٍ ؟
من بسیار ممنون او ہستم +	اِنِّیْ مَمْنُوْنٌ مِنْهُ كَثِيْرًا +
آں شخص در عمر خود چہ قدر روپیہ صرف کردہ است؟	قَدْ اَهْلَكَ ذٰلِكَ الرَّجُلُ فِیْ عُمْرِهٖ مَالًا كَثِيْرًا بِاَیِّ مَرْتَبَةٍ +
من ایں نعمت از احسان او	وَجَدْتُ هٰذِهِ النِّعْمَةَ بِلُطْفِهٖ

یافته ام +

وَ اِحْسَانِهٖ +

برائے کوششے کہ در حق من کردۂ بسیار شکر گزار ہستم +

اِنِّیْ شَکُوْرٌ لِسَعْیِکَ فِیْ حَقِّیْ +

برائے آن ہیچ سببے نیست +

لَیْسَ لَهٗ سَبَبٌ اَصْلًا +

آیا چیزے عالیشان تر ازین است؟

اَشَیْءٌ اَعْلٰی مِنْ هٰذَا ؟

آیا بیرحمی زیادہ ازین میتواند بود؟

اَیُمْکِنُ الْقَسَاوَةُ فَاضِلَةً عَنْ هٰذِهٖ ؟

آیا شراب ازین زیادہ نیست؟

هَلْ لَیْسَتِ الْخَمْرُ تَفْضُلُ عَنْ هٰذِهٖ ؟

آیا چیزے خوب تر بودن ازین ممکن نیست؟

اَلَیْسَ یُمْکِنُ اَنْ یَکُوْنَ الشَّیْءُ اَحْسَنَ مِنْهُ ؟

خانۂ او چہ قدر بلند است؟

کَمْ قَدْرُ عُلُوِّ بَیْتِهٖ ؟

بلندئے او قریب بست ذراع است +

عُلُوُّهٗ عِشْرُوْنَ ذِرَاعًا تَقْرِیْبًا +

عرض خانۂ من بست ذراع است +

عَرْضُ بَیْتِیْ عِشْرُوْنَ ذِرَاعًا +

آن میز دو ذراع طول دارد +

طُوْلُ ذٰلِكَ الْعَرْشِ ذِرَاعَانِ +

آن دریا بست ذراع عمق دارد +

عُمْقُ ذٰلِكَ النَّهْرِ عِشْرُوْنَ ذِرَاعًا +

آن مرد چہ قدر جسم دارد؟

عِظَمُ جُثَّةِ ذٰلِكَ الرَّجُلِ بِاَیِّ مِقْدَارٍ ؟

فارسی	عربی
آن طفل از چه قسم لباس پوشیده است؟	مِنْ اَيِّ نَوْعِ اللِّبَاسِ لَبِسَ ذٰلِكَ الطِّفْلُ ؟
لباس سبز پوشیده است +	لَبِسَ لِبَاسًا خَضِرًا +
آن مرد قبای نیلی و زنش لباس سرخ پوشیده می آید +	يَجِيْءُ ذٰلِكَ الرَّجُلُ بِلِبَاسٍ اَزْرَقَ وَ امْرَأَتُهُ بِلِبَاسٍ اَحْمَرَ +
آیا راست است که خانهٔ او سوخته شده است +	اَصَحِيْحٌ اَنَّ بَيْتَهُ قَدِ احْتَرَقَ ؟
راست نیست +	لَيْسَ بِصَحِيْحٍ +
شاید که من در آنجا خواهم رفت +	لَعَلِّيْ اَذْهَبُ اِلٰى ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
آن مرد همه مال بر همه دوستان و بر خود تقسیم میکند +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ يُقَسِّمُ اَمْوَالَهُ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اَصْدِقَائِهِ +
این اسپها از آن کدام است؟	لِمَنْ هٰذِهِ الْاَفْرَاسُ ؟
از آن من هستند +	لِيْ هٰذِهِ الْاَفْرَاسُ +
آیا اینها از آن شما هستند؟	اَ هٰذِهِ الْاَشْيَاءُ لَكُمْ ؟
نه - بلکه از برادران من هستند +	لَا - بَلْ هٰذِهِ الْاَشْيَاءُ لِاِخْوَانِيْ +
بسیار مردان درآن آمدند - ولیکن بجای اطفای آتش به غارتگری مصروف گشتند +	لَقَدْ جَاءُوْا رِجَالٌ كَثِيْرَةٌ يَحُدُّوْنَ فَلَمْ يُطْفِئُوا النَّارَ وَ لٰكِنْ سَلَبُوا الْاَمْوَالَ +

او نزد من دو اں آمد +	جَاءَ عِنْدِیْ عَدْوًا +
من حفاظت جان او کردم +	اِنِّیْ حَفِظْتُ نَفْسَهٗ +
آیا سعی ایشاں به اطفاے آتش بانجام رسید ؟	اَکَانَ سَعْیُهُمْ فِیْ اِطْفَاءِ النَّارِ مَشْکُوْرًا ؟
ساعت بر وقت نشاں میدہد +	اَلسَّاعَةُ تُنَبِّهُ عَلَى الْوَقْتِ +
او بمن نزاع میکند +	هُوَ یُنَازِعُنِیْ +
این مرداں در چه چیز مناظره میکنند ؟	هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ یُنَاظِرُوْنَ فِیْ اَیِّ شَیْءٍ ؟
درین باب مناظره مینمایند- که کدام شخص پیشتر آید +	اِنَّمَا یُنَاظِرُوْنَ فِیْ اَنَّهٗ مَنْ یَأْتِیْ سَابِقًا +
من ازیں حال لا علم هستم +	لَا اَعْلَمُ هٰذَا الْاَمْرَ +
روزے پیشتر از آں روز شنبه بود +	کَانَ قَبْلَ ذٰلِكَ الْیَوْمِ یَوْمَ السَّبْتِ +
پیشتر از روز یکشنبه شنبه است +	قَبْلَ یَوْمِ الْاَحَدِ یَوْمُ السَّبْتِ +
من عزم آں سفر میدارم +	اَنَا عَازِمٌ عَلٰی ذٰلِكَ السَّفَرِ +
او را عزم رفتن است بجمع که قصد شکار میدارند +	هُوَ عَازِمٌ عَلَى الذَّهَابِ فِیْ جَمَاعَةٍ یُرِیْدُوْنَ الْاِصْطِیَادَ +
من شطرنج میبازم +	اَنَا اَلْعَبُ بِالشِّطْرَنْجِ +

چند بازی باختہ ام +	لَعِبْتُ مَرَّاتٍ +
دو بازی باختہ ام +	قَامَرْتُ مَرَّتَيْنِ بِالشَّطْرَنْجِ +
او چند بازی بردہ است - و چند بازی دادہ است ؟	كَمْ مَرَّةً لَهُ فَوْزٌ وَ ظَفَرٌ وَ كَمْ مَرَّةً لَهُ حَرَمٌ ؟
من بریں بازی صد روپیہ شرط نہادہ ام +	شَرَطْتُ عَلٰى هٰذِهِ اللُّعْبَةِ مِائَةَ رُوْپِيَّةٍ +
ایں شرط چہ طور شدہ است +	كَيْفَ صَارَ مَآلُ هٰذَا الشَّرْطِ +
من شرط خود بردہ ام - و تو شرط خود دادۂ ؟	لِيْ فَوْزٌ وَ لَكَ حَرَمٌ +
تو کہ خرم ہستی چرا فریاد میکنی ؟	لِمَ تَسْتَغِيْثُ فَاِنَّكَ فَرْحَانُ ؟
آں مرد بکار خود مباہات کامل میدارد +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ يُبَاهِيْ بِفِعْلِهٖ +
من در آنجا از صبح تا شام ماندم و کتاب را از اول تا آخر خواندم +	مَكَثْتُ فِيْ ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ يَوْمًا كَامِلاً وَ قَرَأْتُ الْكِتَابَ مِنْ اَوَّلِهٖ اِلٰى اٰخِرِهٖ +
او چراغ را خامش از دہن کرد +	هُوَ اَطْفَأَ السِّرَاجَ بِفَمِهٖ +
او قیمت را تا پنجاہ روپیہ کم کردہ است +	هُوَ نَقَصَ الثَّمَنَ مِنْهُ اِلٰى خَمْسِيْنَ رُوْپِيَّةٍ +
او قیمت را بہ پنجاہ روپیہ قطع	هُوَ قَطَعَ ثَمَنَهُ عَلٰى خَمْسِيْنَ

کرده +	رُوْپِيَةٍ +
او از قیمت منجمله پان صد روپیه	هُوَ اَنْقَصَ مِنْ خَمْسِ مِائَةِ
چهار صد روپیه کم کرده است +	رُوْپِيَةٍ مِنْ ثَمَنِهٖ اَرْبَعَ مِائَةِ
	رُوْپِيَةٍ +
او از فارسی بعربی ترجمه میکند+	يُتَرْجِمُ مِنَ الْفَارِسِيَّةِ بِالْعَرَبِيَّةِ +
من آن مرد را بدوست خود ملاقات	اَلصَّفْقَةُ بِصَدِيْقِيْ +
کنانیده ام +	
او مرا خود گفته است +	هُوَ قَالَ لِيْ بِنَفْسِهٖ +
او خطاب خاص بمن کرده گفت +	خَاطَبَنِيْ وَحْدِيْ وَ قَالَ +
او روپیه این قدر نیز ندارد - که	لَيْسَ عِنْدَهٗ مِنَ الرُّوْپِيَةِ مَا
نان بخرد +	يَشْتَرِيْ بِهِ الْخُبْزَ +
ما را نباید که بدشمنان بدی بکنیم +	لَا يَلِيْقُ بِنَا اَنْ نَفْعَلَ بِالْاَعْدَاءِ
	اَيْضًا سَيِّئَةً +
او از سر نو سخن آغاز میکند +	هُوَ يَبْتَدِئُ الْكَلَامَ رَأْسًا +
نرخ پنبه کم میشود +	يَنْقُصُ سِعْرُ الْقُطْنِ يَوْمًا
	فَيَوْمًا +
بشما قیمت زیاده نه گفته ام - کم	مَا قُلْتُ لَكُمْ ثَمَنًا زَائِدًا - لَا
نمی توانم کرد +	اَقْدِرُ عَلٰى نَقْصِهٖ +

ترا بابت منافع سالانه ازآں کار چه قدر روپیه حاصل میشود +	مَا يَحْصُلُ لَكَ مِنْ مَنَافِعِ ذٰلِكَ الْعَمَلِ فَضْلاً فِيْ سَنَةٍ ؟
دزد رو بفرار آورد و بگریخت و از دست رفت +	اَللِّصُّ فَرَّ وَ غَابَ وَ مَا قَدِرَ عَلَيْهِ اَحَدٌ +
آں نامرد جنگ را گزاشته بگریخت و از دست رفت +	ذٰلِكَ الْجَبَانُ تَرَكَ الْحَرْبَ - وَ فَرَّ +
تخم را باید شکست - تا مغزش بیروں آید +	يُنْكَسَرُ بَذْرٌ يَخْرُجَ لُبًّا +
خدمتگار کباب به سفره نهاده است +	اَلْخَادِمُ وَضَعَ الْكَبَابَ عَلَى السُّفْرَةِ وَ السِّمَاطِ +
آیا سخن را تمام کرده است ؟	هَلْ اَتَمَّ كَلَامَهُ ؟
سخن را ترک کرده است - معلوم نیست که تمام شده یا نه +	تَرَكَ الْكَلَامَ وَ لَا اَعْلَمُ اَنَّهُ تَمَّ اَوْ لَا +
او از محل موت بگریخت +	فَرَّ عَنْ مَحَلِّ الْمَنِيَّةِ +
هیچ مصیبت بمن نرسیده +	مَا اَصَابَنِيْ مُصِيْبَةٌ +
من ازآں مصیبت نجات یافته ام +	نَجَوْتُ عَنْ تِلْكَ الْمُصِيْبَةِ +
آیاتو بدون ناں بسراوقات خواهی کرد ؟	اَتُزَجِّيْ زَمَانَكَ بِدُوْنِ الْخُبْزِ ؟
بلے - خواهم کرد +	نَعَمْ - اُزَجِّيْ زَمَانِيْ بِدُوْنِهٖ +

بسیار چیزاست که بدون آنها در میباید ساخت ؟	وَ کَمْ مِنْ شَیْئٍ یُمْضِی الرَّجُلُ اَوْقَاتَهٗ بِدُوْنِهٖ +
آں کار که تو بمن محول کرده بودی همیشه بانجام رسانیدم +	اَتْمَمْتُ الْاَمْرَ الَّذِیْ فَوَّضْتَهٗ اِلَیَّ دَائِمًا +
آں مرد همیشه کارے که برو فرض است بانجام میرساند +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ دَائِمًا یُتِمُّ مَا فُرِضَ عَلَیْهِ +
من بتو معتقد هستم +	اِنِّیْ مُعْتَقِدٌ فِیْكَ +
تو اعتقاد او میتوانی کرد +	اَتَقْدِرُ عَلَی اعْتِقَادٍ فِیْهِ ؟
آیا این روپیه برائے آں مرد کافی خواهد شد؟	اَتَکْفِیْ تِلْكَ الرُّوْپِیَةُ ذٰلِكَ الرَّجُلَ ؟
بلے - کافی خواهد شد +	نَعَمْ - یَکْفِیْهِ +
برائے عاقل روپیهٔ قلیل کفایت میکند +	یَکْفِی الْعَاقِلَ رُوْپِیَةٌ قَلِیْلَةٌ +
آیا آں مرد بدیں قدر روپیه راضی شده است ؟	اَرَضِیَ بِهٰذَا الْقَدَرِ مِنَ الرُّوْپِیَةِ ؟
شاید که برائے او کافی خواهد بود +	لَعَلَّهَا کَانَتْ کَافِیَةً لَهٗ +
اگر تو بر آں چند روپیه اضافه میکردی - برائے او کافی میبود و راضی مے شد +	لَوْ زِدْتَ عَلَیْهِ عِدَّةً مِنَ الرَّوَاپِیْ - تَکْفِیْهِ - وَ رَضِیَ بِهَا +

فارسی	عربی
معمار مکانے تعمیر کرده است +	اَلْمِعْمَارُ عَمَّرَ دَارًا + بَيْتًا +
ناخدا بر جهاز سوار شده است - و همه بادبانها بلند کرده شد +	اَمِيْرُ السَّفِيْنَةِ رَكِبَ فِي الْمَرْكَبِ وَ رُفِعَتِ الْاَشْرِعَةُ +
جهاز بطرف امریکه روانه شده است +	سَارَ الْمَرْكَبُ اِلَى اَمْرِيْكَةَ +
آں جهاز همه پرده ہاے کشیده شده مے آید +	يَجِيْءُ الْمَرْكَبُ وَ جَمِيْعُ اَشْرِعَتِهٖ مَرْفُوْعَةٌ مَفْتُوْحَةٌ +
او بتاریخ سوم ماه گذشته بسوائے جهاز روانه شد +	رَكِبَ فِي السَّفِيْنَةِ لِثَالِثَةٍ مِنْ ثَلٰثِ لَيَالٍ خَلَوْنَ مِنَ الشَّهْرِ الْمَاضِيْ وَ سَارَ +
ایں خط مورخهٔ ششم ماه حال است +	تَحْرِيْرُ هٰذِهِ الْكِتَابَةِ لِسِتِّ لَيَالٍ خَلَوْنَ مِنَ الشَّهْرِ السَّارِيْ +
ایشاں شوربا را گرم خواهند کرد +	يُسَخِّنُوْنَ الْمَرَقَ بِالنَّارِ +
طعام بر سفره نهاده شده است +	وُضِعَ الطَّعَامُ عَلَى السِّمَاطِ +
آیا تو شوربا میخوری ؟	اَتَشْرَبُ الْمَرَقَ ؟
بلے - قدرے تکلیف میدهم +	نَعَمْ - اُكَلِّفُ بِقَلِيْلٍ مِنْهَا +
ایشاں ایستاده شدند و ایستاده ماندند +	هٰؤُلَاءِ قَامُوْا وَ بَقُوْا عَلٰى حَالِهِمْ +
آیا تو اجازت رفتن ببازار	اَتُجِيْزُ لِيْ اَنْ اَذْهَبَ اِلَى

فارسی	عربی
میدہی ؟	السُّوْقِ ؟
برو تعمیل بکن و بزودی بیا +	رُحْ۔ فَاعْمَلْ بِمَا اُمِرْتَ وَ ارْجِعْ عَجِلًا +
برو و بگو کہ من نمے توانم کہ امروز نزد تو بیایم +	رُحْ۔ وَ قُلْ لَا اَقْدِرُ عَلٰی اَنْ اٰتِيَكَ الْيَوْمَ +
او آمد و گفت کہ من نمے توانم کہ بیایم +	هُوَ جَاءَ وَ قَالَ لَا اَقْدِرُ عَلٰی اَنْ اٰتِيَ +
برو با دوستان خود ملاقات بکن +	رُحْ۔ وَ لَاقِ اَحِبَّاءَكَ +
او از ادنٰے مصیبت اشک میبارد +	هُوَ يَبْكِي الدُّمُوْعَ بِاَدْنٰی مُصِيْبَةٍ +
او از ادنٰے حادثہ خوف میکند +	هُوَ يَخَافُ اَدْنٰی هَائِلَةٍ +
آں مرد از مال دوستان خود گذران میکند +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ يُمْضِيْ عُمْرَهٗ بِمَالِ الْاَحِبَّاءِ +
ایں کار بر من منحصر نیست +	لَيْسَ هٰذَا الْاَمْرُ مُنْحَصِرًا عَلَيَّ +
کردن آں کار بر او منحصر است +	فِعْلُ ذٰلِكَ الْعَمَلِ مُنْحَصِرٌ عَلَيْهِ +
ایں کار بر واقعات کہ پیش خواہند آمد موقوف است +	ذٰلِكَ الْعَمَلُ مَوْقُوْفٌ عَلَى الْحَوَادِثِ الَّتِيْ تَقَعُ +

فارسی	عربی
من ازیں متعجب ہستم +	إِنِّيْ مُتَعَجِّبٌ عَنْ هٰذَا +
واقعۂ عظیم حادث شد کہ ہمہ مردمان از آں تعجب میکردند +	حَدَثَتْ وَاقِعَةٌ عَظِيْمَةٌ يَتَعَجَّبُ مِنْهَا الرِّجَالُ كُلُّهُمْ +
بسیار واقعات شدہ اند کہ از شنیدن آنہا تعجب خواہد شد +	حَدَثَتْ حَوَادِثُ كَثِيْرَةٌ يُتَعَجَّبُ مِنْ سَمَاعِهَا +
پیش از آنکہ بسیار روز منقضی خواہند شد یک مرد پیش آمد و از من پرسید کہ مزاج تو چہ طور است؟	قَبْلَ أَنْ يَنْقَضِيَ أَيَّامٌ كَثِيْرَةٌ أَشْرَفَ عَلَيَّ رَجُلٌ ـ وَ سَأَلَنِيْ كَيْفَ حَالُكَ ؟
او بعد یک ہفتہ خواہد آمد +	هُوَ يَجِيْءُ بَعْدَ الْأُسْبُوْعِ +
او را در آں سفر یک ہفتہ شدہ است +	مَضَى عَلَيْهِ أُسْبُوْعٌ فِي السَّفَرِ +
او تعلیم خود در سہ ماہ تمام خواہد کرد +	يُتِمُّ تَعَلُّمَهُ فِيْ مُدَّةِ ثَلَاثَةِ شُهُوْرٍ +
او خود را بعلوم خصوصاً بعلم ہندسہ مشغول داشتہ است +	هُوَ يَشْغَلُ نَفْسَهُ بِالْعُلُوْمِ وَ خُصُوْصًا بِالْهَنْدَسَةِ +
تو بسیار دولت میداری و من بسیار صبر +	لَكَ مَالٌ كَثِيْرٌ ـ وَ لِيَ صَبْرٌ جَمِيْلٌ +
چند روز شدہ کہ آں صاحب	قَدْ مَضَى بِضْعُ أَيَّامٍ عَلَى

بمن نوشته بود که خواهرانش
بزودی خواهند آمد +

اَنَّهٗ كَتَبَ اِلَیَّ اَنَّ اَخَوَاتِہٖ
یَاْتِیْنَكَ سَعْیًا +

و از من درخواست کرد که این
امر بتو گویم - پس آن وقت میتوانی
که بخواهرانش ملاقات بکنی - و
کتابهائیکه تو آوردهٔ به اوشان بدهی
و ایشان را امید است که تو این
کتب را بطور هدیه خواهی داد و
برادر شان برمن تاکید نوشته
است که اگرچه با تو ملاقات ندارند
که توقیر تو بسیار کنند +

وَ الْتَمَسَ مِنِّیْ اَنْ اَقُوْلَ لَكَ
هٰذَا فَاِذَا اَتَیْنَ هَلْ تَقْدِرُ
عَلٰی اَنْ تُلَاقِیَهُنَّ وَ تُعْطِیَهُنَّ
كُتُبًا اَتَیْتَ بِهَا وَ یَرْجُوْنَ مِنْكَ
اَنْ تُهْدِیَهَا اِلَیْهِنَّ وَ قَدْ كَتَبَ
اَخُوْهُنَّ اِلَیَّ مُؤَكِّدًا اَنَّهٗ مَا
لَكَ الْمَعْرِفَةُ بِهِنَّ لِیُوَقِّرْنَكَ
تَوْقِیْرًا عَظِیْمًا +

چه ممکن باشد که از صحبت تو
ملول بشوم؟

كَیْفَ یُمْكِنُ اَنْ اَمَلَّ
صُحْبَتَكَ ؟

او در همه جا ملول مے شود +

هُوَ یَمَلُّ فِیْ كُلِّ مَقَامٍ +

ترا همه مرحباً لک و اهلاً و سهلاً
میگویند +

اَنْتَ تُرَحَّبُ فِیْ كُلِّ مَقَامٍ +

محبت او این چنین نیست - که
این کار نکند +

لَیْسَ حُبُّهٗ بِالْمِقْدَارِ الَّذِیْ
لَا یَفْعَلُ هٰذَا الْاَمْرَ مَعَهٗ +

من میروم تا او ناخوش نشود +

أنا أروح لئلّا يملّ منّي - أو يملّني +

باید که آن کس احمق باشد که باین کار بصیرت ندارد +

مَن ليس له البصيرة بهذا الأمر فليكن أحمق +

آن زن از فریاد باز نمیماند +

تلك المرأة لا تكفّ نفسها عن الاستغاثة +

مرا آن قدر جرأت نیست که آنرا از تو بخواهم +

لا جرأة لي على أن أطلبه منك +

من نمیتوانم که بتو بگویم و تو نمیتوانی که بآن باور کنی +

لا أقدر على أن أقول لك و أنت لا تقدر على أن تصدّقه +

من ذمه دار مرضئے پدر نیستم - لیکن بجز فلاں با دیگرے نکاح خود نخواهم کرد - قطع نظر از آن که حالا گفته ام برائے تحصیل روپیه هیچ تدبیر نمے شود +

ليس عليّ رضاء الأب و لكن لا أتزوّج أحدًا غير ذلك الرجل - و مع قطع النظر عمّا قلت فيه لا يحصل الروبية بتدبير و حيلة +

آیا میتوانی - که با من بگوئی - که

أيمكن لك أن تبيّن لي أنّ

بدروازۂ شہر کدام راہ نزدیکتر است ؟

أَيُّ طَرِيقٍ أَقْرَبُ إِلَى بَابِ الْبَلْدَةِ ؟

تا انتہاے این راہ برو- و ازآن براہے کہ بدست راست است متوجہ شو- باز براہیکہ این راہ قطع کند برو- و بعد ازآن در راہ کشادہ داخل خواہی شد- و بذریعۂ آن در چوک بزرگ خواہی رسید- کہ در آنجا یک کوچہ غیر نافذہ بنظر خواہد آمد- آن کوچہ را سوے چپ خود گزاشتہ زیر محرابے کہ نزدیک آن است باید رفت- بعد ازآن دریافت کن +

إِمْشِ إِلَى مُنْتَهَى الطَّرِيقِ- ثُمَّ مِنْهُ إِلَى طَرِيقٍ يَجْرِي عَلَى يَمِينِكَ- ثُمَّ تَوَجَّهْ إِلَى السَّبِيلِ الَّذِي يَقْطَعُ هٰذَا الطَّرِيقَ- ثُمَّ ادْخُلْ مِنْهُ صِرَاطًا وَسِيعًا يُوصِلُكَ إِلَى مُرَبَّعِ السُّوقِ- فَتَرَىٰ سِكَّةً غَيْرَ نَافِذَةٍ فَاتْرُكْهَا عَلَى جَانِبِكَ الْأَيْسَرِ- ثُمَّ اذْهَبْ تَحْتَ الْمِحْرَابِ الَّذِي يَقْرُبُ مِنْهُ- ثُمَّ اسْأَلْ مِنْ بَعْدُ +

عموزادۂ من بہ دختر فلان صاحب نکاح کردہ +

تَزَوَّجَ ابْنُ عَمِّي بِبِنْتِ فُلَانٍ بِتَفْسِيمِ +

آیا خالزادۂ تو کدخدا ست ؟

هَلِ ابْنُ خَالِكَ مُتَأَهِّلٌ ؟

نہ- بلکہ ہنوز ناکدخدا ست +

لَا- بَلْ هُوَ عَزَبٌ بَعْدُ +

او مرا بدین سوال متردد کردہ

أَوْقَعَنِي فِي التَّرَدُّدِ بِهٰذَا

فارسی	عربی
است +	السُّؤَالِ +
حالا مذبذب هستم-که چه جواب	فَالْآنَ مُتَذَبْذِبٌ ـ فَمَاذَا أَقُولُ
دهم +	فِي الْجَوَابِ +
او بخواهر من خطبه میخواند +	هُوَ يَخْطُبُ أُخْتِي +
اگر این ممکن نباشد-بطور دیگر	إِنْ لَمْ يَكُنْ هٰذَا ـ فَأَفْعَلُ عَلَى
خواهم کرد +	نَهْجٍ آخَرَ +
سبحان الله! در وقت صحت چه	سُبْحَانَ اللهِ! مَا مَضَى الْوَقْتُ
طور بزودی گذشت +	فِي الصِّحَّةِ عَجِلًا +
سخنے که تو در تعریف من گفتۂ	مَا قُلْتَ فِي تَوْصِيفِي ـ لَا أَقْدِرُ
جوابش نمیتوانم داد +	عَلَى جَوَابِهِ +
قصور من نیست-نسبت کردن	مَا صَدَرَ عَنِّي خَطَأٌ ـ فَإِسْنَادُ
این امر بمن مناسب نیست +	هٰذَا الْأَمْرِ إِلَيَّ غَيْرُ مُنَاسِبٍ +
کدام را ازین چاره ممکن است؟	مَنْ يُمْكِنُ لَهُ الْخَلَاصُ عَنْ
	هٰذَا ؟
مرا چاره نیست +	لَا حِيلَةَ لِي +
او آن کار بلا تامل میکند +	هُوَ يَفْعَلُ هٰذَا الْأَمْرَ
	بِلَا تَأَمُّلٍ +
مرا رفتنیست +	عَلَيَّ الذَّهَابُ +

فارسی	عربی
دور شو +	اُبْعُدْ +
تو تمسخر میکنی ؟	اَتَسْخَرُ ؟
او طاقت سخریه شنیدن ندارد +	لا قُدْرَةَ لَهُ عَلٰى سِمَاعِ السُّخْرِيَةِ +
من از تو عفو میخواهم +	اَرْجُو مِنْكَ الْعَفْوَ +
رفتار ساعت من سریع است +	حَرَكَةُ ساعَتِي سَرِيعَةٌ +
رفتار ساعت تو بطی است +	حَرَكَةُ ساعَتِكَ بَطِيئَةٌ +
ساعت او بند شده است +	لا يَتَحَرَّكُ ساعَتُهُ +
من خواندن را از کدام جا گذاشته بودم ؟	مِنْ اَيْنَ تَرَكْتُ الْقِرَاءَةَ ؟
ایان بر سبق چهلم و بر صفحهٔ یک صد و سی و پنجم گذاشته ایم +	تَرَكْنَا الْقِرَاءَةَ عَلٰى سَبَقٍ كانَ مُنْتَهَى الْاَرْبَعِينَ وَ عَلٰى صَفْحَةٍ كانَتْ مُنْتَهَى مِائَةٍ وَ خَمْسٍ وَ ثَلٰثِينَ صَفْحَةً +
تو ساعت خود کشادهٔ ؟	اَاَجْرَيْتَ ساعَتَكَ ؟
تو ساعت خود بر قاعده کردهٔ ؟	اَجَعَلْتَ ساعَتَكَ عَلَى الْقَاعِدَةِ ؟
در ساعت تو بیست منت زیاده است +	فِي ساعَتِكَ عِشْرُونَ دَقِيقَةً زائِدَةً +
در ساعت من پانزده منت کم	فِي ساعَتِي خَمْسَ عَشْرَةَ

فارسی	عربی
هستند +	دقيقة ناقصة +
در ساعت تو سوزن بخط نصف رسیده است +	طابق خياط ساعتك خط النصف +
من قرض بدهم بشرطیکه بنسبت سابق در صرف خود کفایت بکنی +	أقرضك على أن تنقص إنفاقك على خلاف الماضي +
بعد ازین بسیار کفایت خواهم کرد +	فيما بعد هذا أنفق على الكفاية الكثيرة +
حالا آن شخص قمار ترک کرده است +	ذلك الرجل ترك القمار الآن +
او نصیحت من قبول میکند — ولیکن بعمل نمی آرد +	هو يقبل نصيحتي — و لكن لا يعمل بها +
از منظر تو این قدر حزن معلوم میشود — که مرا افسوس می آید +	تظهر آثار الحزن من سيمائك حتى أتأسف +
خدا حافظ — امید است — که باز ملاقات بشود +	في حفظ الله لعل الله يجمع بيننا +
این پارچه پایدار است — تا دیر خواهد ماند +	هذه قطعة ثوب صيني محكم يبقى زمانا كثيرا +
این قبا از چند مدت در استعمال آمده است +	هذه القباء مستعمل من مدة مديدة +

فارسی	عربی
این موافق طبع جملهٔ مردمان است +	هٰذا مُوافِقٌ لِطَبائِعِ النّاسِ كُلِّهِمْ
کسے نمیتواند- که کار موافق طبع خود بکند +	لا يَقْدِرُ اَحَدٌ عَلىٰ اَنْ يَفْعَلَ حَسْبَ طَبْعِهِ +
تو چرا بیقرار میشوی؟	لِمَ تَضْطَرِبُ ؟
بسبب این خبر مضطرب شده ام +	اِضْطَرَبْتُ بِهٰذَا الْخَبَرِ +
بسبب نیافتن خبر مضطرب میشود +	اِضْطَرَبَ لِعَدَمِ وِجْدانِ الْخَبَرِ +
اضطراب مکن- خاطر جمع دار +	لا تَضْطَرِبْ- وَ اطْمَئِنَّ +
زمانه نسبت سابق بسیار متغیر شده است +	تَغَيَّرَ الزَّمانُ ما لَمْ يَتَغَيَّرْ فِي السّابِقِ- وَ قَدْ تَغَيَّرَ كَثِيراً +
برادر تو این اسپ را بچه کار مے آرد؟	فِي اَيِّ عَمَلٍ يَسْتَعْمِلُ اَخُوكَ هٰذَا الْفَرَسَ ؟
آنرا براے بردن سبزیهاے خود ببازار استعمال میکند +	يَحْمِلُ الْبُقُولاتِ عَلَيْهِ اِلَى السُّوقِ +
این چوب ترا بچه کار مے آید؟	ما تَفْعَلُ بِهٰذِهِ الْعَصا ؟
براے زدن سگ خانهٔ خود بکار مے آرم +	اَضْرِبُ بِها كَلْبَ دارِي +
این بوتلها براے مالک مکان تو بچه کار مے آید؟	فِي اَيِّ شَيْءٍ يَسْتَعْمِلُ مالِكُ بَيْتِكَ هٰذِهِ الْقَوارِيرَ ؟

فارسی	عربی
او را برای شراب استعمال میکند یعنی او را از آن پر میکند +	يَسْتَعْمِلُهَا لِلْخَمْرِ بِأَنْ يَمْلَأَهَا مِنْهَا +
بندوق من کار عصا میدهد +	يُفِيدُ بُنْدُقِي مَا يُفِيدُهُ الْعَصَا +
این غار برای او فائدهٔ مکان میدهد +	هٰذَا الْغَارُ يُفِيدُهُ مَفَادَ الْبَيْتِ +
گلوبند او کار کلاه شبانه میدهد +	قِلَادَتُهُ تُفِيدُ مَفَادَ الْقَلَنْسُوَةِ اللَّيْلِيَّةِ +
ترا از اشک ریختن چه کار بر می آید ؟	مَا يَحْصُلُ لَكَ مِنْ سَكْبِ الدُّمُوعِ ؟
هیچ بر نمی آید +	لَا فَائِدَةَ لِي مِنْهُ +
خانهٔ من بمقابلهٔ آن باغ واقع شده	دَارِي عَلَى حِيَالِ بِنَاءِ الْحَدِيقَةِ أَوْ عَلَى حِذَائِهَا +
بقال فربه بمقابل من ایستاده بود	قَامَ الْبَقَّالُ السَّمِينُ حِيَالَ وَجْهِي +
سرا بمقابلهٔ کتب خانهٔ پادشاه [illegible] +	اُسْكُنْ بِإِزَاءِ بَيْتِ الْكُتُبِ لِلسُّلْطَانِ +
آن شخص کتاب مرا در	ذٰلِكَ الرَّجُلُ سَرَقَ عَلَى

خود آورده است +	كِتَابِيْ +
آیا نوکر تو خلاف مجرم گواهی داده است یا موافق او؟	اَخَادِمُكَ شَهِدَ عَلٰى خِلَافِ الْمُجْرِمِ اَمْ عَلٰى وَفْقِهٖ ؟
او در حق من بسیار بحث کرده است +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ كَلَّمَ كَلَامًا كَثِيْرًا فِيْ حَقِّيْ +
آن شخص دوست خود را مسخره گردانیده است +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ سَخَّرَ مِنْ صَدِيْقِهٖ +
تو خود را مسخره گردانیدهٔ؟	اَنْتَ جَعَلْتَ نَفْسَكَ مَسْخَرَةً ؟
مولد تو کجا ست؟	اَيْنَ مَوْلِدُكَ ؟
مولد من ہمیں ممالک است +	مَوْلِدِيْ تِلْكَ الدِّيَارُ +
در خریطهٔ تو چه چیز است؟	اَيُّ شَيْءٍ فِيْ خَرِيْطَتِكَ ؟
بالین من پر از ریشه ہاے پر است +	وِسَادَتِيْ مَحْشُوَّةٌ بِالرِّيَاشِ +
او چشمه مے نهد براے آنکه بصرش ضعفے دارد +	يَضَعُ الْمِنْظَرَ عَلٰى عَيْنَيْهِ لِضُعْفِ بَصَارَتِهٖ +
چشمم از دیدن دور کوتاہی دارد +	يُقَصِّرُ عَيْنِيْ عَنْ رُؤْيَةِ الْبَعِيْدِ +
جهاز این قدر دور است که از نظر جلد غائب خواهد شد +	اَلْمَرْكَبُ بَعِيْدٌ بِمَرْتَبَةٍ يَغِيْبُ بِسُرْعَةٍ +
آن از نظر من غائب شده +	هُوَ غَابَ عَنْ بَصَرِيْ +

ترا میباید که انکار بکنی +	عَلَيْكَ اَنْ تُنْكِرَ +
او را نباید که مثل این به پدر خود بگوید +	لَا يُلَائِمُ لَهُ اَنْ يَقُوْلَ مِثْلَ هٰذَا الْكَلَامِ لِاَبِيْهِ +
ما را باید که از اینجا پیشتر برویم +	يَلِيْقُ بِنَا اَنْ نَذْهَبَ مِنْ هٰهُنَا مِنْ قَبْلُ +
ایشان را میباید که استماع سخن تو بکنند +	يُنَاسِبُ لَهُمْ اَنْ يَسْتَمِعُوْا كَلَامَكَ +
ترا میباید که بسخن من زیاده تر التفات بکنی +	عَلَيْكَ اَنْ تَلْتَفِتَ اِلٰى قَوْلِي كَثِيْرًا +
ترا میبایست که آں کار میکردی +	يَلِيْقُ بِكَ اَنْ تَفْعَلَ ذٰلِكَ الْفِعْلَ +
او را میبایست که انتظام این کار بطورے که کرده است ازآں خوبتر میکردے +	يَلِيْقُ بِهٖ اَنْ يُصْلِحَ هٰذَا الْاَمْرَ بِوَجْهٍ اَحْسَنَ مِمَّا يَفْعَلُ +
ترا میباید که انتظام این کار بطور خود کنی +	يَلِيْقُ بِكَ اَنْ تَنْتَظِمَ عَلٰى رَأْيِكَ +
ایشان را میباید که انتظام این کار بطوریکه من کرده ام بکنند +	يُنَاسِبُ لَهُمْ اَنْ يَنْتَظِمُوْا هٰذَا الْاَمْرَ مِثْلِي +

مارا میباید که انتظام این کار	يُنَاسِبُ لَنَا اَنْ نَنْتَظِمَ هٰذَا
بوجہیکه ایشان کرده اند بطور	الْاَمْرَ عَلٰى نَهْجٍ اٰخَرَ مِنْ
دیگر بکنم ÷	تَنْظِيمِهِمْ ÷
صبح تو خوش باد !	صَبَّحَكَ اللّٰهُ بِالْخَيْرِ !
سفر تو خوش باد !	بَارَكَ اللّٰهُ فِي سَفَرِكَ !
آیا تو در آنجا ارادهٔ اقامت تا	اَتُرِيدُ الْاِقَامَةَ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ
دیر میداری ؟	مُدَّةً مَدِيدَةً ؟
من در فعل او شکے میدارم ÷	اَنَا فِي فِعْلِهِ اَشُكُّ
او مثل چیزے نیست - که درو شک باشد ÷	لَيْسَ كَمَا يُشَكُّ فِيهِ ÷
تو خیال کدام کس میداری ؟	مَنْ فِي خَيَالِكَ ؟
تو خیال چه چیز میداری ؟	مَا فِي خَيَالِكَ ؟
بحث از خوشئے تو نیست - بلکه از	لَيْسَ الْغَرَضُ هُوَ فَرَحُكَ بَلِ
ترقئے علم تست ÷	الْغَرَضُ هُوَ ازْدِيَادُ عِلْمِكَ ÷
بحث ازین است - که چه تدبیر باید	اِنَّمَا الْبَحْثُ عَمَّا يَطِيبُ صَرْفَ
کرد برائے بسر اوقات خویش ÷	الْاَوْقَاتِ وَ اِمْضَاءَهَا ÷
تو بازی میکنی - ولیکن غرض	اَنْتَ تَلْعَبُ وَ لَيْسَ الْغَرَضُ
ببازی نیست بلکه تعلم است ÷	اللَّعِبُ بَلِ التَّعَلُّمُ ÷
مرا معاف بکن - این امر قصداً	وَ اعْفُ عَنِّي - فَاِنَّهُ مَا صَدَرَ

عربی	فارسی
عَنِّیْ ذٰلِكَ الْفِعْلُ تَعَمُّدًا - بَلْ اِنَّمَا صَدَرَ اِتِّفَاقًا +	نشده - بلکه از اتفاق شده است +
هَلْ اَنْتَ تَسْكُتُ ؟	آیا تو خاموش مے شوی ؟
نَعَمْ - اَسْكُتُ +	بلے - خاموش مے شوم +
كَلَّمَ نِصْفَ سَاعَةٍ - ثُمَّ سَكَتَ +	بعد از تقریر نصف ساعت خاموش شد +
يَجِيْئُنِيْ +	او بسوے من مے آید +
اَحْسَنَ اِلَيَّ كَثِيْرًا +	او بمن بسیار سلوک کرده است +
حَسُنَ طَرِيْقَتُهٗ فِيْ هٰذَا الْاَمْرِ +	رویۂ او دریں کار بسیار خوب شده است +
يَلِيْقُ بِنَا اَنْ نَسْلُكَ مَعَ جَمِيْعِ النَّاسِ طَرِيْقًا حَسَنًا +	ما را میباید که با همه مردان رویۂ خوش داریم +
طَرِيْقَةُ غَيْرِنَا يُحْكِيْ طَرِيْقَتَنَا - فَاِنْ نَسْلُكْ مَعَهُمْ سَلْكًا حَسَنًا - يَسْلُكُوْا مَعَنَا سَلْكًا حَسَنًا - وَ اِنْ اَسَأْنَا بِهِمْ - فَلَا نَتَوَقَّعُ مِنْهُمُ الْحُسْنٰى +	رویۂ دیگران مثل رویۂ ماست - اگر ما بایشان رویۂ خوش داریم - ایشان با ما رویۂ خوش خواهند داشت - و اگر با ایشان بدی بکنیم - از ایشان توقع نیکی نباید داشت +
لَمَّا اَحْسَنْتَ اِلَيَّ دَائِمًا - فَلَا اُكَافِئُكَ	چونکه تو همیشه بمن نیکی کرده

من با تو بدی نخواهم کرد +	بِالسَّيِّئَةِ +
چونکه او با من همیشه به نیکی پیش	لَمَّا أَقْبَلَ هُوَ عَلَيَّ دَائِمًا
آمده است من هم باو همین طور	بِالْإِحْسَانِ ـ أَقْبَلْتُ عَلَيْهِ
پیش آمده ام +	أَيْضًا بِالْإِحْسَانِ +
در باز آمدن توقف مکن +	لَا تَتَوَقَّفْ فِي الرُّجُوعِ +
من در باز آمدن دریغ نخواهم کرد +	لَا أَتَوَقَّفُ فِي الرُّجُوعِ +
من برای دیدن برادر خود بسیار	إِنِّي لَمُشْتَاقٌ إِلَى لِقَاءِ أَخِي
اشتیاق میدارم +	كَثِيرًا +
او برای یافتن روپیهٔ خود خیلی	يَتَمَنَّى أَنْ يَجِدَ رُوبِيَّةً
اشتیاق میدارد +	كَثِيرَةً +
ما برای یافتن طعام خود ها بسیار	إِنَّا نَتَمَنَّى الطَّعَامَ كَثِيرًا ـ لِأَنَّا
اشتیاق میداریم ـ چراکه گرسنه هستیم +	جَائِعُونَ جُوعًا شَدِيدًا +
ایشان بسیار آرزوی خفتن میدارند ـ	يَتَمَنَّى هٰؤُلَاءِ الْكَرَى كَثِيرًا
چراکه خواب بر ایشان غلبه میکند +	إِذْ يَغْلِبُ عَلَيْهِمْ +
مزاج او در همه مجلسها بر قرار	يَطْمَئِنُّ قَلْبُهُ فِي كُلِّ الْمَجَالِسِ
میماند ـ گاهی مضطرب نشود +	وَلَا يَضْطَرِبُ أَبَدًا +
من بر این کرسی به آرام	جَلَسْتُ عَلَى هٰذَا الْكُرْسِيِّ
نشسته ام +	بِلَا كُلْفَةٍ +

فارسی	عربی
لیکن تو بر آں کرسی بہ آرام نہ نشستۂ +	وَ لٰكِنْ مَا جَلَسْتَ عَلٰى كُرْسِيٍّ بِرَاحَةٍ +
آں چہ تواند بود ؟	مَا يَكُوْنُ هٰذَا ؟
ما دریں مکاں بے آرام میمانیم +	نُقِيْمُ فِيْ هٰذِهِ الدَّارِ عَلٰى غَيْرِ رَاحَةٍ +
آں مرد آسودہ حال است - زیراکہ روپیہ بسیار دارد +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ مُرَفَّهُ الْحَالِ - لِاَنَّ عِنْدَهٗ رُوْبِيَةٌ كَثِيْرَةٌ +
ایں مرد تنگ میماند - چراکہ مفلس است +	هٰذَا الرَّجُلُ فِيْ ضِيْقٍ - لِاَنَّهٗ مُفْلِسٌ +
خود را آسودہ مکن +	لَا تُفَرِّجْ نَفْسَكَ +
آں مرد براے کسے گاہے تکلیف بر نمیدارد +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ لَا يُكَلِّفُ نَفْسَهٗ مَشَقَّةً لِاَحَدٍ قَطُّ +
آیا تو میتوانی - کہ بندوق خود بلا تکلیف بمن عاریت بدہی ؟	اَتَقْدِرُ عَلٰى اَنْ تُعِيْرَنِيْ بُنْدُوْقَتَكَ بِلَا تَكْلِيْفٍ ؟
او براے من بسیار تصدیع کردہ است +	كَلَّفَ نَفْسَهٗ كَثِيْرًا لِاَجْلِيْ +
من بغرض آنکہ بفلاں کار شریک اوشوم - بہرطوریکہ میتواست الحاح کردم +	اِلْتَجَأْتُ اِلَيْهِ لِاَنْ اُشَارِكَهٗ فِيْ هٰذَا الْاَمْرِ مَهْمَا اَمْكَنَ +
دریں میداں جا بہ جا درختہا	فِيْ ذٰلِكَ الْمَيْدَانِ اَشْجَارٌ

ست +
او گاه گاه مے آید +
من ترجمۂ خود را مبسوط کردہ ام +
این کار تا فردا ملتوی دارید +
آن سبق را تا وقت دیگر ملتوی
دارید +
آیا تو پدر خود را بدین امر مطلع
کردۂ ؟
بلے مطلع کردہ ام +
بیفائدہ بہر طرف نگاہ کردم -
نہ ایشان را دیدم - و نہ مکانے
و نہ اثر آبادی +
بے فائدہ میگویم - چرا کہ تو
بہ سخن من گوش نمیداری +
بیفائدہ حتے المقدور خود میکنم -
چراکہ نمیتوانم کہ چیزے موافق
طبع او بکنم +
ہرچہ خواہی بگو - کسے باور نخواہد

بِمَقَامَاتٍ كَثِيرَةٍ +
هُوَ يَجِيءُ تَارَةً فَتَارَةً +
بَسَطْتُ فِي تَرْجَمَتِي +
أَخِّرُوا هٰذَا الْفِعْلَ إِلَى الْغَدِ +
أَخِّرُوا هٰذَا السَّبَقَ إِلَى وَقْتٍ
آخَرَ +
هَلْ أَخْبَرْتَ أَبَاكَ بِهٰذَا
الْأَمْرِ ؟
نَعَمْ - اِطَّلَعْتُ أَبِي عَلَيْهِ +
نَظَرْتُ إِلَى الْجَوَانِبِ بِلَا فَائِدَةٍ -
فَمَا رَأَيْتُ هٰؤُلَاءِ وَ لَا مَكَانًا
وَ لَا أَثَرَ الْعِمَارَاتِ +
إِنِّي أَقُولُ عَبَثًا إِذْ لَا تُصْغِي
إِلَى قَوْلِي +
إِنِّي أَفْعَلُ مَهْمَا أَمْكَنَ وَ لَا
طَائِلَ تَحْتَهُ - إِذْ لَا أَقْدِرُ عَلَى
شَيْءٍ يَكُونُ مُلَائِمًا لِطَبْعِهِ +
قُلْ مَا شِئْتَ - لَا يُصَدِّقُكَ

فارسی	عربی
کرد +	أَحَدٌ +
بیفائده اکتساب روپیه میکنند —	لِأَيِّ غَرَضٍ يَكْتَسِبُوْنَ الرُّوْپِيَةَ
گاہے متمول نخواہند شد +	فَإِنَّهُمْ لَا يَكُوْنُوْنَ مُتَمَوِّلِيْنَ
	أَبَدًا +
بیفائده تلاش میکنم - زیرا که آنچه	أَتَفَحَّصُ عَبَثًا - لِأَنَّهُ لَا يَحْصُلُ
گم شده است - بدست نمی آید؟	مَا فَاتَ ؟
مرا اجازت رخصت است؟	هَلْ لِيْ رُخْصَةٌ ؟
از من سلام به او برسان +	إِقْرَءِ السَّلَامَ مِنِّيْ عَلَيْهِ +
ذکر من با او مکن +	لَا تَذْكُرْنِيْ عِنْدَهُ +
قاصر نخواهم شد و دریغ نخواهم کرد +	لَا أُقَصِّرُ وَ لَا أَطْوِيْ كَشْحًا +
من از تضییع اوقات خود تاسف میکنم +	أَتَأَسَّفُ عَلَى تَضْيِيْعِ أَوْقَاتِيْ +
همه لذتها که از روے نیکی باشند بردارید +	حَصِّلُوْا لَذَّاتِ الْحَسَنَاتِ +
انسان لذت زمانهٔ حال بر میدارد —	اَلْإِنْسَانُ يَتَلَذَّذُ بِمَا يَجِدُ فِي
و فکر آینده نمیکند — و زمانهٔ گذشته	الْحَالِ - وَ لَا يَتَفَكَّرُ لِلْاِسْتِقْبَالِ
را بخیال نمی آرد +	وَ لَا يَلْتَفِتُ إِلَى الْمَاضِيْ +
مراد آن مرد چیست؟	مَا غَرَضُ ذٰلِكَ الرَّجُلِ ؟
نمیدانم که مراد او چیست؟	لَا أَدْرِيْ مَا أَرَادَ ؟
ازین مراد چیست +	مَا الْغَرَضُ مِنْ هٰذَا ؟

فارسی	عربی
ازیں ہیچ مراد نیست +	مَا اَرَادَ بِذٰلِكَ شَيْئًا +
آں مرد کار و بار پسند نمیکند +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ لَا يَسْتَحْسِنُ فِعْلًا +
زیرا کہ نکتہ چین است +	لِاَنَّهٗ نَمُومٌ - لَمُوزٌ - هَمُوزٌ +
دریں باب بے صبری مکن +	لَا تَضْطَرَّ فِي هٰذَا الْبَابِ +
من ہمہ شب پاسبانی کردم +	حَرَسْتُ لَيْلًا كُلَّهٗ +
آں مرد ہمیشہ پوشاک خوب پوشد +	هُوَ يَلْبَسُ لِبَاسًا حَسَنًا دَائِمًا +
لباس او لطیف و پاکیزہ است +	لِبَاسُهٗ لَطِيفٌ نَظِيفٌ +
آں مرد ہرچہ مے بیند عیب میجوید +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ كُلَّمَا يَرَى يَعِيبُ +
آیا تو دریں عیب میگیری ؟	اَتَعِيبُ هٰذَا ؟
من دریں عیب نمیگیرم +	لَا اَعِيبُ وَاحِدًا +
او بر من بازی و شعبدہ کردہ است +	هُوَ يَتَشَعْبَدُ عَلَيَّ +
من در باغ گشت کردہ ام +	سِرْتُ فِي الْحَدِيقَةِ +
من در باغ دو بار گردیدم +	سِرْتُ فِي الْحَدِيقَةِ مَرَّتَيْنِ +
او گشت تمام ہندوستان کردہ است +	سَارَ فِي الْهِنْدِ بِاَسْرِهَا +
تو مرا سہ کتاب دادۂ و لیکن سہ کتاب دیگر درکار است +	اَعْطَيْتَنِي ثَلَاثَةَ كُتُبٍ وَ لٰكِنْ اَحْتَاجُ اِلٰى ثَلَاثَةِ كُتُبٍ

	أُخَرُ +
نزد من به نسبت او سه کتاب کم است +	مَا هُوَ عِنْدِي فَهُوَ أَقَلُّ مِنْهُ بِثَلَاثِ كُتُبٍ +
تو مرا به نسبت او سه کتاب کم دادهٔ ؟	أَعْطَيْتَنِي أَقَلَّ مِمَّا أَعْطَيْتَهُ بِثَلَاثَةِ كُتُبٍ +
نزد او سه کتاب زیاده است +	عِنْدَهُ ثَلَاثَةُ كُتُبٍ زَائِدَةٌ +
این اشیا همچنان نیستند - که دست هرکس به آن نرسد +	لَيْسَتْ هٰذِهِ الْأَشْيَاءُ مِمَّا لَا يَحْصُلُ الْقُدْرَةُ عَلَيْهِ لِأَحَدٍ +
اینچنین مرتبه از دست رسئ من برتر است +	هٰذِهِ الْمَرْتَبَةُ جَلَّتْ عَنْ قُدْرَتِي +
آیا این طائر اندرون حد ضرب گلهٔ بندوق است +	أَهٰذَا الطَّائِرُ تَحْتَ حَدِّ الْبُنْدُقِ ؟
نه بلکه بیرون حد بندوق است +	لَا - بَلْ هُوَ خَارِجٌ عَنْهُ +
آن مکان بفاصلهٔ دو ضرب بندوق است +	ذٰلِكَ الْمَكَانُ بَعِيدٌ عَلَى مِقْدَارِ ضَرْبَيِ الْبُنْدُقِ +
مرا تعجب مے آید که آن مرد چرا این قدر شور میکند +	إِنِّي مُتَعَجِّبٌ مِنْ أَنَّ ذٰلِكَ الرَّجُلَ لِمَ يَصِيحُ هٰكَذَا أَيْ شَدِيدًا ؟

فارسی	عربی
تا وقتیکه روپیهٔ خود داری - مردمان ترا عزیز خواهند داشت +	يُعِزُّكَ الرِّجَالُ لَكَ مَا دَامَتِ الرُّوْبِيَةُ عِنْدَكَ +
دزد در شب اسب مرا ببرد +	طَرَقَ اللِّصُّ وَ ذَهَبَ بِفَرَسِيْ +
خوشی مرا گرفته است - طاقت هیچ چیز ندارم +	اَحَاطَتْ بِيَ الْفَرْحَةُ فَلَا اَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ +
تو مرا باحسان و نعمت فرا گرفتهٔ +	اَخَذْتَنِيْ بِاِحْسَانٍ وَ اِنْعَامٍ +
آن شخص صاحب مروت و سخاوت است +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ ذُوْ مُرُوَّةٍ وَ ذُوْ سَخَاوَةٍ +
من این سخن براستی میگویم +	اَقُوْلُ هٰذَا الْكَلَامَ صِدْقًا +
من گاهے سخنے نخواهم گفت که خلاف تو باشد +	لَا اَقُوْلُ قَطُّ مَا يَكُوْنُ عَلٰى خِلَافِكَ +
دشمنان خود را تسلیم کردند +	اَسْلَمَ الْاَعْدَاءُ اَنْفُسَهُمْ +
من چیزے مفید را بر مطبوع ترجیح میدهم +	اَنَا اُرَجِّحُ الشَّيْءَ الْمُفِيْدَ عَلَى الْمَرْغُوْبِ +
این گلهاے رعنا را به بینید - که طراوت و روشنئ او چه طور است +	اُنْظُرُوْا هٰذِهِ الْوَرْدَةَ الْبَهِيَّةَ كَيْفَ نَضْرَتُهَا وَ بَهَاؤُهَا ؟
در باغ سوسن و بنفشه و لاله و گل و گلاب است و نرگس +	فِي الْحَدِيْقَةِ السُّوْسَنُ وَ الْبَنَفْسَجُ وَ الشَّقَائِقُ وَ الْوَرْدُ

فارسی	عربی
	وَ النَّرْجِسُ +
طراوت سبزه برای چشم مفید است +	نَضَارَةُ الْخَضْرَاءِ تُقِرُّ الْعُيُوْنَ +
خبر نشان عاجزی است +	اَلْخَبَرُ عَلَامَةُ الْعَجْزِ +
آیا خانۂ تو از خشت است یا از سنگ ؟	عِمَارَةُ بَيْتِكَ اَهِيَ مِنَ اللَّبِنِ اَوْ مِنَ الْحَجَرِ ؟
در انگلستان آرد به آسیاب باد سائیده میشود +	فِيْ اِنْكِلْتَرَةَ يُطْحَنُ الطَّحِيْنُ بِالرَّحَى الْهَوَائِيَّةِ +
آں زن پیراهن مخمل پوشیده است +	تِلْكَ الْاَمْرَأَةُ لَبِسَتْ لِبَاسَ الْمُخْمَلِ +
نزد من جام سیمیں نیست +	لَيْسَ عِنْدِيْ كَأْسٌ مِنَ الْفِضَّةِ +
من عرابۂ یک اسبی و عرابۂ چهار اسبی میدارم +	عِنْدِيْ عَرَادَةٌ فَرَسِيٌّ وَ عَرَادَةٌ ذَاتُ اَرْبَعِ اَفْرَاسٍ +
او عرابۂ دو پایه و عرابۂ چهار پایه میدارد +	عِنْدَهٗ عَرَابَةٌ لَهَا اُسْرُنَانِ ۔ وَ عَرَابَةٌ ذَاتُ اَرْبَعِ قَوَائِمَ +
این خانه یک منزل دارد ۔ و آں خانه دو منزل +	لِهٰذَا الْبَيْتِ دَرَجَةٌ ۔ وَ لَهَا دَرَجَتَانِ فَوْقًا وَ تَحْتًا +
آں مرد هر چه میگوید ۔ و میکند ۔	هُوَ مَا يَقُوْلُ وَ يَفْعَلُ ۔ فِيْهِ

مبالغہ مے نماید +
این مرد در حق من بجاے
پدر است +
آن چیز براے او بجاے عصا
ست +
در خانۂ او ہمہ چیز کوچک است +
در ملک جرمن بسیار مملکت است
و در یک مملکت دربار شاہی
است بدرجۂ کوچک +
آن دو مرد بہ نوبت محنت
میکنند +
او خود را در تعب افگندہ +
آنزن خود را بہ اشک میگدازد +
تو ہمیشہ مشکلہا و نزاع و شبہ
پیدا کردی +
از کردار و رویۂ آن مرد در دل
من شبہ پیدا شد +
آن درخت را بجنبان - میوہ

يُبَالِغُ +
هٰذَا الرَّجُلُ فِي حَقِّيْ قَائِمٌ
مَقَامَ الْأَبِ +
ذٰلِكَ الشَّيْءُ لَهُ سَادٌّ مَسَدَّ
الْعَصَا +
كُلُّ شَيْءٍ فِي بَيْتِهِ قَصِيْرٌ +
فِي أَلْمَانِيَا مَمَالِكُ كَثِيْرَةٌ - وَ
فِي مَمْلَكَةٍ مِنْهَا دَارُ السَّلْطَنَةِ
صَغِيْرَةٌ +
هٰذَانِ الرَّجُلَانِ يَتَنَاوَبَانِ
فِي الْمَشَقَّةِ +
أَوْقَعَ نَفْسَهُ فِي الْهَمِّ +
تُذِيْبُ جِسْمَهَا بِالدُّمُوْعِ +
أَنْتَ أَحْدَثْتَ دَائِمًا الْمُشْكِلَاتِ
وَ النِّزَاعَاتِ وَ الشُّبُهَاتِ +
كَانَ فِي قَلْبِيْ شُبْهَةٌ مِنْ
طَرِيْقَتِهِ +
هُزَّ تِلْكَ الشَّجَرَةَ - يَسْقُطُ

فارسی	عربی
خوابد افتاد +	مِنْهَا ثَمَرَاتٌ +
آن مرد از همه چیز قاصر است+	ذٰلِكَ الرَّجُلُ قَاصِرٌ عَنْ كُلِّ شَيْءٍ +
من از هیچ چیز قاصر نیستم+	لَسْتُ بِقَاصِرٍ عَنْ كُلِّ شَيْءٍ +
او بسفرهٔ خود همیشه جاے من میگزارد +	هُوَ يُخَلِّيْ دَائِمًا عَلٰى سِمَاطِهٖ مَقَامًا لِيْ +
این سفره براے چهار کس است+	هٰذِهِ السِّمَاطُ لِأَرْبَعَةِ رِجَالٍ +
میز نوشتنئ من بیار +	جِئْ بِعَرْشِ الْكِتَابَةِ الَّذِيْ هُوَ لِيْ +
آیا برادر تو در حجرهٔ طعام است یا در حجرهٔ خواب ؟	أَخُوْكَ أَفِيْ حُجْرَةِ الطَّعَامِ أَمْ فِيْ حُجْرَةِ النَّوْمِ ؟
سبو و بندوق و دام ماهی-که از آن من است بیار+	اِئْتِ جَرَّةً وَ بُنْدُقًا وَ أُحْبُوْلَةَ السَّمَكِ لِيْ +
تو از من اقتضاے چه چیز میکنی ؟	مَا تَطْلُبُ مِنِّيْ ؟
از تو اقتضاے هیچ چیز نمیکنم+	لَا أَطْلُبُ مِنْكَ شَيْئًا +
فروشندهٔ شیر و خرگوش رسیده است +	جَاءَ بَائِعُ الْأَسَدِ وَ الْأَرْنَبِ +
آن شخص چیزهاے لذیذ را بسیار دوست میدارد +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ يُحِبُّ الْأَشْيَاءَ اللَّذِيْذَةَ حُبًّا شَدِيْدًا +

فارسی	عربی
وقتیکه بر طعام نشستم - دزداں آمدند +	لَمَّا جَلَسْتُ عَلٰی مَائِدَةِ الطَّعَامِ جَاءَ اللُّصُوْصُ +
ترا میباید که از راه مهربانی آں کار بکنی +	یَلِیْقُ بِكَ اَنْ تَفْعَلَ ذٰلِكَ الْفِعْلَ تَفَضُّلًا +
شما را میباید که علی الصباح بدآنجا حاضر بشوید +	عَلَیْكُمْ اَنْ تَحْضُرُوْا فِیْ ذٰلِكَ الْمَقَامِ صَبَاحًا +
ضرور است که روپیه باشد +	لَابُدَّ اَنْ یَكُوْنَ رُوْپِیَةٌ +
واجب است که تو سزا یابی +	لَابُدَّ اَنْ تُجَازٰی بِالسَّیِّئَةِ +
برای تو کافی است که آں را بدانی +	یَكْفِیْكَ اَنْ تَعْلَمَ هٰذَا +
وقت سخن تو رسیده است +	جَاءَ زَمَانُ كَلَامِكَ +
ما را میباید که متاع خود فی الفور بفروشیم +	یُنَاسِبُ لَنَا اَنْ نَبِیْعَ مَتَاعَنَا عَلَی الْفَوْرِ +
پر ضرور است که انکار کرده شود +	لَابُدَّ اَنْ یُنْكَرَ +
لازم این است که ما روانه شویم +	لَابُدَّ اَنْ نَرُوْحَ +
خواستنی است که تو بدیهات بروی +	اَلْمَطْلُوْبُ اَنْ تَرُوْحَ اِلَی الْقُرٰی +
چناں معلوم میشود که تو خفا هستی +	وَ یُعْلَمُ كَاَنَّكَ غَیْرُ رَاضٍ +
ممکن تواند بود که تو پیش از فردا روانه نشوی ؟	اَیُمْكِنُ اَنْ لَا تَرُوْحَ قَبْلَ الْغَدِ ؟

فارسی	عربی
کافی است که تو راضی هستی +	حَسْبُنَا اَنَّكَ رَاضٍ +
کافی است که تو راضی باشی +	يَكْفِيْ هٰذَا اَنَّكَ تَرْضٰى +
کافی است-که ما بہ وقت رسیده باشیم +	يَكْفِيْ اَنْ نَصِلَ عَلٰى وَقْتٍ مُعَيَّنٍ +
افسوس-که او بمرد +	اَلَا اَنَّهٗ مَاتَ +
تعجب است-که تو اینچنین میگوئی +	وَ عَجَبٌ اَنْ تَقُوْلَ مِثْلَ هٰذَا +
یقین است-که تو بر غلط هستی +	لَا شَكَّ اَنَّكَ عَلٰى خَطَاءٍ +
یقین نیست-که تو بر راستی باشی +	لَيْسَ الْوُثُوْقُ بِاَنَّكَ عَلٰى صَوَابٍ +
غالب است-که او خواهد کرد +	اَلرَّاجِحُ اَنْ يَفْعَلَ +
راست است که او قابل این کار است +	صَحَّ اَنَّهٗ حَرِيٌّ بِهٰذَا الْاَمْرِ +
اگر راست بودے-که او همچنان کرد-من تعجب کردمے +	لَوْ صَدَقَ اَنَّهٗ فَعَلَ كَذَا-لَتَعَجَّبْتُ +
آرزوے من این است که کار تو بر آید +	اُمْنِيَتِيْ اَنْ يَحْصُلَ مَقْصُوْدُكَ +
مرا شبه است-که تو نرسیده باشی	اَشُكُّ فِيْ اَنَّكَ مَا وَصَلْتَ +

میخواهم - که حکم من بجا آورده شود +	اَبْتَغِیْ مِنْكَ اَنْ تَعْمَلَ بِمَا اَحْکُمُهٗ بِهٖ +
میخواهم - که این معنی یاد گفته شود +	اَبْتَغِیْ اَنْ یُقَالَ لَهٗ هٰذَا الْمَعْنٰی +
او میخواهد - که من صبر بکنم +	رِضَاهُ اَنْ اَصْبِرَ +
مرا شبہ است - که او در خانه نباشد +	لِیْ شُبْهَةٌ - فِیْ اَنَّهٗ لَیْسَ فِی الْبَیْتِ +
مرا شبہ است - شاید او در خانه نباشد +	لِیْ شُبْهَةٌ - لَعَلَّهٗ لَیْسَ فِی الْبَیْتِ +
مرا خوف است - که طوفان بیاید +	اِنِّیْ اَخَافُ اَنْ یَجِیْئَ الطُّوْفَانُ +
او انکار آن کار میکند +	هُوَ یُنْکِرُ ذٰلِكَ الْفِعْلَ +
او فریاد میکند - که تو با وے بدی رسانیدهٔ +	هُوَ یَسْتَغِیْثُ عَلَیْكَ - اَنَّكَ فَعَلْتَ بِهٖ سَیِّئَةً +
مرا بسیار افسوس است - که تو این کار کردهٔ +	اَتَاَسَّفُ عَلَیْكَ کَثِیْرًا - اَنَّكَ فَعَلْتَ هٰذَا +
مرا تاسف است که ترا انتظار کردن افتاد +	لَهَفِیْ عَلٰی اَنْ کُنْتَ مُنْتَظِرًا +
تو نرفتن من به آنجا پسند	اَتَسْتَحْسِنُ اَنْ لَا اَذْهَبَ اِلٰی

خواہی کرد +	ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
او این گفتن ترا نا پسند کرد +	مَا اسْتَحْسَنَ قَوْلَكَ هٰذَا +
این مردم چہ خواہند خرید ؟	هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ مَا يَشْتَرُوْنَ ؟
تو ازو چہ جواب میخواہی +	اَیَّ جَوَابٍ تَطْلُبُ مِنْهُ ؟
آیا تو امید آن میکنی - کہ او ترا	هَلْ تَتَوَقَّعُ اَنْ يُعْطِيَكَ مَتَاعَهٗ
متاع خود مفت خواہد داد ؟	مَجَّانًا ؟
تو میخواہی - کہ من بنوشنم +	مَا تَشَاءُ اَنْ اَشْرَبَ +
من میدانم - کہ او بر صوابست +	اَظُنُّ اَنَّهٗ عَلٰى صَوَابٍ +
آیا تو خیال میکنی - کہ آن اسب	اَتَخَيَّلُ اَنَّ ثَمَنَ ذٰلِكَ الْفَرَسِ
لائق قیمت صد روپیہ است ؟	عِنْدَكَ مِائَةُ رُوْپِیَّةٍ ؟
آیا ترا امید است - کہ او خواہد آمد ؟	اَتَرْجُوْ اَنْ يَجِيْءَ ؟
آیا خیال میکنی کہ او کردہ است ؟	اَتَظُنُّ اَنَّهٗ فَعَلَهٗ ؟
بلے - خیال میکنم کہ او آنرا کردہ است +	نَعَمْ - اَظُنُّ اَنَّهٗ فَعَلَهٗ +
اگر تو خیال میکنی - کہ وقت موافق	لَوْ تَظُنُّ اَنْ يُسَاعِدَنَا الْوَقْتُ
خواہد آمد - پس روانہ بدیہات بشویم +	فَنَذْهَبُ اِلَى الْقُرٰى +
مرا خوفست - کہ ایشان خواہند آمد +	اَخَافُ اَنَّهُمْ يَجِيْئُوْنَ +
مرا خوفست - کہ تو ذکر من خواہی کرد +	اَخَافُ اَنْ تَذْكُرَنِیْ +
آیا او را خوفست - کہ ذکرش بکنی ؟	اَیَخَافُ اَنْ تَذْكُرَهٗ ؟

فارسی	عربی
شبہ مکن - کہ من دوست تو ہمیشہ خواہم ماند +	لَا تَشُكَّ اَنِّى اَكُونَ مُحِبًّا لَكَ دَائِمًا +
او انکار آنکہ تو انکارش کردہ - نمیکند +	هُوَ لَا يُنْكِرُ مَا اَنْكَرْتَهُ +
مرا از بیمارئے آں زن افسوس است +	اَنَا آسَفُ عَلَى مَرَضِ تِلْكَ الْاِمْرَأَةِ +
من از حاضر بودن تو بسیار خوش ہستم +	اَنَا اَشَدُّ فَرَحًا بِحُضُورِكَ +
من بسیار خوش ہستم - کہ او روپیہ خود یافتہ است +	اِنِّى لَفَرْحَانُ شَدِيدُ الْفَرَحِ لِاَخْذِهِ رُوفِيَتَهُ +
آنزن خفا ست بسبب آنکہ تو دوست من ہستی +	تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ مَلُولَةٌ - لِاَنَّكَ صَدِيقِى +
مرا تعجب مے آید - تو زیادہ التفات بمن نمیکنی +	اَنَا مُتَعَجِّبٌ مِنْ اَنَّكَ لَا تَلْتَفِتُ اِلَىَّ كَثِيرًا +
من نہایت خوش ہستم - کہ خواہر تو شفا یافتہ است +	اَنَا لَفَرْحَانُ شَدِيدُ الْفَرَحِ لِاَنَّ اُخْتَكَ بَرِئَتْ مِنَ الْمَرَضِ +
پدر تو غم زدہ است - بسبب آنکہ سبقہاے خود را ناغہ کردہ +	اَبُوكَ مُتَاَلِّمٌ لِاِخْلَالِكَ بِاَسْبَاقِكَ +
آیا تو اینجا خواہی ماند - کہ من	اَتَمْكُثُ فِى ذٰلِكَ الْمَوْسِمِ -

همراه تو بیرون توانم رفت ؟
من بیرون خواهم رفت پیش
ازآنکه او باز خواهد آمد +
اگر تو آن میداشتی که نمیداری -
متمول مے بودی +
من کتاب خود نزد تو میفرستم -
تا که آنرا بخوانی +
اگر تو همراه او نروی آن بیرون
نخواهد رفت +
اگرچه اطفال تو سست هستند -
تاهم ترقی مے نمایند +
اگر مردے را باکسے تعارف باشد -
اگرچه قلیل بود - برو لازم است
که در مخاصمت شریک او گردد - و
نفس خود را در خطر افگند - چنانچه
در حالت غیظ و غضب میکند +
ایں امر بہر طورے کہ باشد -
من بآں شخص خواهم کرد +

لِاَنِّیْ اَقْدِرُ عَلَی الْخُرُوْجِ مَعَكَ ؟
اَذْهَبُ اِلَی الْخَارِجِ قَبْلَ اَنْ
یَرْجِعَ +
اِنْ كَانَ عِنْدَكَ مَا لَیْسَ
عِنْدَكَ - فَكُنْتَ مُتَمَوِّلاً +
اُرْسِلُ اِلَیْكَ كِتَابِیْ
لِتَقْرَاَهٗ +
اِنْ لَمْ تَذْهَبْ مَعَهٗ - فَهُوَ
لَا یَخْرُجُ +
اَطْفَالُكَ وَ اِنْ كَانُوْا كَاهِلِیْنَ
نَعَمْ هٰذَا یَتَرَقَّوْنَ +
اِنْ كَانَ لِرَجُلٍ مَعْرِفَةٌ وَ
عَهْدٌ بِاَحَدٍ وَ لَوْ كَانَ ذٰلِكَ
قَلِیْلاً - فَعَلَیْهِ اَنْ یُشَارِكَهٗ فِیْ
مُخَاصَمَتِهٖ وَ یُوْقِعَ نَفْسَهٗ فِیْ
مُخَاطَرَةٍ - كَمَا یَفْعَلُ فِی الْغَیْظِ +
اَفْعَلُ ذٰلِكَ [illegible]
الرَّجُلِ [illegible] +

از این کار باوجود نارضامندئے
من کرده است +
اگرچه آن کوچک و بدصورت است-
لیکن تا هم خوش طبع است +
اگرچه آن دختر متمول است - و
ظرافت بسیار میدارد - لیکن من
نمیخواهم - که زوجهٔ من بشود - چرا
که در دل او مهربانی نیست +
بشرطیکه تو دوست من نباشی
راضی هستم +
آن مرد با وصفے که حرف کم زد -
تیز فهم بود - و هرچه کمتر جوش ولش
بحرکت مے آمد - آن رازے را که پنهان
داشتنش عزم کرده بود - افشا
میکرد +
روپیه نزد تو آن قدر است - که
هر کس ترا عزیز میدارد +
چونکه تو او را میدانی - و برائے او

هُوَ فَعَلَ ذٰلِكَ الْفِعْلَ مَعَ
عَدَمِ رِضَائِي +
هُوَ ظَرِيفٌ لَطِيفٌ وَ إِنْ
كَانَ صَغِيرًا كَرِيهَ الْمَنْظَرِ +
تِلْكَ الْبِنْتُ وَ إِنْ كَانَتْ
مُتَمَوِّلَةً ظَرِيفَةً - لٰكِنْ لَا أَهْوٰى
أَنْ تَكُونَ زَوْجَتِي لِأَنَّهُ لَيْسَ
فِي قَلْبِهَا رَحْمٌ +
أَنَا رَاضٍ لَوْ لَمْ تَكُنْ
صَدِيقِي +
كَانَ ذٰلِكَ الرَّجُلُ مَعَ قِلَّةِ
كَلَامِهِ زَكِيًّا - وَ كَادَ يُظْهِرُ
السِّرَّ الَّذِي عَزَمَ عَلٰى
إِخْفَائِهِ بِأَدْنٰى هَيَجَانٍ مِنْ
قَلْبِهِ +
عِنْدَكَ مِنَ الرُّوْفِيَةِ مَا يُعِزُّكَ
كُلُّ أُنَاسٍ لِأَجْلِهِ +
لِأَنَّ كُنْتَ تَعْلَمُهُ - وَ صِرْتَ

ذمه دار هستی - او را نوکر خواهم داشت +

مَنْ ضَمِنْتَ لَهُ أَجْعَلُهُ خَادِمِي - وَ أُوَظِّفُ لَهُ +

اگر تو بسبق خود التفات نکنی - و آنرا بناغه نخوانی - چیزے نخواهی آموخت +

إِنْ لَمْ تَلْتَفِتْ إِلَى سَبَقِكَ وَ لَمْ تَقْرَأْهُ عَلَى التَّوَالِي - مَا يَحْصُلُ لَكَ شَيْءٌ +

اگر دوست تو در آنجا بودے - و بدیدن من آمدے - بسیار خوش شدمے +

لَوْ كَانَ صَدِيقُكَ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ - وَ كَانَ يَجِيءُ لِلِقَائِنَا لَكُنْتُ مَسْرُورًا +

اگر تو مرا عزیز میداشتی - و برائے بهبودیٔ من آرزوے قلبی میکردی - اینچنین صلاح نمیدادی +

لَوْ أَحْبَبْتَنِي - وَ تَمَنَّيْتَ بِالْقَلْبِ مَا يَكُونُ خَيْرًا لِي لَمْ تُشَاوِرْنِي بِمَا شَاوَرْتَ +

اگر برادرت بنویسد - و تو بخط آن راضی شوی - درخواست من این است - که مرا بآن اطلاع بکنی +

إِنْ كَتَبَ إِلَيْكَ أَخُوكَ - وَ رَضِيتَ بِكِتَابِهِ فَأَرْجُو مِنْكَ أَنْ تُطْلِعَنِي عَلَيْهِ +

محنت بکن تا که پدر و مادرت راضی باشد +

إِسْعَ لِيَرْضَى أَبُوكَ وَ أُمُّكَ +

خواه بخوانم و خواه بنویسم همیشه خطا ظاهر میکند +

أَقْرَأُ أَوْ أَكْتُبُ هُوَ يُظْهِرُ الْخَطَأَ +

فارسی	عربی
من نمیتوانم که چیزے بگویم بغیر آنکه تو به آن واقف بشوی ✣	لَا اَقْدِرُ عَلٰى اَنْ اَقُوْلَ شَيْئًا وَ لَا يَكُوْنُ لَكَ عِلْمٌ بِهٖ ✣
شروع مکن تا آنکه من ترا اجازت میدهم ✣	لَا تَشْرَعْ اِلَّا اَنْ اُجِيْزَكَ ✣
او گاہے سزا نمییابد- مگر در حالتے که مستحق آن باشد ✣	هُوَ لَا يُعَاقَبُ اَبَدًا اِلَّا اَنْ يَكُوْنَ مُسْتَحِقًّا لَهٗ ✣
صبر بکن تا آنکه پدر تو باز آید ✣	اِصْبِرْ اِلٰى اَنْ يَرْجِعَ اَبُوْكَ ✣
صبر من چندانکه باشد- هرگز کافی نخواهد بود ✣	لَا يُجْزِيْ صَبْرِيْ اَبَدًا مَا كَانَ ✣
دولت او هر قدر که باشد- انتهایش جلد خواهد بود ✣	كُلَّمَا كَانَ الْمَالُ يَرٰى اِنْتِهَاءَهٗ قَرِيْبًا ✣
محبت من هر قدر که باشد- گاہے برابر حق او نخواهد شد ✣	مُشْفِقَتِيْ لَا تُسَاوِيْ حَقَّهٗ مَهْمَا اَمْكَنَتْ ✣
گناہہاے تو هرچه باشند من خیال اصلاح آنها خواهم داشت ✣	لَا اَغْفَلُ عَنْ ذِكْرِ مَسَاوِيْكَ وَ لَوْ كَانَتْ بِمَرَاتِبَ كَثِيْرَةٍ ✣
هر قدر که خوشی داری- من از تو خرم تر هستم ✣	اَنَا فَرْحَانٌ وَ فَرَحِيْ اَزْيَدُ مِنْ فَرَحِكَ ✣
دولتیکه تو اتلاف میکنی-	اَلدَّوْلَةُ الَّتِيْ تَسْتَلِفُ بِهَا-

Persian	Arabic
ہرچه باشد-ممکن است-که دریک لحظه گم شود +	يُمْكِنُ زَوَالُهَا فِيْ آنٍ وَاحِدٍ كَيْفَ مَا كَانَتْ +
ہر قدر که تو کوشش بکنی-ممکن نیست-که تو بمقصد برسی +	وَ لَا يُمْكِنُ وُصُوْلُكَ إِلَى الْمَطْلُوْبِ بِكُلِّ سَعْيِكَ +
ہر قدر که تو تکلیف بر میداری کسے ممنون آں نخواہد شد +	لَا يَكُوْنُ اَحَدٌ مَمْنُوْنًا لَكَ شَاكِرًا لِتَعَبِكَ وَ سَعْيِكَ +
ہرچه تو براے پدر من بکنی-او جزاے او خواہد داد +	كُلَّمَا تَفْعَلُهُ إِلَى آبِيْ - فَهُوَ يُجَازِيْكَ عَلَيْهِ +
من از ہیچ چیز ہرچه باشد فریاد نمیکنم +	لَا اَصْرُخُ مِنْ شَيْءٍ +
ذکر ہر کس که بکنی از غمازی پرہیز بکن +	كُلُّ مَنْ تَذْكُرُهُ - فَلَا تَنُمَّ بِهِ +
من کسے را نمیدانم که مثل تو نیک باشد +	لَا اَعْلَمُ بَرًّا مِثْلَكَ +
من از رویۂ او چیزے ندیده ام-که بهر او ملامت تواں کرد +	مَا رَأَيْتُ مِنْ طَرِيْقَتِهِ شَيْئًا يُلَامُ بِهِ +
تو از ہمه خاتونها که میدانم-خلیق تر ہستی +	اَنْتِ اَحْسَنُ خُلُقًا مِنْ جَمِيْعِ النِّسَاءِ اللَّاتِيْ اَعْلَمُهُنَّ +
او از ہمه مردانے که میدانم-عجیب تر است +	هُوَ اَعْجَبُ مِنَ الرِّجَالِ الَّذِيْنَ اَعْرِفُهُمْ +

تو از ہمہ کساں کہ طلبۂ من شده اند-زیاده تر محنتی ہستی ⁂	أَنْتَ أَشَدُّ مَشَقَّةً مِنَ الَّذِينَ يَتَعَلَّمُونَ مِنِّي +
برائے پادشاه بہترین محافظان محبت رعایاے اوست ⁂	أَفْضَلُ حُفَّاظِ السُّلْطَانِ حُبُّ الرَّعَايَا إِيَّاهُ +
این اول مردیست کہ جرأت گفتن سخن یا کرده است ⁂	هٰذَا أَوَّلُ رَجُلٍ بَادَرَنَا بِالْكَلَامِ +
من درین شہر یک پرده نشین ملاقات کردم-کہ تو ثانئ او ہستی ⁂	إِنِّي لَاقَيْتُ فِي تِلْكَ الْبَلْدَةِ مُخَدَّرَةً وَ أَنْتَ ثَانِيَتُهَا +
من صرف بہ تو اعتماد توانم کرد ⁂	أَنَا أَقْدِرُ عَلَى أَنْ أَعْتَمِدَ عَلَيْكَ فَقَطْ +
تو از زنانیکہ در تصویر خانہ ہستند-جمیل تر ہستی ⁂	أَنْتِ أَبْهَى حُسْنًا مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي هُنَّ فِي الْمُسْتَلَاتِ +
مردانیکہ صباح برائے ملاقات تو آمده بودند-من کسے را ازآں نمیدانم ⁂	اَلرِّجَالُ الَّذِينَ جَاؤُا لِيُلَاقُوكَ صَبَاحًا لَا أَعْرِفُ أَحَدًا مِنْهُمْ +
امید است-کہ تو آنچہ من بہ تو تفویض کرده ام-چیزے نخواہی گفت ⁂	إِنِّي أَتَوَقَّعُ مِنْكَ أَنْ لَا تَقُولَ مَا فَوَّضْتُهُ إِلَيْكَ +
شاید کہ چنیں بود ⁂	لَعَلَّهُ يَكُونُ كَذَا +
کاشکے او آں را کرده !	يَا لَيْتَهُ فَعَلَ !

فارسی	عربی
کاشکے ہمہ اکابر صلح را پسند کردندے +	يَا لَيْتَ كُلُّ الْأَكَابِرِ يَسْتَحْسِنُوْنَ الصُّلْحَ !
شاید کہ گاہے زیادہ تر ازیں غمناک نشوم +	لَعَلِّيْ لَا أَغْتَمُّ زَائِدًا عَلٰى هٰذَا أَبَدًا +
خدا تعالے ترا خوش و خرم گرداناد!	فَرَّحَكَ اللّٰهُ تَعَالٰى !
اگرچہ ہمہ چیزہاے من خرچ شدہ باشد۔ مگر میدانم کہ حفاظت در چنیں بلا بچہ طور باید کرد؟	وَ إِنْ صُرِفَ مَا كَانَ عِنْدِيْ لٰكِنْ أَعْلَمُ أَنَّ صِيَانَةَ النَّفْسِ عَنْ هٰذَا الْمَهْلَكَةِ كَيْفَ تُمْكِنُ ؟
اگر ایشاں بفاصلۂ چند کروہ بودے من براے ایشاں رفتے +	لَوْ كَانُوْا عَلٰى عِدَّةِ أَمْيَالٍ لَذَهَبْتُ إِلَيْهِمْ لِأَجْلِهِمْ +
من بدیدن تو مے آیم +	أَنَا أَجِيْءُ لِرُؤْيَتِكَ +
نے پندارم کہ فردا بیروں رفتن خواہم توانست +	لَا أَعْلَمُ أَنْ أَقْدِرَ عَلَى الْخُرُوْجِ غَدًا +
زنیکہ با او ازدواج کنم۔ باید کہ مرا پسند آید +	بِمَنْ أَتَزَوَّجُ لِتَكُنْ مَرْغُوْبَةً لِيْ +
این است کتابے کہ بوقت حاجت ازاں متمتع شوی +	هٰذَا هُوَ الْكِتَابُ الَّذِيْ تَتَمَتَّعُ بِهٖ عِنْدَ الْحَاجَةِ +

فارسی	عربی
مرا کتابے بده - که ازآں وقت حاجت متمتع شوم +	هَاتِ لِیْ کِتَابًا لِاَتَمَتَّعَ بِهٖ عِنْدَ الْحَاجَةِ +
مرا آں کتاب که حاجت بداں نمیداری عاریتاً بده +	تُعِیْرُنِیْ کِتَابًا لَا تَحْتَاجُ اِلَیْهِ +
تو جائے را که درآں بآرام نشستۂ - و بخوبی استماع میکنی - مگذار +	لَا تُخَلِّ الْمَکَانَ الَّذِیْ جَلَسْتَ فِیْهِ - وَ تَسْمَعُ حَقَّ السَّمْعِ +
جائے را اختیار کنی - که بآرام باشی - و بخوبی استماع بکنی +	اِخْتَرِ الْمَکَانَ الَّذِیْ تَکُوْنُ فِیْهِ بِرَاحَةٍ - وَ تَسْمَعُ سَمَاعًا جَیِّدًا +
براه مهربانی مرا پارۂ ناں بده +	اَعْطِنِیْ کِسْرَ الْخُبْزِ تَلَطُّفًا +
آیا بسیار میخواهی ؟	اَتَشْتَهِیْ کَثِیْرًا ؟
نه هرچه کمتر باشد +	لَا بَلْ قَلِیْلًا - بِاَیِّ قَدْرٍ کَانَ +
آنمرد هنرهاے خود را بکار آوردن نمیداند +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ لَا یَعْلَمُ اِسْتِعْمَالَ فُنُوْنِهٖ +
آں مرد روپیۂ خود را بکار تجارت مے آرد +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ یَصْرِفُ رُوْپِیَّتَهٗ فِی التِّجَارَةِ +
تو روپیۂ خود را بچه کار میداری؟	فِیْ اَیِّ اَمْرٍ تَصْرِفُ رُوْپِیَّتَكَ ؟
بکاغذ سرکاری بکار مے آرم +	اَصْرِفُ فِیْ تِجَارَةِ الْقَرَاطِیْسِ

Persian	Arabic
	السُّلْطَانِيَّةِ +
آں مرد را پسند نمیکنند - زیرا کہ زیادہ لاف میزند +	لَا يَقْبَلُهُ الرِّجَالُ - لِاَنَّهٗ هِذْرِيَانٌ +
اگرچہ این روپیہ مقلوب است - لیکن مروج بروپیہ جید است +	هٰذِهِ الرُّوْپِيَةُ وَ اِنْ كَانَتْ زَيْفَةً لٰكِنَّهَا مُرَوَّجَةٌ فِيْ حُكْمِ الْجَيِّدَةِ +
باوجودیکہ این مرد فی الجملہ دغاباز است - لیکن اعتبار مثل معتبران میدارد +	مَعَ اَنَّ ذٰلِكَ الرَّجُلَ خَدِيْعٌ لٰكِنَّهٗ كَالْمُعْتَمِدِيْنَ +
باوجودیکہ آں مرد چنداں صحت ندارد لیکن تاہم بسیار مشقت میکند +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ مَعَ اَنَّهٗ لَيْسَ بِصَحِيْحٍ تَامٍّ يَتْعَبُ كَثِيْرًا +
اگرچہ آں زن بسیار خوب صورت نیست - مگر با این خیلے خلیق است +	تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ وَ اِنْ لَمْ تَكُنْ حَسَنَةَ الْوَجْهِ لٰكِنْ مَعَ هٰذَا خَلِيْقَةٌ كَثِيْرَةٌ +
اگرچہ آں مرد ہنر نمیدارد - مگر بسیار لاف میزند +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ وَ اِنْ لَمْ يَكُنْ ذَا صَنْعَةٍ - لٰكِنَّهٗ هَذَّارٌ +
آں ساقی یعنی شراب نوشاننده اگرچہ سیاہ رو است - مگر از مے فروشی سود میدارد - و فائدہ میگیرد +	ذٰلِكَ السَّاقِيْ وَ اِنْ كَانَ اَسْوَدَ الْوَجْهِ - لٰكِنَّهٗ يَنْتَفِعُ مِنْ بَيْعِ الْخَمْرِ +

من خط تو بتاریخ پنجم یا ششم	وَجَدْتُ كِتَابَكَ لِخَمْسٍ - اَوْ
یافته ام +	سِتٍّ خَلَوْنَ +
زاغ بالاے قلعه هست - و من	اَلْغُرَابُ فَوْقَ الْقَلْعَةِ - وَ اَنَا
در زیر آں +	تَحْتَهٗ +
تا بالا باید رفت +	لِيَذْهَبْ اِلَى الْفَوْقِ +
برادر بزرگ و خواهر بزرگ	جَاءَ الْاَخُ الْاَكْبَرُ وَ الْاُخْتُ
رسیده اند +	الْكُبْرٰى +
در کفاف خود شش صد روپیه	اَصْرِفُ فِيْ وَظِيْفَتِيْ سِتَّ
سالانه صرف میکنم +	مِائَةِ رُوْپِيَةٍ سَنَةً +
او پسر مرا پرورش میکند +	هُوَ يُرَبِّيْ ابْنِيْ +
او اصم و ابکم معلوم میشود +	هُوَ يُعْلَمُ اَنَّهٗ اَبْكَمُ وَ اَصَمُّ +
ایشاں اسطوانهاے آهنیں فرو	يُقِيْمُوْنَ الْاُسْطُوَانَاتِ مِنَ
مے نشانند +	الْحَدِيْدِ وَ يَدْفِنُوْنَهَا +
او میخ را در دیوار فرو میکوبد +	هُوَ يَدُقُّ الْوَتَدَ فِي الْجِدَارِ +
بر من تکیه مکن +	لَا تَتَّكِ عَلَيَّ +
من دیده ام که یک مرد نشانه میکرد +	رَاَيْتُ رَجُلًا يَسْتَهْدِفُ +
او بحالت دویدن یکایک ایستاده +	قَامَ فِي الْعَدْوِ فُجَاءَةً +
نیکی عزیز است - و بدی نفرت	اَلْحَسَنَةُ حَبِيْبَةٌ - وَ السَّيِّئَةُ

کرده شده است +
همه انسان فانی هستند +
طلا قیمتی است - بیش قیمت +
غله به نرخ بست و سه آثار فروخته
میشود +
اطلیه باغ یورپ است +
آب و هوا بسیار خوب است +
سگ دوست و مونس انسان
میباشد +
درآں ملک شراب و نارنگی و
لیموں و زیت و همه قسم میوه
پیدا میشود +
حسن وظرافت ولطافت بشرطیکه زینت
شرم وحیا یابد - مرتبهٔ عظیم دارد +
چناں مکن - که او را جاے فریاد
باشد باوجود آں +
من این امر را بتو میگذارم +
این معامله خوب شده است +

مَنْفُورٌ مِنْهَا +
كُلُّ إِنْسَانٍ فَانٍ +
اَلذَّهَبُ ثَمِينٌ غَالٍ +
سِعْرُ الْحُبُوبِ بِثَلَاثَةٍ وَ
عِشْرِينَ مَنًّا +
اَلْإِيطَالِيَةُ بُسْتَانُ يُورُوبَ +
اَلْمَاءُ وَ الْهَوَاءُ اَطْيَبَانِ +
اَلْكَلْبُ لِلْإِنْسَانِ اَنِيسٌ وَ
حَبِيبٌ +
يَكُونُ فِي ذٰلِكَ الْمُلْكِ الْخَمْرُ
وَ النَّارِنْجُ وَ الْاُتْرُجُّ وَ
الزَّيْتُ وَ كُلُّ الثِّمَارِ +
لِلْحُسْنِ وَ الظَّرَافَةِ وَ اللَّطَافَةِ
مَعَ الْحَيَاءِ دَرَجَةٌ عَظِيمَةٌ +
لَا تَفْعَلْ بِهِ مَا يَسْتَغِيثُ
مَعَهُ +
اُحِيلُ عَلَيْكَ هٰذَا الْاَمْرَ +
هٰذِهِ الْمُعَامَلَةُ تَمَّتْ عَلَى

فارسی	عربی
	طَوِيلٍ جَمِيلٍ حَسَنٍ +
من برآں شرط ہستم کہ تو بیان کردہ بودی +	اِنِّیْ عَلٰی شَرْطٍ بَیَّنْتَهٗ +
مرا شک نیست کہ تو دوست من ہستی +	لَا اَشُكُّ فِیْ اَنَّكَ صَدِیْقِیْ +
مرا شک نیست کہ او انکار خواہد کرد +	لَا اَشُكُّ فِیْ اَنَّهٗ یُنْكِرُ +
ایشاں ہدف ہمہ گلہ ہاے قلعہ بودند +	هٰؤُلَاءِ كَانُوْا هَدَفًا لِجَمِیْعِ بَنَادِیْقِ الْقَلْعَةِ +
من پرسش او بلطائف الحیل کردم - و بدیں طور رازش گرفتم - و خود را بحال او مطلع ساختم +	سَئَلْتُهٗ عَنْ حَالِهٖ بِلَطَائِفِ الْحِیَلِ حَتّٰی اسْتَكْشَفْتُ سِرَّهٗ وَ اطَّلَعْتُ عَلٰی حَالِهٖ +
ترا تحمل ہرچہ باشد ضرور خواہد افتاد +	لَا بُدَّ لَكَ اَنْ تَتَحَمَّلَ كُلَّ مَا یَكُوْنُ +
ابر غلیظ فرا گرفتہ است +	اَحَاطَ الْمُزْنُ الْغَلِیْظُ +
ریش او بسیار و گنجان است +	لِحْیَتُهٗ كَثِیْفَةٌ +
تجلی نور چراغان آں شہر مثل شعاع آفتاب مے نماید +	ضَوْءُ سُرُجِ تِلْكَ الْبَلْدَةِ یُرٰی كَاَشِعَّةِ الشَّمْسِ +
آں شخص بسیار نموداری مے نماید +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ یَتَكَلَّفُ فِیْ اِظْهَارِ الْمَرْتَبَةِ كَثِیْرًا +
او بسیار نمود میکند +	یُظْهِرُ دَرَجَتَهٗ وَ یَتَعَلّٰی +

فارسی	عربی
روشنی با ما بکن +	فَاصْحَبِ السِّرَاجَ مَعَنَا +
خود را از افتادن باز نداشتن +	عَدَمُ التَّكَفِّ عَنِ السُّقُوطِ +
او تحمل بے عزتی کرد +	تَحَمَّلَ الْهَتْكَ وَ الذِّلَّةَ +
این چیز خوب نیست۔ واپس باید داد +	هٰذَا لَيْسَ بِحَسَنٍ فَرُدَّهُ +
او تعریف خود میکند +	هُوَ يُعَرِّفُ نَفْسَهُ +
ازینجا برو +	رُحْ مِنْ هُنَا +
دور باشید ۔ و بروید +	اُغْرُبُوا ـ وَ ابْعُدُوا +
ما به آنجا برویم +	لِنَذْهَبْ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
او بدانجا برود ۔ و باز آید +	لِيَذْهَبْ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ وَ لْيَرْجِعْ +
ایشاں بدآنجا بروند +	لِيَذْهَبُوا فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
باید که ما برویم +	لِنَذْهَبْ +
باید کہ او دور شود +	لِيَبْعُدْ +
مرا بده +	اَعْطِنِي + هَاتِ لِي +
آں را به او بده +	اَعْطِهِ +
او را قدرے بده +	اَعْطِهِ قَلِيلًا +
روپیهٔ خود بگیرید +	خُذُوا رُوبِيَتَكُمْ +
ما روانه بشویم +	نَحْنُ نَرُوحُ +

ما چاشت میخوریم +	نَحْنُ نَأْكُلُ الْغَدَاءَ +
او مرا بده +	أَعْطِنِيهِ +
او درینجا بوقت نیمروز حاضر شود +	لِيَحْضُرْ وَقْتَ الزَّوَالِ +
او آنرا نزد من بفرستد +	لِيُرْسِلْهُ إِلَيَّ +
او این را باور کند +	لِيُصَدِّقْ هٰذَا +
این را تمام بکن +	تَمِّمْ هٰذَا +
او تمام بکند +	لِيُتِمَّ +
او این را بگیرد +	لِيَأْخُذْ هٰذَا +
آن زن را بگوید - که منع	تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ لِتَقُلْ لَهُ - لَا
مکن +	تَمْنَعْ +
اگر من از تو سوال بکنم بطوریکه	لَوْ كُنْتُ أَسْأَلُكَ مِثْلَ مَا
در شروع سبقها کرده بودم -	سَأَلْتُ فِي الْأَسْبَاقِ السَّابِقَةِ
تو چه جواب خواهی داد ؟	فَمَا تَقُولُ فِي الْجَوَابِ ؟
این سوالها اولاً بظاهر بیهوده	هٰذِهِ الْأَسْئِلَةُ تُعْلَمُ عَبَثًا
معلوم بیشود - ولیکن بر طرز تعلیم	وَ لَغْوًا فِي بَادِي الْأَمْرِ - وَ لٰكِنِ
تو اعتماد کلی کرده ام +	اسْتَصْوَبْتُ تَعْلِيمَكَ +
و چونکه در آن وقت بچند الفاظ	وَ إِذَا مَا كُنْتُ فِي ذٰلِكَ الْأَوَانِ
و قواعد واقف بودم - موافق آن	وَاقِفًا عَلَى الْأَلْفَاظِ عَدِيدَةٍ -

فارسی	عربی
هرچه توانستم۔جواب دادم +	وَ قَوَاعِدَ قَلِيلَةٍ۔ فَاَجَبْتُ بِمَا قَدَرْتُ عَلَيْهِ +
این معنی بزودی معلوم شد۔که آن سوالها بطورے تجویز شده بودند۔که بذریعۂ جوابهاے مخالفه که مرا کردن و آوردن افتاد۔ بناے قاعده درست بشو۔ و مشق گفتگو نیز حاصل آید۔حالا قریب است۔که طاقت گفتگو و حرف زدن برابر بلا تکلف حاصل شود +	قَدْ عُلِمَ عَلَى السُّرْعَةِ اَنَّ هٰذِهِ الْاَسْئِلَةَ وُضِعَتْ عَلٰى طَرْزٍ خَاصٍ۔لِيَسْتَحْكِمَ بِنَاءُ الْقَوَاعِدِ بِالْاَجْوِبَةِ الْمُخَالِفَةِ الَّتِيْ لَا بُدَّ لِيْ مِنَ الْاِتْيَانِ بِهَا۔ وَ يَحْصُلُ الْقُدْرَةُ عَلَى الْبَيَانِ۔ فَعَسٰى اَنْ يَحْصُلَ قُوَّةُ الْكَلَامِ وَ الْمَنْطِقِ عَنْ قَرِيْبٍ بِلَا تَكَلُّفٍ عَلَى السَّوِيَّةِ +
مضمون این فقره بقاعدۂ منطق درست نمے آید +	لَا يَنْطَبِقُ هٰذِهِ الْفِقْرَةُ عَلٰى قَاعِدَةِ الْمَنْطِقِ +
اگر این فرصت از دست بدهم۔ و از احسانے تامتر که از تو میدارم ظاهر نکنم۔ بسیار کفران نعمت خواهد شد +	اِنْ اُضِعْ هٰذِهِ الْفُرْصَةَ۔ وَ لَا اُظْهِرُ الْمِنَنَ الَّتِيْ هِيَ لَكَ عَلَيَّ۔ يَكُوْنُ كُفْرَانًا لِنِعْمَةٍ +
ترا بهر صورت فردا باید آمد +	لَا بُدَّ لَكَ اَنْ تَجِيْئَ غَدًا۔

	كَيْفَمَا كَانَ +
اين مشكلى است - كه دفع ندارد +	هٰذِهٖ مُصِيبَةٌ لَا دَفْعَ لَهَا +
اين متوطن اين ديار است +	مَوْطِنُهُ تِلْكَ الدِّيَارُ +
ربع ساعت باقى است +	بَقِيَ رُبْعُ سَاعَةٍ +
چه قدر وقت باقى است؟	كَمْ بَقِيَ الْوَقْتُ ؟
نصف ساعت باقى است +	بَقِيَ نِصْفُ سَاعَةٍ +
بسيار باقى است +	بَقِيَ كَثِيرًا +
قد من از قد تو قدرے كم است +	قَامَتِي اَقْصَرُ مِنْ قَامَتِكَ بِقَلِيلٍ +
دولت من برابر دولت تو نبود بسيار كم بود +	لَمْ يَكُنْ مَالِي مُسَاوِيًا لِمَالِكَ - بَلْ كَانَ اَقَلَّ مِنْهُ +
حصهٔ سوم براے خود داشت - و حصهٔ چهارم بمن داد +	اَبْقَى لِنَفْسِهٖ ثُلُثًا - وَ اَعْطَانِي رُبْعًا +
ترا خيال است - كه همه را بمن واپس كرده - ليكن بسيار باقى است +	اَتَظُنُّ اَنَّهُ رَدَّ الْكُلَّ اِلَيَّ - وَ لَيْسَ كَذٰلِكَ - بَلْ بَقِيَ كَثِيرًا
خرد تر مثل بزرگتر نيست - بلكه بسيار فرق است +	اَلْاَصْغَرُ لَيْسَ كَالْاَكْبَرِ - بَلْ بَيْنَهُمَا فَرْقٌ كَثِيرٌ +
قريب است - كه قدش برابر قد	اَلظَّنُّ اَنَّ قَامَتَهُ مِثْلُ قَامَةِ

برادرش باشد +
حسن اخلاق مردمان آندیار که او
ذکر کرده بود از بیان سوداگران ما
بعید معلوم بشود +
غارتگریٔ دزدان ازآن شخص
پرسیده شود +
تقریریکه هیچ چیز مانع او نمیشود و
نه پریشان کند - او متواتر جاری
میگردد - و چنان بزودی برمے آید -
که خیال مقرر در پس بنماید +
او مثل دیوانه سخن پریشان میگوید -
آن شخص روئیه جبر نهاده است +

این امر واقعی است +
او مرا تکذیب کرده است +
اگر او همچنان بگوید من اورا تکذیب خواهم کرد +
بدست او خارش میشود - ازین
سبب میخراشد +

اَخِیْهِ +
مَا ذَکَرَ حُسْنَ الْاَخْلَاقِ لِسَاکِنِیْ
هٰذِهِ الدِّیَارِ - فَیَظْهَرُ بُعْدُهٗ
وَ خُلْفُهٗ عَنْ بَیَانِ تُجَّارِنَا +
لِیُسْئَلْ ذٰلِكَ الرَّجُلُ عَمَّا سَلَبَهُ
اللُّصُوْصُ +
اَلتَّقْرِیْرُ الَّذِیْ لَیْسَ لَهٗ مَانِعٌ
وَ لَا فِیْهِ تَشَتُّتٌ یَکُوْنُ سَوَاءً
مُتَوَاتِرًا وَ یَجْرِیْ قَبْلَ تَصَوُّرِ
الْمُتَکَلِّمِ +
یَتَکَلَّمُ بِکَلِمَاتٍ شَتّٰی کَالْمَجْنُوْنِ +
ذٰلِكَ الرَّجُلُ اخْتَارَ طَرِیْقَ
الْجَبْرِ +
هٰذَا الْاَمْرُ وَاقِعِیٌّ +
هُوَ کَذَّبَنِیْ +
اِنْ قَالَ کَذَا - فَاَنَا اُکَذِّبُهٗ +
فِیْ یَدِهٖ حِکَّةٌ فَلِهٰذَا یَحُكُّ
یَدَهٗ +

فعل او مخالف قول است +	فِعْلُهٗ يُخَالِفُ الْقَوْلَ +
من از بالاے درخت بر روے زمین افتادم ولیکن بسیار ضرب نرسیده - بلکه قدرے خراش شد و امر بدین گزشت +	سَقَطْتُ مِنْ اَعْلَى الشَّجَرَةِ عَلَى الْاَرْضِ وَ مَا اَصَابَتْنِي صَدَامَةٌ شَدِيْدَةٌ سِوٰى خَدْشٍ قَلِيْلٍ وَ مَضَى الْاَمْرُ عَلٰى هٰذَا الطَّرِيْقِ +
دزد گرفتار شده ولیکن باندک سزا نجات خواهد یافت +	اُخِذَ اللِّصُّ وَ لٰكِنَّهٗ يَنْجُوْ بَعْدَ عِقَابٍ يَسِيْرٍ +
من این عنایت بذریعهٔ عاجزیٔ تمام حاصل کرده ام +	حَصَّلْتُ هٰذِهِ الْعِنَايَةَ بِالْتِجَاءٍ تَامٍّ +
از افراط گریستن چشم تو ضائع خواهد شد +	تَبْيَضُّ عَيْنَاكَ عَنْ فَرْطِ الْبُكَاءِ +
قطع نظر ازین گناه باز هم بسیار نیک است +	هُوَ رَجُلٌ صَالِحٌ مَعَ قَطْعِ النَّظَرِ عَنْ هٰذَا الْاَمْرِ +
آن مردمان با یکدگر مفاخرت میکنند +	هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ يَتَفَاخَرُوْنَ فِيْمَا بَيْنَهُمْ +
اگرچه او از من بسیار احسان یافته است - لیکن من از بد رویهٔ او	اَحْسَنْتُ اِلَيْهِ كَثِيْرَ اِحْسَانٍ وَ لٰكِنِّي نَفُوْرٌ مِنْهُ اَشَدَّ

زیادہ تر ناخوش ہستم +
ہرچند زیادہ مستحق محبتش بودم
لاکن بسبب بدرویۂ او زیادہ تر
ناراض ہستم +
کاشکی آن خانہ از آن من بودے!
من درآن امر بسیار فکر و غور نمودم +
سر و پایش برہنہ ہستند +
او پاے برہنہ آمد و سر برہنہ نشست +
او بر پشت برہنۂ اسب سوار میشود +
قریب بود کہ روپیۂ خود گم کردمے +
خیال کردم کہ خود گم کردہ ام +
در کشتہ شدن او قدرے قصور ماندہ +
در مردن من قدرے کمی باقی
ماندہ +
وقتیکہ برادر من در قبۂ بحر بود
طوفان شدید ناگہان بر پا شد
و صاعقہ بر جہاز افتاد۔ آن جہاز
آتش گرفت و ملاحان بخیال آنکہ

بَقَرَةٍ لِسُوْءِ طَرِيْقَتِهِ +
كُنْتُ مُسْتَحِقًّا لِحُبِّهِ۔ وَ لٰكِنْ
اَنَا لِقُبْحِ سِيْرَتِهِ مُتَنَفِّرٌ مِنْهُ
غَيْرَ رَاضٍ عَنْهُ كَثِيْرًا +
يَا لَيْتَ تِلْكَ الْبَيْتُ كَانَتْ لِيْ!
تَأَمَّلْتُ فِيْهِ كَثِيْرًا +
هُوَ حَاسِرٌ وَ حَافٍ +
جَاءَ حَافِيًا وَ جَلَسَ حَاسِرًا +
هُوَ يَرْكَبُ الْفَرَسَ بِدُوْنِ السَّرْجِ +
كَانَ قَرِيْبًا اَنْ اَفْقِدَ رُوْپِيَتِيْ +
ظَنَنْتُ اَنِّيْ فَقَدْتُ بِنَفْسِيْ +
بَقِيَ فِيْ قَتْلِهِ قُصُوْرٌ قَلِيْلٌ +
بَقِيَ رَمَقٌ مِنْ حَيَاتِيْ وَ اِلَّا
مِتُّ +
لَمَّا كَانَ اَخِيْ فِيْ قُبَّةِ الْبَحْرِ۔ قَامَ
الطُّوْفَانُ الشَّدِيْدُ وَ وَقَعَتِ
الصَّاعِقَةُ عَلَى الْمَرْكَبِ فَاحْتَرَقَ
وَ اَلْقَى الْمَلَّاحُوْنَ اَنْفُسَهُمْ فِيْ

بشناوری نجات یابند - خود را
اندرون دریا انداختند +
وقتیکه آدمی دید - که آتش از چهار
طرف فرا گرفته است - بسیار خوف
برو غالب شد +
او نمیدانست - که چه باید کرد - پس
بار دگر هیچ تامل نکرد +
من هنوز خبر او نیافته ام +
میباید - که چنین صنعت نفیسه
کار فرشته باشد +
حلیهٔ او چندان خوبصورت نیست
و در چهرهٔ او هیچ اثر پیدا نیست
اگرچه حسین نیست - لیکن بوقت
سخن گفتن آثار ذهانت این
قدر پیدا میشود - که گویا حسین
مینماید +
آنزن بسیار دل رباست - و
ظرافت طبع هم دارد +

الْبَحْرِ ظَنًّا مِنْهُمْ اَنَّ السِّبَاحَةَ
تُنْجِيْهِمْ +
لَمَّا نَظَرَ اِسْتِيْلَاءَ النَّارِ عَنْ
كُلِّ جَانِبٍ - اِسْتَوْلىٰ عَلَيْهِ
خَوْفٌ شَدِيْدٌ +
لَمْ يَدْرِ مَا يَفْعَلُ فَلَمْ يَتَاَمَّلْ
بَعْدَهٗ مَرَّةً اُخْرٰى +
مَا وَجَدْتُ خَبَرَهٗ اِلَى الْاٰنَ +
وَ لٰكِنْ هٰذِهِ الصَّنِيْعَةُ الْبَلِيْغَةُ
مِنْ عَمَلِ الْمَلَكِ +
حُلْيَتُهٗ اَنَّهٗ لَيْسَ بِجَيِّدِ الْحُسْنِ
وَ لَيْسَ فِيْ وَجْهِهٖ شَيْئٌ - وَ
لَيْسَ بِجَمِيْلٍ وَ لٰكِنْ يَظْهَرُ
عِنْدَ التَّكَلُّمِ حُسْنُهٗ وَ ذَكَاءُهٗ
حَتّٰى يُظَنَّ بَعْدَ التَّكَلُّمِ كَاَنَّهٗ
حَسِيْنٌ جَمِيْلٌ +
تِلْكَ الْاِمْرَاَةُ تُهَيِّجُ الْقَلْبَ
كَثِيْرًا عَلٰى اَنَّهَا ظَرِيْفَةٌ اَيْضًا +

فارسی	عربی
در حلیهٔ او آثار توقیر و تعظیم پیدا ست ؛	مِنْ سِيمَائِهِ يَظْهَرُ آثَارُ الْوَقَارِ وَ الْعَظَمَةِ ؛
او با چند مردمان نزاع دارد من از کردن این بر حذر خواهم شد ؛	هُوَ يُنَازِعُ رِجَالًا كَثِيرًا — فَأَحْذَرُ مِنْ فِعْلِهِ هٰذَا ؛
بر حذر باش که بآن مرد روپیه بقرض ندهی ؛	إِيَّاكَ أَنْ تُقْرِضَ ذٰلِكَ الرَّجُلَ رُوبِيَّةً ؛
اگر عزم این کار بخیال تو برسد ترا سزا خواهم داد ؛	إِنْ كَانَ فِي تَصَوُّرِكَ عَزْمُ هٰذَا الْفِعْلِ أُعَاقِبُكَ ؛
این مرا می زیبد ؛	هٰذَا مُنَاسِبٌ لِي ؛
آن کار ترا نمی زیبد ؛	ذٰلِكَ الْفِعْلُ لَا يَنْبَغِي بِشَأْنِكَ ؛
آن پوشاک ترا بطور عجیب می زیبد ؛	يُنَاسِبُ لَكَ تِلْكَ الثِّيَابُ وَ تُزَيِّنُكَ زَيْنًا عَجِيبًا ؛
دستار او را زیب نداد ؛	مَا يَسْتَقِيمُ عَلَيْهِ الْعِمَامَةُ وَ لَا تَحْسُنُ ؛
ترا درین ملامت من نمی زیبد ؛	لَا يَلِيقُ بِشَأْنِكَ مَلَامَتِي فِي هٰذَا ؛
ازین بر می آید که ترا کردن این کار نمی باید ؛	يُفْهَمُ مِنْ هٰذَا أَنَّهُ لَا يَجِبُ لَكَ هٰذَا الْفِعْلُ ؛

فارسی	عربی
چه سبب است که تو این قدر دیر آمدی؟	لِمَ تَأَنَّيْتَ فِي الْمَجِيْئِ ؟
من نمیدانم این چه طور است ؟	لَا اَعْلَمُ كَيْفَ هٰذَا ؟
چه سبب است ـ که او بندوق خود نمیداشت +	لِمَ لَمْ يَكُنْ مَعَهٗ بُنْدُوْقُهٗ ؟
نمیدانم که چه طور شده است +	لَا اَعْلَمُ اَنَّهٗ كَيْفَ صَارَ ؟
آن بیجا فاقه میدارد +	هُوَ جَائِعٌ بِلَا سَبَبٍ +
آن مرد را بباز آمدن برادر او آگاه بکن +	اَعْلِمْ ذٰلِكَ الرَّجُلَ بِرَجْعِ اَخِيْهِ +
آسمان صاف میشود +	اَلسَّمَاءُ يَصْفُوْ +
آسایش بکن و فوراً نزد من باز بیا +	اِسْتَرِحْ قَلِيْلًا ـ ثُمَّ ارْجِعْ اِلَيَّ بِلَا تَاْخِيْرٍ +
چهره اش زرد شد بسبب خوف و سرخ شد بسبب خجالت +	اِصْفَرَّ وَجْهُهٗ خَوْفًا وَ احْمَرَّ لِلْخَجَالَةِ +
آن مرد پیر معلوم میشود و پدرش ظاهرا جوان +	يُظَنُّ اَنَّهٗ شَيْخٌ وَ اَبُوْهُ شَابٌّ فِي الظَّاهِرِ +
او بهنر فریب استاد و ماہر است +	هُوَ فِي الْفِرْيَةِ اُسْتَاذٌ مَاهِرٌ +
آنمرد خود را بیمار میدارد +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ يُمَرِّضُ نَفْسَهٗ +
فراہم نمودن +	اَلْجَمْعُ +

فارسی	عربی
من با او کار و بار کردن پسند نمیکنم –	لا أرغبُ معَهُ في عمَلٍ ـ لأنّهُ
زیرا که او همیشه تانی میکند +	يتأنّى دائمًا +
این دلیل قاطع است +	هذا الدّليلُ قاطِعٌ +
آن طفل گم شده در اکناف و	هذا الطِّفلُ المفقودُ يدُورُ
اطراف سرگردان میگردد +	في الأطرافِ و الأكنافِ حيرانَ +
گلهٔ توپ دیوار را شکسته بگذشت +	بُندُقُ المِدفعِ ثقبَ الحائطَ
	و نفذَ فيهِ +
من در جسم او شمشیر خود زده	أنا ضربتُهُ بسيفي ثُمَّ فررتُ
بدان سو فرار شدم +	إلى ذلكَ الجانبِ +
آن سوداگر از قیمت بازاری	ذلكَ التّاجرُ يطلبُ ضِعفَ
دو چند میخواهد +	ما يكونُ في السّوقِ مِنَ القيمةِ +
ترا میباید که به او معامله بکنی –	يتعاملُ بهِ ـ لأنّي أتيقّنُ ـ أنّهُ
یقین که بنصف خواهد داد +	يعطيكَ على نصفِ قيمتهِ +
تو از حصهٔ خود سه چند میداری +	عندكَ مِن نصيبكَ ثلاثُ
	أضعافٍ +
من از سر نو با او آشنائی پیدا	تعارفتُ أنا و هو تعارفًا
کرده ام +	جديدًا +
من به او مصافحه کردم +	صافحتُهُ +

Persian	Arabic
من او را گفتم که نه +	قُلْتُ لَهٗ لَا +
روپیهٔ خود را ذخیره بکن +	اِدَّخِرْ رُوْبِيَّتَكَ +
وقتیکه از خواندن کتاب خود فارغ بیشوم۔ فے الفور یک سو مے نهم +	كُلَّمَا اَفْرَغُ عَنْ قِرَاْءَةِ الْكِتَابِ اَضَعُهٗ اَوْ اَطْرَحُهٗ جَانِبًا عَلٰى فَوْرٍ +
آں شخص صاف باطن است +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ زَكِيُّ الْبَاطِنِ +
چنداں برفتن نقلیات خانه خواهش ندارم دریں شب +	لَا اَشْتَهِى الذَّهَابَ اِلٰى دَارِ الْمُمَثَّلَاتِ فِىْ هٰذِهِ اللَّيْلَةِ ضَرُوْرَةً +
من تا یک ساعت بخوردن و نوشیدن مشغول بیشوم۔ لیکن جوع و عطش منطفی نمیگردد +	اِنِّىْ اٰكُلُ وَ اَشْرَبُ سَاعَةً كَامِلَةً وَ لٰكِنَّ الْجُوْعَ وَ الْعَطَشَ لَا يَزُوْلَانِ +
او ظالم خونخوار است +	هُوَ ظَالِمٌ فَتَّاكٌ +
شب چه طور گذشت ؟	كَيْفَ مَضَى اللَّيْلُ ؟
آیا شب تو بخوبی گذشته است؟	اَمَضَى لَيْلَتُكَ بِالْخَيْرِ ؟
احسان تست که تو مرا بپرسی +	مِنَّتُكَ عَلٰى اَنْ تَسْئَلَ عَنِّىْ +
به نسبت شب گذشته امشب به آرام گذشت +	قَدْ مَضَتْ هٰذِهِ اللَّيْلَةُ بِالْخَيْرِ وَ الصَّلَاحِ وَ تَمَيَّزَتْ عَنِ

	اللَّيْلَةِ السَّابِقَةِ بِهِمَا +
شکر خدا است کہ شب بقدرے آرام گذشت +	شُكْرًا لِلّٰهِ - اِنْقَضَتِ اللَّيْلَةُ بِرَاحَةٍ يَسِيْرَةٍ +
مرا نزد آں صاحب یاد بکنی +	فَاذْكُرْنِيْ عِنْدَ ذٰلِكَ السَّيِّدِ +
نزد او ظاہر بکن - کہ من او را معزز و موقر و معظم میدارم +	وَ اَظْهِرْ عِنْدَهٗ اِنِّيْ اُعَزِّزُهٗ وَ اُوَقِّرُهٗ +
قدم رنجہ فرمودہ اندرون خانہ بیائید +	اُدْخُلُوا الدَّارَ وَ اَقْدَامُكُمْ عَلٰى رُؤُوْسِنَا +
شما را تکلیف دادہ ام - عفو فرمائید +	كَلَّفْتُكُمْ هٰذَا الْاَمْرَ - فَاعْفُوْا عَنِّيْ +
نہ تکلیف نیست - ہرچہ بفرمائی موجود ہستم +	لَا اَيْنَ التَّكْلِيْفُ - اَنَا عَامِلٌ لِمَا تَأْمُرُنِيْ بِهٖ اَيًّامَا كَانَ +
چہ حکم است +	مَا الْحُكْمُ ؟
من بخواہش وسیلۂ تو آمدہ ام +	جِئْتُ طَلَبًا لِوَسِيْلَتِكَ +
امید من اینست - کہ کار تو برآید +	اَتَوَقَّعُ اَنْ يُقْضٰى حَاجَتُكَ +
احسان بزرگ خواہد شد - کہ بر شکر گذارئے من یقین کنی +	اِنْ تَيَقَّنْتَ اِنِّيْ اُوَدِّيْ شُكْرَكَ يَكُوْنُ اِحْسَانًا عَظِيْمًا +
در ہمہ وقت آنچہ بفرمائی - موجود	اِنِّيْ لَاَفْعَلُ مَا تَأْمُرُنِيْ بِهٖ

فارسی	عربی
هستم +	فِی کُلِّ وَقْتٍ +
تو بسیار مهربانی میکنی +	اَنْتَ تَلَطَّفُ عَلَیَّ کَثِیْرًا +
تو در حق من بسیار زیاده میگوئی	تَقُوْلُ فِیْ حَقِّیْ زَائِدًا کَثِیْرًا +
من نمیتوانم که شکر تو ادا بکنم +	لَا اَقْدِرُ عَلَی اَدَاءِ شُکْرِکَ +
اجازت بده که فلان صاحب را که از قدیم بخاندان من اتحاد دارند برای ملاقات شما بیارم +	مُرْنِیْ بِاَنْ اٰتِیَ بِالسَّیِّدِ الَّذِیْ بَیْنَهٗ وَ بَیْنَ عَشَائِرِیْ رَوَابِطُ قَدِیْمَةٌ لِمُلَاقَاتِکَ +
من از ملاقات شما بسیار محظوظ گشتم +	حُظِظْتُ مِنْ فَرَحٍ کَثِیْرٍ بِمُلَاقَاتِکُمْ +
من حتی الوسع کوشش خواهم کرد تا لائق تحسین شما باشم +	اِنِّیْ لَاَسْعٰی مَهْمَا اَمْکَنَنِیْ لِاَکُوْنَ اَوْلٰی بِتَحْسِیْنِکُمْ +
این صاحب فلان است که در حق عمو زادهٔ تو بسیار احسان کرده است +	هٰذَا هُوَ السَّیِّدُ الَّذِیْ اَحْسَنَ اِلَی ابْنِ عَمِّکَ +
ما را از دیدن تو بخانه بسیار خوشی حاصل شد +	یَحْصُلُ لِیْ فَرْحَةٌ شَدِیْدَةٌ مِنْ اَجَلِ قُدُوْمِکَ الدَّارَ +
خاصیت بزرگان اینست که ایشان حسد نمیکنند چه ایشان ارباب علم میباشند و علم حسد را زائل و نیست و نابود میگرداند +	عَادَةُ الْاَکَابِرِ اَنْ لَا یَحْسُدُوْا لِاَنَّهُمْ ذُوْ عِلْمٍ وَ الْعِلْمُ یُزِیْلُ الْحَسَدَ وَ یَمْحُوْهُ +

فارسی	عربی
از ہمہ کار او لطافت ظاہر است +	يَبْدُوْ مِنْ كُلِّ فِعْلِهٖ لَطَافَةٌ +
خاطر جمع بکن - کہ فتح بدست است +	طَمِّنِ الْقَلْبَ لِاَنَّ الْفَتْحَ لَنَا +
مفاد ایشاں مخالف مفاد اوشان است +	غَرَضُ هٰؤُلَاءِ غَيْرُ غَرَضِهِمْ +
آں قریب بہ انہدام است +	هُوَ مُشْرِفٌ عَلَى الْاِنْهِدَامِ +
او بر چشم دشمن مخفی شد +	اَلْقَى الْحِجَابَ عَلٰى عَيْنِ عَدُوِّهٖ +
من ترا در نفع ایں شریک خواہم کرد +	اُشَارِكُكَ فِيْ نَفْعِ هٰذَا +
ایں مرداں بضرب شمشیر کشتہ شدند +	هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ قُتِلُوْا بِالسَّيْفِ +
او مثل خود یافتہ است +	هُوَ وَجَدَ مِثْلَهٗ +
آیا رائے تو این است ؟	آهٰذَا رَأْيُكَ ؟
دریں شبہ مکن +	لَا تَشُكَّ فِيْ هٰذَا +
شما ہماں اجنبی ہستید کہ بما اطلاع کردہ اند از آمدن شما +	اَنْتُمْ هُمُ الْاَجْنَبِيُّوْنَ الَّذِيْنَ اَخْبَرُوْنِيْ بِمَجِيْئِكُمْ +
اے صاحبان شما بہ ایں نخمہ راضی ہستید ؟	يَا سَادَاتِيْ اَتَرْضَوْنَ بِهٰذِهِ النَّغْمَةِ ؟
آنزن بنسبت دیگراں استقلال مے نماید +	تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ تَسْتَقِلُّ بِالْاِضَافَةِ اِلَى الْاٰخَرِيْنَ +
آنزن بہرچہ کمتر رنج بہ او برسد	تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ تَجْرِيْ الدَّمْعَاتِ

اشک میبارد ✤	بِاَدْنیٰ اَلَمٍ ✤
آنزن خود را براے اطفال خود در اخلاق نمونہ خیال کردہ است ✤	تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ جَعَلَتْ نَفْسَهَا لِاَوْلَادِهَا اَنْمُوْذَجًا فِی الْاَخْلَاقِ ✤
او بدان حیلہ کامیاب نشدہ است ✤	مَا حَصَلَ مَقْصُوْدُهٗ بِهٰذِهِ الْحِیْلَةِ ✤
او خیلے کار میدارد ✤	لَهٗ اَشْغَالٌ کَثِیْرَةٌ ✤
او باندک اشارہ درغضب مے آید ✤	هُوَ یَغْضَبُ بِاَدْنٰی اِشَارَةٍ ✤
خشکئ موسم بہار ہمہ میوہ را خراب کردہ است ✤	یُبْسُ الْمَوْسِمِ نَقَصَ الثَّمَرَاتِ کُلَّهَا ✤
دریں امر راے صاحبان مجلس باید گرفت ✤	لِیُعْلَمْ فِیْ هٰذَا الْاَمْرِ رَأْیُ هٰذِهِ الْاَکَابِرِ ✤
مکنون او ظاہر است ✤	مَا فِیْ ضَمِیْرِهٖ ظَاهِرٌ ✤
حمیت من ہمین است ✤	هٰذِهٖ حَمِیَّتِیْ ✤
ایں مفہوم میشود ✤	هٰذَا یُفْهَمُ ✤
ایں اسپ بہ تگ و پو میرود ✤	هٰذَا الْفَرَسُ یَسِیْرُ بِالْعَدْوِ ✤
آیا تو برفتن آنجا خوش میشوی؟	اَتَفْرَحُ بِذَهَابِكَ اِلٰی ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟

فارسی	عربی
او بخنده پیشانی صرف میکند +	هُوَ يَصْرِفُ فَرِحًا مَسْرُوْرًا +
ایشان بر دشمن افتادند +	هٰؤُلَاءِ وَقَعُوْا عَلَى الْاَعْدَاءِ +
حیرانم - که کدام سمت توجه بکنم +	اَتَحَيَّرُ اِلٰى اَيِّ جَانِبٍ اَتَوَجَّهُ ؟
او مرا اختیار کلی داده است +	خَيَّرَنِيْ اِخْتِيَارًا كَامِلًا +
او خود را بقتل رسانیده است +	هُوَ قَتَلَ نَفْسَهٗ +
برای خود قاعده مقرر بکن - که از آن تجاوز نکنی +	قَرِّرْ لِنَفْسِكَ قَاعِدَةً - فَلَا تَجَاوَزْ عَنْهَا +
کار من برونق است +	عَمَلِيْ عَلَى الْاِزْدِيَادِ +
مشق شمشیر میکند +	يَسْعٰى فِيْ مَشْقِ السَّيْفِ +
مشق تیر میکند +	يَسْعٰى فِيْ مَشْقِ الرَّمْيِ +
خود را کر میکند +	يَجْعَلُ نَفْسَهٗ صَمَّاءَ +
او این کار را پنهان میکند +	هُوَ يَفْعَلُ ذٰلِكَ الْاَمْرَ خِفَاءً +
من دربن امر شرط کرده ام - هرچه بادا باد +	اِنَّمَا اشْتَرَطْتُ فِيْ هٰذَا الْاَمْرِ اَيًّا مَا كَانَ ÷
این آخری پانسه است +	هٰذِهِ هِيَ الْقُرْعَةُ الْاَخِيْرَةُ +
مسلم داشتم که این امر همچنان است +	سَلَّمْتُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ هٰكَذَا ÷

قادر نیستم - کہ آں را بانجام برسانم +
او غضب خود را بخود تسلیم کردہ
فرو نشاندہ +
پادشاہ لشکرہائے بزرگ برپا کردہ است +

آں شراب بدماغ میرسد +
علم آموزید - کہ کمال آدمی
است +

لَسْتُ بِقَادِرٍ عَلٰی اَنْ اُتِمَّهٗ +
هُوَ حَوَّلَ غَضَبَهٗ اِلٰی نَفْسِهٖ
وَ سَكَّنَهٗ +
اَلسُّلْطَانُ اَقَامَ الْعَسَاكِرَ
الْعِظَامَ +
ذٰلِكَ الْخَمْرُ يُخَامِرُ الدِّمَاغَ +
عَلَيْكُمْ بِتَحْصِيْلِ الْعِلْمِ - فَاِنَّهٗ
كَمَالُ الْاِنْسَانِ +